

Marijan Svedrović*

KRIMINALNOPOLITIČKA OPRAVDANOST PROMJENA KAZNENIH SANKCIJA S OSVRTOM NA UVOĐENJE DOŽIVOTNOG ZATVORA I NA SUSTAV IZRICANJA KAZNE

*“Za razliku od znanstvenog i tehničkog znanja od kojih svako ima svojevrstu apriornost, te se njihov ‘subjekt’ i ‘objekt’ mogu odvojiti kao dva heterogena momenta, pri spoznaji čovječeg djelovanja gdje su spoznaja i spoznato identični - to nije moguće”.***

Autor kritički propituje kriminalnopolitičku opravdanost promjena kaznenih sankcija s osvrtom na uvođenje doživotnog zatvora (I.) i na sustav novčane kazne (II.-A) i B)) u Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (ZIDKZ/03). U pogledu kazne doživotnog zatvora, autor posebno ističe da nema pretenzije da se opredjeljuje “za” ili “protiv” uvođenja kazne doživotnog zatvora u ZIDKZ/93, već želi pokušati odgovoriti na načelno pitanje: je li bilo nužno u ZIDKZ/03 uvoditi tu kaznu i, ako jest, jesu li argumenti kojima se pritom rukovodio predlagatelj Zakona pravno utemeljeni ili nisu. Nakon ocjene ključnih razloga predlagatelja Zakona, autor zaključuje da nema nikakve dvojbe da predlagatelj ZIDKZ-a/03 svojim razlozima nije pokazao da je nužno radi zaštite građana Republike Hrvatske uvoditi kaznu doživotnog zatvora, a argumenti kojima se pritom rukovodio ili nisu pravno utemeljeni ili su nedostatni. U pogledu opravdanosti promjena na sustav izricanja novčane kazne (II. - A)) zaključak autora je drugačiji: promjene su bile nužne i korisne, njima je zakonodavac “do kraja” doveo u sklad normativno uređenje novčane kazne po modelu “dnevnih dohodaka” i, bez obzira na neka otvorena pitanja za sudsku praksu, autor smatra da će promjene pridonijeti boljem funkcioniranju novčane kazne u ukupnom sustavu kaznenih sankcija. Isti zaključak odnosi se i na izricanje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga (II. - B)).

* Marijan Svedrović, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

** V. Aristotel: Nikomahova etika, SNL, Zagreb, 1982, str. X.

UVOD

Propitivanje, na jednom mjestu, opravdanosti promjena **dviju vrsta** kaznenih sankcija - **doživotnog zatvora** i **novčane kazne** nije jednostavno: riječ je o **različitim** vrstama kazni, no ono što im je “zajedničko” jest to da obje kaznene sankcije izazivaju i u teoriji ali i u sudskoj praksi prijepore u smislu odgovora na pitanje: u čemu je njihovo pravo biće, legitimnost kažnjavanja i njihova svrha. To su još uvijek sporna pitanja, pogotovo u situaciji kada se u relativno kratko vrijeme u naš Kazneni zakon uvode posebni modeli propisivanja kazne (novčane) ili posebna vrsta kazne koja, sama po sebi, otvara mnoga pravna i izvanpravna pitanja (doživotni zatvor). Zbog toga je pristup tim kaznama, u ovome radu, morao biti različit: kod kazne doživotnog zatvora bilo je potrebno s aspekta **volje zakonodavca** - predlagatelja ZIDKZ-a/03 propitati **nužnost** uvođenja te kazne u sustav kaznenih sankcija, dok je novčanu kaznu trebalo problematizirati u svjetlu već njezine **primjene u praksi** - što sam i učinio, na temelju **vlastitog istraživanja** i uspoređivanja rezultata tog istraživanja sa sličnim već izvršenim istraživanjima drugih autora. Pri tome sam se rukovodio temeljnim imperativom u propisivanju kazni, tj. načelom zakonitosti, a to načelo nameće svakoj demokratskoj državi da mjere državne prisile (kazne to svakako jesu) maksimalno integrira u okvire pravne države. Koliko sam u tome uspio, pokazat će **primjena** jedne i druge kazne u praksi, jer je sudska praksa uvijek “zadnji presuditelj” ispravnosti zakonskih rješenja, pogotovo kada je riječ o sustavu kaznenih sankcija u cjelini.

I. DOŽIVOTNI ZATVOR

1. Rasprava uz Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona

U Obrazloženju Konačnog prijedloga **ZIDKZ-a/03**^{***}, uz **čl. 20.**, navodi se sljedeće:

“Napušta se ‘dugotrajni zatvor’ i uvodi doživotni zatvor, kao najteža kaznena sankcija. Time se udovoljava kriminalno političkoj potrebi, u posljednje vrijeme često isticanoj u hrvatskoj javnosti. Doživotni zatvor ima naglašenije generalno-preventivno djelovanje jer se njime iskazuje veća odlučnost države u suzbijanju

^{***} **Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona** (u daljnjem tekstu: **ZIDKZ/03**) donesen je na sjednici Hrvatskog sabora **9. srpnja 2003.**, a objavljen je u Narodnim novinama br. 111 od **15. srpnja 2003.**, kada je i stupio na snagu, s time da se počinje primjenjivati od **1. prosinca 2003.** (čl. 156. ZIDKZ/03).

najtežih kaznenih djela čime se jača povjerenje u pravni poredak. Doživotni zatvor poznaje veliki broj suvremenih europskih pravnih država. Prigovore protiv njegove 'nehumanosti' veći dio suvremene doktrine ne prihvaća, a u nekim su zemljama i ustavni sudovi potvrdili njegovu ustavnost. Kaznu doživotnog zatvora kao iznimnu predviđa i članak 77. Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda, pa kako je Republika Hrvatska dužna usuglasiti svoje zakonodavstvo s Rimskim statutom, može se reći da je uvođenje doživotnog zatvora, barem za kaznena djela na koja se odnosi Statut, i obveza za Republiku Hrvatsku. Uvođenjem doživotnog zatvora ujedno se otklanjaju slabe strane dosadašnjeg rješenja. 'Dugotrajni zatvor' predstavljao je modifikaciju ranije kazne od dvadeset godina zatvora kao zamjene za smrtnu kaznu. Pritom se izgubilo iz vida da je kazna zatvora bila fiksna, pa kod nje, kao i kod smrtne kazne, nije bilo moguće nikakvo odmjerenje. Uvođenjem raspona od dvadeset do četrdeset godina kazna 'dugotrajnog zatvora' je izgubila to svojstvo pa se u biti nije razlikovala od obične kazne zatvora.

U novom tekstu naglašeno je da je doživotni zatvor iznimna kazna. To je načelo doista i provedeno u ovom prijedlogu koji je doživotni zatvor zadržao u slučajevima u kojima je propisan 'dugotrajni zatvor'. Prema tome se doživotni zatvor predviđa samo u 20 kaznenih djela, i to *umorstva* (čl. 91.), *priznavanja okupacije i kapitulacije* (čl. 136.), *ubojstva najviših državnih dužnosnika* (čl. 138.), *najtežih oblika kaznenih djela protiv Republike Hrvatske* (čl. 155. st. (1)), *genocida* (čl. 156.), *agresivnog rata* (čl. 157. st. (1)), *zločina protiv čovječnosti* (čl. 157a.), *ratnog zločina protiv civilnog pučanstva* (čl. 158. st. (1) i (2)), *ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika* (čl. 159.), *ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika* (čl. 160.), *protupravnog ubijanja i ranjavanja neprijatelja* (čl. 161. st. (1) i (3)), *nedozvoljenih sredstava borbe* (čl. 163. st. (3)), *međunarodnog terorizma* (čl. 169. st. (2)), *ugrožavanja sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom* (čl. 170. st. (2)), *uzimanja talaca* (čl. 171. st. (2)), *otmice zrakoplova ili broda* (čl. 179. st. (2)), *morskog i zračnog razbojništva* (čl. 180. st. (2)), *protivljenja nadređenom* (čl. 354. st. (5)), *napada na vojnu osobu u obavljanju sudbene dužnosti* (čl. 357. st. (4)), *za kaznena djela iz čl. 376. st. (3), kazneno djelo prelaska i predaje neprijatelju* (čl. 377. st. (1) i *neosiguravanja vojne postrojbe* (čl. 384. st. (3)))" - sve istaknuo M. S.

"Također treba naglasiti da se, za razliku od nekih drugih pravnih sustava, doživotni zatvor ne bi nikada mogao propisati kao jedina moguća kazna, nego uvijek u alternativi s vremenskom kaznom.

Nisu prihvaćeni neki ekstremni prijedlozi prema kojima bi trebalo uvesti doživotni zatvor 'bez prava na pomilovanje'. Davanje pomilovanja jedna je od prerogativa predsjednika Republike zajamčena odredbom čl. 97. Ustava, koja ne predviđa nikakva ograničenja, pa bi takvo ograničenje bilo upitno već s ustavnopravnog stajališta. Također ne treba isključiti ni uvjetni otpust kojim se do stanovite mjere ublažava oštrina doživotnog zatvora. Upravo mogućnost

uvjetnog otpusta jedan je od glavnih argumenata protiv tvrdnji o nehumanosti doživotnog zatvora. Svi moderni kazneni zakonici koji poznaju doživotni zatvor predviđaju i mogućnost uvjetnog otpusta, s time da su pretpostavke za njegovo odobravanje posebno propisane. Tim putem ide i ovaj prijedlog koji posebno propisuje pod kojim se okolnostima može odobriti uvjetni otpust osuđenima na doživotni zatvor (članak 55. Kaznenog zakona)¹.

Na **33. sjednici Hrvatskog sabora** (11.-27. lipnja te 1.- 15. srpnja 2003.) Konačni prijedlog ZIDKZ-a/03, u ime **predlagatelja** Vlade Republike Hrvatske, zastupala je ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave *Ingrid Antičević-Marinović*. Iz njezina izlaganja¹ izdvojit ću neke **ključne akcente** koji se odnose na temu ovoga rada (**I.**): Konačni prijedlog, rezultat je uvažavanja mišljenja i prijedloga saborskih odbora, klubova zastupnika i pojedinih sudionika u raspravi; u zakonski tekst u potpunosti su implementirane sve međunarodne konvencije iz područja kaznenog prava; pri izradi Konačnog prijedloga predlagatelj je uzeo u obzir i zaključke Druge interkatedarske konferencije iz kaznenog prava iz listopada 2002. godine; predložene izmjene Konačnog prijedloga (kao i postojeći Zakon) bile su podvrgnute argumentiranoj kritici stručne i šire javnosti; predloženim rješenjima nastojalo se modernizirati i uskladiti postojeće odredbe s ratificiranim konvencijama i standardima Europske unije; jedna od najznačajnijih novina u općem dijelu predloženog Zakona jest uvođenje kazne doživotnog zatvora, ali i pooštavanje kazni te produljenje zastarnih rokova; navedenim izmjenama ne narušava se načelo redukcije kaznenopravne prisile; ne stoji prigovor da je doživotni zatvor nehumana kazna te da se njezinom primjenom ne pruža nikakva šansa osuđeniku; Konačnim prijedlogom ZIDKZ-a/03 predviđa se mogućnost uvjetnog otpusta nakon 20 godina izdržane kazne, a ostavljena je i mogućnost pomilovanja koje daje predsjednik Republike; osim toga, ta kazna nikada nije obligatorna, već je predviđena alternativno s mogućnošću zatvora od 20 godina; uvođenje doživotne zakvorske kazne zahtijevalo je povećanje opće mjere kazne zatvora s 15 na 20 godina - i time je otklonjena slabost postojećeg Zakona, koji dopušta iznimno velike raspone kazni (dosad nije bilo moguće izreći kaznu zatvora u rasponu od 15 do 20 godina).

Radna tijela Hrvatskog sabora² **poduprla su** donošenje **ZIDKZ-a/03**, ali s određenim **primjedbama** (tzv. amandmanskim korekcijama): tako **Odbor za zakonodavstvo** načelno ističe “da je reformi kaznenog zakonodavstva trebalo pristupiti nakon temeljite analize primjene važećih zakona, s dodatnim razlozima za njihovu izmjenu, što iz obrazloženja predlagatelja nije razvidno. Za predložene izmjene temeljnih načela i pravila utvrđenih u Općem djelu ovoga Zakona

¹ V. Prikaz rada **33. sjednice Hrvatskog sabora**, IHS, br. 372, od 30. lipnja 2003. - izvorni tekst.

² V. bilješku 1.

nisu dana dostatna obrazloženja ni navedeni razlozi s mišljenjem struke i argumentima kaznenopravne teorije. Njegova je sugestija da se primjena noveliranog Zakona odgodi do 1. siječnja 2004., kako bi se sva pravosudna i sudbena tijela u međuvremenu pripremila i prilagodila izmjenama”. **Odbor za pravosuđe** (kao *matični* odbor) predložio je Hrvatskom saboru da donese novelirani KZ, uz amandmansku korekciju, koja se ne **odnosi** na **čl. 20. ZIDKZ-a/03**, tj. uvođenje kazne doživotnog zatvora. **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** podržao je predloženi tekst izmjena KZ-a, s određenim sugestijama, koje se **ne odnose** na **čl. 20. ZIDKZ-a/03**. **Odbor za ravnopravnost spolova** podržao je predloženi tekst izmjena KZ-a s određenim amandmanskim zahtjevima koji se **ne odnose** na **čl. 20. ZIDKZ-a/03**.

U **raspravi**³, koja je uslijedila nakon uvodnog izlaganja ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave *Ingrid Antičević-Marinović*, **pojedini zastupnici** doticali su se zakonskog prijedloga za uvođenje kazne doživotnog zatvora, pa je tako, između ostalog, rečeno:

“S obzirom na učestalo počinjenje nekih vrlo teških kaznenih djela, pooštrenje kaznenih sankcija te uvođenje kazne doživotnog zatvora ima opravdanja. Važno je da se prigovori nehumanosti te kaznene sankcije uvjerljivo otklanjaju predviđenim institucijama pomilovanja, amnestije i uvjetnog otpusta” (*Zdenko Haramija*); “Osobno se protivim uvođenju kazne doživotnog zatvora, pa i za najteže oblike kaznenih djela, s obzirom na to da već postoji kazna dugotrajnog zatvora” (*Damir Kajin*); “Noviteti oko kojih se provodi javna rasprava (npr. uvođenje doživotnog zatvora, pooštrenje kazni ...) prepovršni su zahvati u području kaznenog zakonodavstva da bi imali konkretniji učinak” (*Ivić Pašalić*); “Predloženom novelom, Kazneni zakon se usklađuje s potrebama hrvatskog društva i države, odnosno sa stanjem kriminaliteta u državi, ali i kretanjem te pojave općenito u svijetu. Kazna doživotnog zatvora doista je ekstremna i drastična pa je zato i predviđena vrlo restriktivno i za relativno mali broj najtežih zločina (kad nema drugog načina da se društvo zaštiti od najtežih kriminalaca za koje je teško predvidjeti da će se preodgojiti i socijalizirati). Takva kazna će nesumnjivo imati generalnopravni učinak” (*Josip Leko*); “Činjenica je da su hrvatskoj Vladi ‘puna usta’ javnog opredjeljivanja za suvremene europske trendove, ali to se ne odražava u praksi, budući da svaki čas mijenjamo zakone. Zbog brojnih propisa koji se mijenjaju i stalnih promjena zakonskih instituta sudska praksa naprosto ne može zaživjeti. Da bismo mogli kvalitetno odlučivati o ponuđenom zakonskom prijedlogu, trebali bismo imati i mjerodavne stručne pokazatelje o opravdanosti nekih promjena, kao i o mogućnostima kojima država raspolaže za njihovu uspješnu primjenu. Postavlja se pitanje, primjerice, kako će se uvođenje kazne doživotnog zatvora, koja je propisana za 20 najtežih

³ V. bilješku 1.

kaznenih djela, odraziti na nemogućnosti smještaja zatvorenika u našim zatvorima. To svjedoči o nepripremljenosti predlagatelja za donošenje jednog ovakvog zakona, a činjenicu da doživotnu kaznu zatvora primjenjuju i neke druge države ne smatram dovoljnim argumentom za njezino uvođenje. Na sva ta pitanja nema odgovora, a nedostaju i stavovi struke - sudova, Vrhovnog suda, Državnog odvjetništva ili, pak, Odvjetničke komore Republike Hrvatske” (*Mario Kovač*); “U demokratskim državama kazneni se zakoni u pravilu mijenjaju samo ako za takvo što postoje posebno jaki razlozi i ako takva potreba proistječe iz sudske prakse. Valja stoga vidjeti koje su potreba nagnale zakonodavca da već peti put mijenja i dopunjuje Kazneni zakon. Ja ne vidim te potrebe, već držim da se ovdje radi o određenim političkim idejama koje se naprosto moraju ugurati u kazneno pravo, jer tako misli vladajuća stranka” (*Miroslav Rožić*); “Efikasnost kaznenopravne represije izuzetno zanima javnost, ali je gotovo unisono nezadovoljstvo efikasnošću i brzinom kaznenopravnih represija, a napose samim kaznama. Očigledno je, naime, da mnoga kaznena djela nisu procesuirana, a kad se i procesuiraju, osuđujuće presude su preblage i njih 85% završava uvjetnom osudom. I zato predloženi zakon ima jednu pravnapolitičku poruku koja se svodi na to da se prihvaćanjem koncepcije ovoga zakona zapravo iskazuje nezadovoljstvo kaznenopravnim represijama. Najvažnije je naglasiti da je pooštrenje sankcija u ovom prijedlogu još uvijek u okviru pravnih standarda modernih demokratskih država, pa tako i kazna doživotnog zatvora” (*Mladen Godek*); “Predlagatelj zakona smatra da će predložene izmjene i dopune Kaznenog zakona biti u službi bolje borbe protiv kriminala te da su i nužne radi usklađivanja našeg kaznenog zakonodavstva s određenim međunarodnim konvencijama, posebno s odredbama Statuta Stalnog međunarodnog kaznenog suda. Dijelim mišljenje najvećeg dijela pravne struke koja ne podržava ove izmjene zakona uz generalnu ocjenu da se u promjene kaznenog zakonodavstva ulazi tek nakon temeljite raščlambe i preispitivanja primjene dosadašnjih odredbi Kaznenog zakona koje će se kazne mijenjati te nakon što se utvrdi što promjene mogu donijeti djelotvornijoj borbi protiv kriminala. U obrazloženju predloženog zakona nema dostatne i valjane argumentacije da se procijeni dosadašnji domet kaznenog zakonodavstva, a jednako tako nema valjane argumentacije za opravdanje niza predloženih izmjena koje bi trebale smjerati boljoj, djelotvornijoj i efikasnijoj borbi protiv kriminala. Za najteža kaznena djela predloženi zakon predviđa kaznu doživotnog zatvora. Držim da je postojeća kazna dugotrajnog zatvora za takva djela, sa stajališta specijalne i generalne prevencije, sasvim dovoljna, zastrašujuća i preventivno prijeteća poruka potencijalnim počiniteljima najtežih kaznenih djela i u biti predstavlja kaznu doživotnog zatvora” (*Vladimir Šeks*); “Svjestan izuzetne važnosti ovoga zakona, a napose opsega izmjena koje se predlažu, provedena je anketa na uzorku od 2046 ispitanika, koja je pokazala da se 80,11% građana izjasnilo za kaznu doživotnog zatvora, 13,44% bilo je protiv doživotnog zatvora, dok je 6,45% bilo bez ikakvog stava.

S druge pak strane od stručnih sudionika okruglog stola o toj temi (njih 17), njih 9 izjasnilo se za uvođenje kazne doživotnog zatvora, a 8 je bilo protiv. Struka je, dakle, puno skeptičnija i opreznija pri uvođenju ove kazne nego što su to obični građani. Psihijatri pak upozoravaju da nisu ispunjeni niti osnovni uvjeti za uvođenje te kazne s obzirom na to da je za tako osuđene osobe potreban poseban tretman. A penolozi opet upozoravaju na činjenicu kako još do kraja nisu sagledane sve posljedice i rezultati izmjene Kaznenog zakona koji je stupio na snagu 1998. godine (dosad je samo jednoj osobi izrečena kazna zatvora od 40 godina). Zbog toga smatram da bi o uvođenju kazne doživotnog zatvora trebalo još bolje raspraviti kako se ne bi došlo u situaciju koju je jednom netko od pravnika okarakterizirao pitanjem: što će se dogoditi ako kroz izvjesno vrijeme živimo s tako pooštrenim sankcijama, a situacija u društvu se ne mijenja? Hoćemo li u toj situaciji i dalje poošttravati kazne? Konačno, postavlja se pitanje gdje je linija poošttravanja kaznene politike. Zato ne bi trebalo ići na poošttravanje kaznenih sankcija i uvođenje kazne doživotnog zatvora jer su nam još uvijek na raspolaganju velike mogućnosti unutar postojećih propisa o kaznama, pa zato predlažem da zakon ide u treće čitanje, ili da primjena počne 1. siječnja 2004.” (*Darko Šantić*); “Predlažem da se odredba o uvođenju kazne doživotnog zatvora ne prihvati, jer je kazna zatvora od 20 do 40 godina dovoljna da djeluje na odvracanje od činjenja kaznenih djela u smislu opće i posebne prevencije. Kazna doživotnog zatvora višestruko je neprihvatljiva te više slična odmazdu nego prevenciju” (*Tibor Santo*); “Podupirem prijedlog da se uvede kazna doživotnog zatvora, ali držim da će se ona vrlo rijetko primjenjivati. Za razliku od nekih, koji smatraju da je kazna doživotnog zatvora odmazda prema ubojicama, ja mislim da se radi naprosto o društvenoj poruci da je nedopustivo oduzimati život ljudima koji mirno žive, i kako to više nećemo tolerirati” (*Milanka Opačić*); “Podržavam kaznu doživotnog zatvora u iznimnim slučajevima kao što je trgovina drogom ili višestruka ubojstva” (*Ivan Ninić*); “Povećavanje zapriječene kazni u suprotnosti je sa suvremenim civilizacijskim dosezima, suvremenim civilizacijskim trendovima i penološkom znanošću. Opravdanje ne vidim ni u uvođenju kazne doživotnog zatvora. Takva kazna je negacija povjerenja u mogućnost resocijalizacije svakog počinitelja kaznenog djela”. (*Branimir Glavaš*).

Na kraju **rasprave** ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave *Ingrid Antičević-Marinović* zaključno je istaknula: “Demokratičnost Kaznenog zakona ne ocjenjuje se dominantno po tome kolike su i kakve zapriječene kazne, nego po tome koja to društvena ponašanja potpadaju pod kazneno zakonodavstvo, a koja ne potpadaju. Za kazneno zakonodavstvo moraju biti rezervirane samo najteže povrede određenih ponašanja”.

Nakon **rasprave** zastupnici su **većinom glasova (58 za, 12 protiv i 7 suzdržanih)** donijeli **ZIDKZ/03**.

2. Doživotni zatvor: kriminalnopolitička potreba ili improvizacija (kaznene politike)

Toj, na trenutak “žustroj” raspravi zastupnika Hrvatskog sabora (iz lipnja i srpnja 2003. godine) **prethodila je** znatno “žustrija” rasprava, s **naglašeno** polemičnim tonovima, u travnju 2003. godine, između **stručnjaka** za kazneno pravo.

Tako *Horvatić* ističe: “Iskustva u zemljama koje imaju doživotni zatvor pokazuju da se ta kazna rijetko primjenjuje, a kad se i primjenjuje, postoje mehanizmi obveznog prijevremenog otpuštanja iz zatvora. Ako neko društvo želi pokazati odlučnost u suzbijanju određenih kriminalnih radnji, pa zato propisuje i kaznu doživotnog zatvora, to može biti pozdravljeno u javnosti, ali ne i do kraja provedivo. Uostalom, najviša kazna zatvora u sadašnjem KZ-u, 40 godina, dosad je samo jednom izrečena. Ako je prosječna dob počinitelja kaznenih djela između 27 i 40 godina, onda je 40-godišnji zatvor praktički doživotni zatvor.

... Od uvođenja kazne doživotnog zatvora do izlaska ljudi na ceste i traženja smrtno kazne samo je mali korak”.⁴

“Na kritike uvođenja kazne doživotnog zatvora *Novoselec* odgovara kako država mora pokazati odlučnost spram najtežih zločina, ne samo zbog domaće javnosti, već i zato što mora usuglasiti svoje zakonodavstvo sa statutima haaških sudova, koji također predviđaju kaznu doživotnog zatvora. Ta je kazna, zaključuje *Novoselec*, nezaobilazna kad su u pitanju najteži oblici genocida, ratnog zločina i zločina protiv čovječnosti.

Svim je kritičarima zajedničko da uzmu detalj iz našeg prijedloga i na njemu grade ‘gromoglasnu negativnu ocjenu’ prijedloga u cjelini iako i taj detalj nisu dobro razumjeli. Tko tvrdi da se kazneni zakon mijenja iz političkih i promidžbenih razloga, a da nije proučio prijedlog, niti ponudio valjanu pravnu argumentaciju svojih ocjena, dokazuje da je sam vođen političkim, a ne pravnim motivima, zaključuje *Novoselec*”.⁵

Novoselec dalje ističe: “Doživotni zatvor uzima se kao krunski dokaz teze o nepravедnom zaoštavanju represije. Glavni je prigovor da je to nehumana kazna jer se njezinom primjenom ne pruža nikakva šansa osuđeniku. No kritičari pritom ili ne znaju ili namjerno prešućuju da Prijedlog predviđa i mogućnost uvjetnog otpusta nakon dvedeset godina izdržane kazne, čime se navedeni prigovor otklanja, a ostaje mogućnost pomilovanja koje daje predsjednik Republike. Ne shvaća se da država mora pokazati odlučnost spram najtežih zločina i na taj način umiriti javnost. Potpuno je nerazumijevanje te kazne tvrdnja da će zbog

⁴ Dr. Željko Horvatić: Zakonodavac misli da promjenama zakona može promijeniti društvo, *Vjesnik*, 17. travnja 2003., str. 9.

⁵ V. članak u *Novom listu* od 18. travnja 2003., pod naslovom: Kazneno će odgovarati samo suci povezani s kriminalom, str. 9.

nje doći do prenatrpanosti zatvora, jer je ona zamišljena kao iznimna; može se očekivati da će se izreći u dva do slučajeva na godinu ili ni u jednom.

Ima li se to u vidu, može se čak govoriti o stanovitom ublažavanju represije, jer tamo gdje se sud neće odlučiti za doživotni zatvor, neće moći izreći kaznu zatvora veću od dvadeset godina (sad može i od četrdeset godina).

Posebno se ističe (istaknuo M. S.): “Da protiv ‘pretjerane represije’ istupaju i neki teoretičari koji se pozivaju na ideje dominantne šezdesetih godina prošlog stoljeća, a danas prevladane, koje su se sastojale u jednostranom isticanju resocijalizacije kao svrhe kažnjavanja, zagovarale blagost i pretendirale na ‘humanizaciju’ kaznenog prava”.⁶

Horvatić odmah odgovara: “Ne dolikuje profesoru i znanstveniku objaviti svoja stajališta o promjenama Kaznenog zakona i pritom ne upozoriti čitatelja da su to stajališta o njegovim stajalištima u tom prijedlogu koje je kao predsjednik Radne skupine za izradu tog prijedloga sročio. Riječ je dakle, o obrani većinom vlastitog uratka, a ne o stajalištima o jednom zakonskom prijedlogu”, te dodaje: “Kazna doživotnog zatvora višestruko je neprihvatljiva. Ona je u suprotnosti s načelima pravednosti, ograničenja kaznenopravne prisile, individualizacije u kažnjavanju, a time i zahtjevima opće i posebne prevencije. Nije točno, kako to tvrdi Petar Novoselec, da se ‘doživotni zatvor uzima kao krunski dokaz teze o neopravdanom zaoštavanju represije’. Prijedlog da se ta kazna ubuduće propiše u našem kaznenom zakonodavstvu samo je dio sustava generalnog i linearnog povišenja sada propisanih kazni za brojna kaznena djela. Kada bi se time doista djelovalo preventivno na potencijalne počinitelje kaznenih djela, tko bi razuman mogao biti protiv toga. Kad bi to povećalo sigurnost naših građana i kad bi se time pridonijelo afirmaciji njihovih temeljnih sloboda i prava, pa samim time i vladavine prava, ni teoretičari kaznenog prava a ni oni koji to pravo primjenjuju ne bi bili protiv takvog pooštrenja represije u Hrvatskoj. No valja istaknuti: nije prijedlog za uvođenje kazne doživotnog zatvora glavni razlog kritike novog represivnog sustava, nego represija kao cilj *per se* i bez dokaza o njezinoj koristi”.⁷

U članku *Novoselec* još jednom ističe “...da zagovarateljima kazne kao mjere resocijalizacije te blagosti i humanizacije kaznenog prava nije jasno da je ta koncepcija zastarjela i da je neprimjerena suvremenim oblicima teškog kriminala, kao što su terorizam ili organizirani kriminal. Posebno ističe da je u Hrvatskoj u posljednjih deset godina zabilježen ‘drastičan pad’ broja osuđenih, iako je normalno da u ratnom i poratnom razdoblju kriminalitet raste”.⁸

⁶ Dr. Petar Novoselec: Izmjene i dopune Kaznenog zakona: Samo dobra normativna rješenja omogućuju dobru praksu, *Vjesnik* od 18. travnja 2003., str. 13.

⁷ Dr. Željko Horvatić: Ne oština kazne, nego izvjesnost njene primjene može djelovati preventivno, ostalo je represija i politički blef, *Vjesnik* od 21. travnja 2003., str. 11.

⁸ V. članak u *Novom listu* od 22. travnja 2003., pod naslovom: Hoće li se buniti ako i Milošević dobije doživotni zatvor?, str. 48.

Kritički, na svoj način, u pojedine faze “stvaranja” **ZIDKZ-a/03** uključeni su i **drugi** autori. Tako *Bačić*, u vrijeme javnog prezentiranja Nacrta prijedloga ZIDKZ-a/03 (listopad 2002. g.), ističe: “Prema mom mišljenju svakako najproblematičniji prijedlog ove Novele je uvođenje kazne doživotnog zatvora. Jedino obrazloženje za uvođenje te kazne je da se time udovoljava kaznenopolitičkim potrebama. Međutim, nerealno bi bilo očekivati da će ova kazna dovesti do smanjenja kriminaliteta. Uostalom to se nikad i ne postiže pooštavanjem kazne. I zašto uvoditi ovu kaznu kada naša dosadašnja najteža kazna od 40 godina praktički nije bila primjenjivana? S druge strane, teško je objasniti taj prijelaz, skok, od maksimalne kazne zatvora za određeno osnovno djelo na kaznu doživotnog zatvora (npr. kod običnog ubojstva i teških ubojstava). U odnosu na dugotrajni zatvor moglo bi se reći da se kod nas događaju u relativno kratkom vremenu prava čuda. Najprije je u najtežim uvjetima za Republiku Hrvatsku zatvorski maksimum bio 20 godina. Malo kasnije to je produženo na 40 godina. Sada se predlaže doživotni zatvor. Te skokove nitko ne bi mogao opravdati niti shvatiti. To očito govori o improviziranostima u kaznenoj politici. Prema Noveli, sve dosadašnje propisane kazne dugotrajnog zatvora pretvaraju se u doživotni zatvor. U pitanju su brojna kaznena djela: u glavi X (čl. 91. - osam slučajeva); u glavi XII (kaznena djela protiv Republike Hrvatske - osam slučajeva); u glavi XIII (tzv. međunarodna kaznena djela - petnaest slučajeva) i u glavi XXVI (kaznena djela protiv oružanih snaga - trinaest slučajeva). Radi se o ukupno četrdeset četiri kaznena djela za koja bi bilo moguće izreći kaznu doživotnog zatvora.

Doživotni zatvor postoji i u stranim kaznenim sustavima. To je kazna inspirirana osvetom kao generalna prevencija. Takva kazna ne može biti pravedna kazna jer se danas u pravednost uključuje i briga o čovjekovoj budućnosti. Ova kazna znači negiranje specijalne prevencije kao cilja kažnjavanja. Ona počiva na neprihvatljivom stavu da se čovjek ne može popraviti i da mu je do kraja života mjesto u zatvoru. Čovjeku se negira mogućnost povratka među ljude. Ona je po svemu neljudska i nehumana, pa je u tome i etički neprihvatljiva.

Njezin besmisao mogao bi se popraviti obvezatnim uvjetnim otpustom. On bi je na neki način transformirao u zakonski određeno dugotrajno lišenje slobode”.⁹

Grozđanić ukazuje: “Danas su kazne dugotrajnog zatvora izložene brojnim kritikama. Prigovori koji se najčešće iznose su sljedeći: dugo zadržavanje na izdržavanju kazne može potpuno onеспособiti osobu za život na slobodi, gubitak socijalnih veza zatvorenika dovodi do njegove desocijalizacije, a ne resocijalizacije, preskupe su za državu, a bez očekivanog učinka na smanjenje recidivizma,

⁹ Prof. dr. sc. Franjo Bačić: Što trećom Novelom nije trebalo mijenjati u Kaznenom zakonu, Organizator, Zagreb, 2003., str. 14.

ne odgovaraju suvremenim zahtjevima o humanizaciji kaznenopravne prisile, a isto tako i proklamiranoj svrsi kažnjavanja u kojoj prevladavaju preventivni sadržaji.

Još veće kritike upućuju se kazni doživotnog zatvora, i to s aspekta humanosti, svrhe kažnjavanja, a u posljednje vrijeme i zakonitosti, i najčešće su usmjerene njezinu ukidanju. Naime, kazna doživotnog zatvora u većini država ne znači i zatvaranje osuđenika do kraja njegova života, već zatvaranje na neodređeni broj godina, nakon kojih u pravilu slijedi uvjetni otpust. I dok u nekim državama ne postoje zakonske odredbe temeljem kojih bi sud mogao odlučivati o uvjetnom otpustu osoba osuđenih na kaznu doživotnog zatvora (Danska, Nizozemska, Švedska), pa je takva mogućnost isključivo vezana za institut pomilovanja, u drugima je sve jača tendencija zakonskog reguliranja uvjetnog otpusta kako bi se ograničilo trajanje te kazne odnosno smanjila njezina neodređenost¹⁰.

Cvitanović drži da "što se dugotrajnih kazni zatvora tiče, u dosta suvremenih kaznenih zakona nalazimo kaznu zatvora u doživotnom trajanju ili dugotrajni zatvor, ali s ugrađenim obveznim prekidom izdražavanja takve kazne nakon proteka određenog broja godina (dosta često nakon petnaest godina). Zbog toga se može prihvatiti kao dosta uvjerljiva tvrdnja da se zakonodavci, ne odustajući od vjerovanja u zastrašivanje propisivanjem strogih dugotrajnih kazni oduzimanja slobode, istovremeno ustručavaju od dosljednosti u ostvarenju takve zakonske prijetnje. Čini se da se prilikom propisivanja kazni za pojedina kaznena djela više priklanjaju argumentima koji govore u prilog dugotrajnih kazni, a da propisujući istovremeno uvjete za njihovo izvršenje uzimaju u obzir i argumente koji govore protiv takvih kazni. Takva ambivalencija samo je jedan od načina podvojenosti strogosti zakona i njegove primjene"¹¹.

3. Neke tendencije u pozicioniranju kazne doživotnog zatvora u suvremenim kaznenim sustavima

Prije nego što se osvrnem na neke **temeljne** postavke kojima se **predlagatelj ZIDKZ-a/03** (prije svega) koristio u raspravi pri donošenju tog zakona, želim se sasvim **sumarno** osvrnuti na neke tendencije i neke postulate koji su važni za stvarnu poziciju kazne doživotnog zatvora u **suvremenim** kaznenopravnim sustavima kaznenih sankcija.

¹⁰ Dr. sc. Velinka Grozdanić: Kazne - nova rješenja u kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 7. broj 2/2000., str. 329.

¹¹ Ž. Horvatić - L. Cvitanović: Politika suzbijanja kriminaliteta, MUP-RH, Zagreb, 1999., str. 137.

Na **XI.** međunarodnom kongresu kriminologa (**Budimpešta**, od 22. do 27. kolovoza 1993.) na temu: Doživotni zatvor¹², istaknuta je dugogodišnja aktivnost Ujedinjenih naroda u prevenciji kriminala i tretmanu osuđenih osoba (posebno osoba osuđenih na dugotrajne kazne zatvora) prema Minimalnim standardnim pravilima za tretman osuđenih osoba, koja su usvojena 1955. i koja, između ostalog, određuju da se sve osuđene osobe moraju tretirati uz poštovanje njihova dostojanstva i vrijednosti njihova ljudskog bića.

Od **VI.** kongresa Ujedinjenih naroda (1980. g.) do **VIII.** kongresa Ujedinjenih naroda (1990. g.) u više navrata zatraženo je od Odbora za prevenciju kriminala i kazneno pravosuđe da ispita **zakonske** (istaknuo M. S.) pozicije osuđenih na doživotni zatvor te da ispita različite sustave za ispitivanje podobnosti osuđenih osoba na kazne doživotnog zatvora za njihovo puštanje na uvjetni otpust. Taj je odbor utvrdio “da dugogodišnji zatvor, a poglavito doživotni zatvor, ne služe željenoj svrsi **sve dok se ne primijene adekvatne mjere**” (istaknuo M. S.) “koje će takve osuđene osobe na odgovarajući način vratiti u tokove socijalnog života”.¹³

Isto tako, na Kongresu je istaknuto “da narav i senzacionalizam vrste kaznenih djela, za koja se izriču kazne doživotnog zatvora - stvaraju loše pretpostavke za progresivne napore na polju kaznene politike. A ono što je najvažnije, u mnogim zakonskim rješenjima osobama osuđenim na doživotni zatvor ne daju se nikakve **garancije**” (istaknuo M. S.) “u svezi s tim kada će biti otpuštene, kako će biti otpuštene, odnosno hoće li uopće biti otpuštene”.¹⁴

Izraz “doživotna osuda” jedna je od mnogih dvosmislenosti i kontradikcija. On ima različito značenje u različitim zemljama. Premda su neke zemlje u svojim zakonodavstvima propisale “privilegije-blagodati” za tu najstrožu kaznenu sankciju, može se reći da primjena doživotnog zatvora u praksi veoma mnogo varira. Njegova primjena nije strana ni jednoj pojedinačnoj kulturi. Neke zemlje kao Brazil, Kolumbija, Portugal, Španjolska i Norveška zamijenile su neodređene kazne potpuno vremenski određenim kaznama.¹⁵

Osude na doživotni zatvor izriču se na različite načine. Primjerice, u Francuskoj, Njemačkoj, Italiji, Japanu... pravo na izricanje doživotnog zatvora predviđeno je za **grupu sudaca** (*panel of judges*), u Ujedinjenom Kraljevstvu,

¹² Dr. Kurt Neudek (Viši stručni savjetnik odsjeka UN-a za unutarnju prevenciju kriminala i kazneno pravosuđe u Beču) - izradio je komparativnu studiju na temu doživotnog zatvora - **izvorni tekst.**

¹³ V. bilješku 12, str. 3.

¹⁴ V. bilješku 12, str. 5.

¹⁵ Članak 5. brazilskog Ustava iz 1988. g. i članak 34. kolumbijskog Ustava iz 1991. g. izrijekom zabranjuju doživotni zatvor. Članak 30. § 1. portugalskog Ustava iz 1976. g. ukinuo je kaznu na doživotni zatvor. Ista je kazna ukinuta i u Norveškoj, 1981. g., a u Španjolskoj se prestala primjenjivati sredinom 1980-ih godina - v. bilješku 1, str. 1. (dodatak uz tekst).

Švicarskoj, Irskoj... presudu na doživotni zatvor može izreći **sudac pojedinac**. U Austriji kaznu na doživotni zatvor može izreći samo **porota**.

Doživotni zatvor **bez eventualne mogućnosti uvjetnog otpusta** primjenjuje se u praksi **veoma rijetko**. Prema Europskom savjetu - Odboru za probleme kriminaliteta, "politika prevencije kriminala koja prihvaća zadržavanje osuđenika na doživotni zatvor čak i onda kad on više nije opasan za društvo nije spojiva niti s modernim načelima tretmana osuđenih za vrijeme izdržavanja kazne **niti s idejom reintegracije prijestupnika u društvo**" (istaknuo M.S.)¹⁶

U predmetu *Weekes protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (ECHR od 26. listopada 1990.) izričito se naglašava "da je prvenstveni cilj postupanja s osobama osuđenim na doživotni zatvor njihovo sigurno otpuštanje u društvo kad su već jednom izdržali dovoljni dio kazne da bi okajali težinu svoga kaznenog djela. Svaka zemlja može propisati dostatni minimalni period za izdržavanje kazne doživotnog zatvora, koji bi mogao ispuniti zahtjeve za generalnom prevencijom. Jednom kad je taj uvjet zadovoljen, može se veća pažnja usredotočiti na individualne pristupe glede izdržavanja kazne svakog pojedinog osuđenika".¹⁷

U slučaju *Thynne, Wilson i Gunnell protiv Ujedinjenog Kraljevstva* Europski sud je ustvrdio da "važea procedura uvjetnog otpusta u vezi s diskrecijskim ovlastima suda prema osuđenim osobama na doživotni zatvor (isključujući ubojstvo s predumišljajem) nije zakonita prema članku 5. (4) Europske konvencije o ljudskim pravima. Sud je smatrao da se diskrecijski izrečena kazna doživotnog zatvora sastoji iz dvaju elemenata: vremena koje se smatra nužnim radi retribucije i zastrašivanja te perioda kad se može opažati mentalna nestabilnost i opasnost od osuđenika i kad se može donijeti odluka o uvjetnom otpustu ovisno o riziku za javnost. Faktori mentalne stabilnosti i opasnosti od osuđenika mogu se s vremenom izmijeniti i tako nastaju novi prijevorni momenti glede zakonitosti daljnjeg izvršenja kazne. U svezi s tim o zakonitosti daljnjeg kontinuiranog izvršenja kazne trebao bi u razumskim vremenskim razmacima odlučivati nepristrani sud".¹⁸

O tome **tako** treba odlučivati o uvjetnom otpustu osuđene osobe na doživotnu kaznu zatvora bilo je dosta prijepora u Engleskoj. Lord *Windlesham* pokrenuo je postupak pred Europskim sudom u kojem je tvrdio da se "u Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska, Sj. Irska, Engleska i Wales) izriče više osuda na kazne doživotnog zatvora nego u svim zemljama Vijeća Europe zajedno", a da o

¹⁶ V. Europski savjet: Tretman dugogodišnjih osuđenika, Europski odbor o problemima kriminaliteta, Strasbourg, 1977.

¹⁷ V. Rezoluciju o tretmanu dugogodišnjih osuđenika, koju je usvojio Odbor ministara Europskog savjeta 17. veljače 1976.

¹⁸ Ovaj slučaj bitno je **ubrzo** donošenje propisa (1991. g.) sa svrhom da se osigura da Odbor za uvjetni otpust može u uvjetima sudbene procedure razmatrati uvjetne otpuste osuđenih na doživotni zatvor, temeljem diskrecijske odluke suda - v. bilješku 12 ovoga rada.

uvjetnim otpustima odlučuje **izvršna vlast** (Komisija) kojoj se “dodaje pokoji sudac” te je rezignirano zaključio da je to “tužno razdoblje engleskog kaznog prava.”¹⁹

Na **Budimpeštanskom** kongresu detaljno su razmotreni učinci doživotnog zatvora (psihološki, sociološki ...), tretman osuđenih osoba, dane su procjene uvjetnog otpusta, a posebno je bilo govora o procjeni podobnosti osuđenika na doživotni zatvor (tzv. “rizik” procjene) prilikom donošenja odluke o uvjetnom otpustu. Bilo kako bilo, predikacija buduće “opasnosti” osuđenika jedan je od glavnih razloga nedosljednosti u procjeni osuđenikove podobnosti za uvjetni otpust. Odluka o uvjetnom otpustu ovisi uglavnom o “percepciji” Odbora koji odobrava uvjetni otpust (*parole board*) je li osuđenik “opasan” ili nije, budući da je “opasnost” žarišna točka pri donošenju odluke o uvjetnom otpustu.”²⁰

Međutim, mnoge studije u SAD “otkrile su” da su osobe koje su procijenjene kao “najopasnije”, “najluđe” i “najgore” imale **vrlo nizak rang povratništva** glede nasilnih kaznenih djela, a posebno ubojstava. Nalazi većine eksperata potkrepljuju činjenicu da dugogodišnji osuđenici općenito ne predstavljaju posebne probleme sigurnosti i da nisu velika prijetnja zajednici kad ih se eventualno otpusti na uvjetni otpust.²¹

Evolucija i procjena osoba osuđenih na doživotni zatvor ne odvija se u izolaciji i izvan političkih i javnih pritisaka. Percepcija javnosti može se najbolje “mjeriti” u kontekstu izvješća javnih medija. Sredstva javnog priopćavanja imaju tendenciju “demonizirati” određene osuđenike, bilo kolektivno, bilo individualno, i tako isprovocirati averziju javnog mnijenja. Kada bi kreator politike mogao upozoriti na standardizirani proces koji bi uzeo u obzir iskrene osjećaje prema teškim kaznenim djelima i, dakako, osigurao aktivno uključivanje žrtava i njihovih obitelji u takav proces - pa nakon toga donosio odluku o uvjetnom otpustu i procjenu “opasnosti” osuđenika, tada bi takva odluka bila manje podložna kritici.²²

Na **24. konferenciji europskih ministara pravosuđa** (održanoj 4.-5. listopada 2001. u Moskvi) donesena je Odluka o implementaciji dugotrajnih kazni, u kojoj je posebno istaknuto da izvršenje dugotrajnih kazni i doživotnog zatvora nameće velik teret na zatvorsku administraciju i društvo u cjelini, te Odbor ministara **preporučuje** vladama zemalja članica da (između ostalog):

¹⁹ V. by Lord Windlesham: *Life Sentences: law, practice and release decisions*, 1989.-1993., Brasenose College, Oxford.

²⁰ Marra H. Konzelman - G. Giles: *Klinički pristup procjeni opasnosti od osuđenih*, Međunarodna revija za terapiju prijestupnika i komparativnu kriminologiju, sv. 31, br. 3/1987., str. 16.

²¹ V. Steadman H. Coccozza: *Karijere bolesnih od kriminala*, Državni odjel mentalne higijene, New York, 1974., str. 108.

²² V. bilješku 12, str. 19.

1. - provode kaznenu politiku prema kojoj se dugotrajne kazne izriču samo ako su **nužne za zaštitu društva** (istaknuo M. S.), i 15. - poduzimaju **sve korake** kako bi se osiguralo bolje razumijevanje opće javnosti o posebnim problemima dugotrajnih zatvorenika, stvarajući time socijalnu klimu **koja je povoljna za njihovu rehabilitaciju** (istaknuo M. S.).

4. Nužnost i pravna utemeljenost kazne doživotnog zatvora

Nakon svega iznesenog želim naglasiti sljedeće: autor ovoga rada nema pretenzije da se opredjeljuje **za** ili **protiv** uvođenja kazne doživotnog zatvora u ZIDKZ/03. Moje pretenzije su drugačije: pokušati odgovoriti na pitanje je li bilo **nužno** u **ZIDKZ/03** uvoditi tu kaznu, i ako jest, jesu li **argumenti** kojima se pritom rukovodio predlagatelj zakona **pravno utemeljeni** ili nisu. Sve ostalo ostavljam “otvorenim” za neku drugu raspravu.

Dakle, zašto se, prema predlagatelju ZIDKZ-a/03, uvodi kazna doživotnog zatvora?

1. **Udovoljava se kriminalnopolitičkoj potrebi - često isticanoj u hrvatskoj javnosti.**
2. **To je kazna koja ima naglašenije generalnopreventivno djelovanje i njome se iskazuje veća odlučnost države u suzbijanju najtežih kaznenih djela, čime se jača i povjerenje u pravni poredak.**
3. **Kako kaznu doživotnog zatvora, kao iznimku, predviđa i čl. 77. Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda, Republika Hrvatska dužna je usuglasiti svoje zakonodavstvo s Rimskim statutom.**
4. **Uvođenjem kazne doživotnog zatvora otklanjaju se slabe strane kazne “dugotrajnog zatvora”, jer se ta kazna, u biti, ne razlikuje od “obične” kazne zatvora.**
5. **Doživotni zatvor poznaje velik broj suvremenih europskih pravnih država.**

Ad 1.

Kada je **Odbor za zakonodavstvo**, kao radno tijelo Hrvatskog sabora, u **raspravi** o Konačnom prijedlogu **ZIDKZ-a/03** upozorio “da za predložene izmjene temeljnih načela i pravila utvrđenih u Općem dijelu ovoga Zakona, **nisu dana dostatna obrazloženja ni navedeni razlozi s mišljenjem struke i argumentima kaznenopravne teorije**”, mislio sam da se ta **načelna** primjedba odnosi na **druge** dijelove Zakona, ali sada vidim da se takva primjedba odnosi i na **ovaj razlog**, tj. da se kazna doživotnog zatvora uvodi u ZIDKZ/03 i zbog udovoljavanja kriminalnopolitičkih potreba. Kojih to potreba? Koji je **sadržaj** tih potreba? Na što se one odnose? Jesu li te potrebe ekvivalentne **nužnosti da**

se društvo zaštititi od kriminala? Jesu li te potrebe, s aspekta **nužnosti** propisivanja kazne zatvora, **proporcionalne** odnosu između ljudskih prava i pravde ili tu postoji **disproporcija** s obzirom na stupanj ugroženosti hrvatskog društva od stupnja konkretnog kriminaliteta u tom istom društvu? Puno je tu pitanja - a odgovor niti jedan!

Nažalost, stvari nisu tako jednostavne. To što je **predlagatelj** Zakona "propustio" u Obrazloženju ZIDKZ-a/03 navesti **konkretne razloge**, to nisu "propustili" neki zastupnici u raspravi kada su govorili o pravopolitičkim porukama koje šalje ovaj zakon: "... time se zapravo iskazuje nezadovoljstvo kaznenopravnim represijama" (V. 1. - **rasprave** u ovom radu).

Novoselec je tu puno konkretniji. On smatra "da kazneno pravo ne smije biti ni nerazmjerno strogo, ali niti preblago". U prvom slučaju pretvara se u sredstvo državnog terora, a u drugom dovodi do gubitka povjerenja u pravni poredak, "čime se utire put privatnoj pravdi". Po Novoselcu, hrvatsko kazneno pravosuđe bilo je u zadnjih desetak godina bliže posljednjem ekstremu i zbog toga izgubilo povjerenje domaće i svjetske javnosti. "Na djelu je bilo minoriziranje, a ponekad i zataškivanje kaznenih djela, pa i najtežih zločina". Kaže da je u Hrvatskoj u posljednjih deset godina zabilježen "drastičan" pad broja osuđenih osoba, iako je normalno da u ratnom i poratnom razdoblju kriminalitet raste".²³

Slažem se gotovo sa svime o čemu govori *Novoselec*, ali, zar su to kriminalnopolitički razlozi da se u **ZIDKZ/03** unese kazna doživotnog zatvora? Zar "drastičan" **pad kriminaliteta** (iz bilo kojih razloga), **neprovođenje** funkcije **kaznenog progona** (i za najteža kaznena djela), zataškivanje kaznenih djela - treba **nužno** dovesti do pooštavanja kaznenih sankcija kada se ni postojeće sankcije ne "koriste" na način kako su propisane u sada već "starom" Kaznenom zakonu?

Problemi hrvatskog pravosuđa (i prije, a ponešto i danas) jesu takvi kakvima ih opisuje *Novoselec*, ali oni objektivno **ne mogu biti razlogom** da se zbog takvih problema udovoljava "kriminalnopolitičkoj potrebi" da se u sustav kaznenih sankcija uvodi kazna doživotnog zatvora. To su jednostavno **različiti** problemi koji traže i **različite** (svakako drugačije) odgovore.

Sa "zahtjevima" tzv. **opće javnosti** treba biti vrlo oprezan - a **stručna javnost**, bar koliko je meni poznato, u velikoj većini **ne zagovara uvođenje kazne doživotnog zatvora u naš kazneni zakon** (pa niti u slučaju **ZIDKZ-a/03**).

Prigovori **stručne javnosti**, u biti, svode se na ono što ističe *Cvitanović*: "Uvrštavanju kazne doživotnog oduzimanja slobode u katalog kazni mogu se uputiti ozbiljne kritike, upravo s gledišta znanstvenog odnosno zakonskog

²³ V. bilješku 8, str. 48.

koncepta svrhe kažnjavanja. Naime, ista ne samo da ne odgovara modernoj formulaciji svrhe kažnjavanja već niti temeljnim postavkama suvremenog kaznenog prava ograničenja kaznenopravne prisile, individualizaciji, resocijalizaciji, humanosti itd. kao i postulatima suvremene kazne”.²⁴

Isto tako, **struka** (pa ma što to značilo) pretežno je zauzela **negativno stajalište** o **nužnosti** uvođenja kazne doživotnog zatvora u naše kazneno zakonodavstvo (ZIDKZ/03).

O tome se **negativno** izjasnila Hrvatska odvjetnička komora i Udruga hrvatskih sudaca, a Kazneni odjel Vrhovnog suda Republike Hrvatske, dana 9. listopada 2002., pod brojem Su-1173/II/02, dostavio je Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **primjedbe** na Nacrt prijedloga ZIDKZ-a sljedećeg sadržaja:

“Smatramo da bi bilo prihvatljivije rješenje prema kojemu kazna zatvora ne može biti dulja od 30 godina, s time da se zadrži dosadašnji raspon zapriječene kazne od 15 godina, a za djelo za koje je sada zapriječena kazna dugotrajnog zatvora da se propiše kazna zatvora do 30 godina, koja bi pokrivala raspon od preko 15-30 godina, da se propiše kazna doživotnog zatvora samo za djela u stjecađu: a) kada su okrivljeniku za dva kaznena djela utvrđene kazne zatvora preko 15 godina, ili b) kada zbroj pojedinačno utvrđenih kazni prelazi preko 30 godina.”

Iako je u ime predlagatelja, zastupajući Konačni prijedlog ZIDKZ-a/03 na 33. sjednici Hrvatskog sabora, ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave *Ingrid Antičević-Marinović* istaknula da je predlagatelj, pri izradi konačnog prijedloga, **uzeo u obzir** (podvukao M. S.) zaključke II. interkatedarskog sastanka nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu (održanog 25. i 26. listopada 2002. u Osijeku), iz sadržaja tih zaključaka sasvim je razvidno da je predlagatelj “uzeo u obzir” zaključke tog sastanka na način da ih **nije prihvatio**. Naime, pod **točkom 2. Zaključaka** izričito se ističe: “**Kazna doživotnog zatvora višestruko je neprihvatljiva. Ona je u suprotnosti s načelima pravednosti, ograničenja kaznenopravne prisile, individualizacije u kažnjavanju, a time i zahtjevima opće i posebne prevencije**”.²⁵

Ad 2.

Sadržaj tako koncipiranoga razloga za **nužnost** unošenja kazne doživotnog zatvora u ZIDKZ/03 višestruko je problematičan. Prije svega, slažem se s *Cvita-*

²⁴ V. Leo Cvitanović: Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu i MUP-RH, Zagreb, 1999., str. 324.

²⁵ V. Davor Mitrović - Zvonimir Tomičić: II. interkatedarski sastanak nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu, Hrvatski ljetopis sa kazneno pravo i praksu, god. 9., br. 2, str. 589.

novićem da se “u suvremenoj znanosti kaznenog prava opravdano i argumentirano generalnoprpreventivni učinci kaznenopravne prisile putem kazne (a posebno dugotrajnih kazni) dovode u sumnju. Nitko ne poriče postojanje određenog straha od kažnjavanja, no u psihologiji delinkvencije je poznato da, osim izuzetaka, osobe koje planiraju počinjenje kaznenog djela vjeruju da neće biti otkrivene i kažnjene”.²⁶

Govoriti o “naglašenom djelovanju” generalne prevencije kada je u pitanju kazna doživotnog zatvora, u situaciji kada se istovremno prognozira da će se ta kazna “izreći u dva do tri slučaja na godinu ili ni u jednom”²⁷ - znači zapravo “priznati” da od kazne doživotnog zatvora ne očekujemo **nikakvu** djelotvornost (a posebno ne “naglašenu”).

S druge pak strane, isticanje da se uvođenjem kazne doživotnog zatvora (konačno, i bilo koje **druge** kazne) iskazuje **veća odlučnost države** u suzbijanju najtežih kaznenih djela te da to istovremeno **jača povjerenje u pravni poredak** - temelji se na **pogrešnoj premisi** da se u sustavu kaznenih sankcija trebaju tražiti rješenja za probleme u pravosuđu, a ne u “izvjesnosti primjene kazne u svim slučajevima počinjenja kaznenih djela” - kako to ističe i *Horvatić*.²⁸

Ad 3.

Kako će o materijalnopравnim odredbama Rimskog statuta i njihovoj implementaciji u Kaznenom zakoniku (ZIDKZ/03) govoriti dr. sc. *Davor Derenčinić*, želim istaknuti samo sljedeće: stajalište predlagatelja Zakona da je Republika Hrvatska **dužna usuglasiti svoje zakonodavstvo** s Rimskim statutom, a Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda, u svom čl. 77., kao iznimku, predviđa izricanje doživotnog zatvora, u najmanju ruku **pravno je sporno**. Kako se predlagatelj Zakona (ZIDKZ-a/03) nije potrudio (barem u **raspravi** o Konačnom prijedlogu ZIDKZ-a/03 pred Hrvatskim saborom) iznijeti **razloge** za takvu obvezu Republike Hrvatske (osim što je “ograničio” tu obvezu Republike Hrvatske “barem” za kaznena djela za koja je u Rimskom statutu propisana kazna doživotnog zatvora), samo **sumarno** mogu istaknuti: u **čl. 80** Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda (MKS) ugrađena je **tzv. salvatorna klauzula** (*clausula salvatoria*) s izričitim naglaskom da se radi o klauzuli za **nacionalna prava**, iz koje nedvojbeno proizlazi “da **ništa**” (istaknuo M. S.) “u ovome statutu neće utjecati na izricanje kazni od strane država koje su propisane u njihovim nacionalnim pravima kao niti na primjenu prava država koje ne predviđaju kazne propisane u Statutu” (istaknuo M. S.).²⁹

²⁶ V. bilješku 11, str. 124.

²⁷ V. bilješku 6, str. 13.

²⁸ V. bilješku 7, str. 11.

²⁹ *Salvatorna klauzula*, kao **autohtona** ustanova *Constitutio Criminalis Carolina* (CCC) iz 1532. g., u cijelosti sadrži “duh” odredbe članka 80. MKS-a: “Nije nam namjera ovim milostivim

Ova odredba Rimskog statuta MKS-a **temeljito** dovodi u pitanje **razloge** predlagatelja ZIDKZ-a/03 “da je Republika Hrvatska dužna usuglasiti svoje zakonodavstvo s Rimskim statutom”.

Argumentacija **suprotnog** sadržaja (koja bi se temeljila na **pravnom** značenju **Preambule** Rimskog statuta MKS-a, ili koja bi se temeljila na **članku 1.** istog statuta, u smislu **komplementarnosti** MKS-a nacionalnoj kaznenoj sudbenosti) imala bi svoga smisla samo onda kada bi postojale **interpretativne dvojbe** oko pojedinih odredbi Statuta. Međutim, u pogledu odredbe **članka 80. Statuta** MKS-a **takvih dvojbi nema**, ili ih barem ne bi trebalo biti.

“Za razliku od nekih drugih propisa Statuta, **koje iziskuju unošenje određenih normi u nacionalno pravo ili njegovu prilagodbu**” (istaknuo M. S.) “propisi Sedmog dijela o kaznama **obavezuju samo Sud**” (istaknuo M. S.).³⁰

Konačno, prema odredbi Rimskog statuta MKS-a (čl. 21. st. (1) toč. c)) **primjenjivo pravo** Sud izvodi iz nacionalnih država **samo onda** ako ti zakoni (načela) nisu neskladni sa Statutom, a ako takav nesklad postoji, Sud primjenjuje Statut, obilježja kaznenih djela te svoja Pravila o postupku i dokazima - iz čega nedvojbeno proizlazi **nedostatak obveze** nacionalnih država da vlastito zakonodavstvo “usuglašavaju” s Rimskim statutom MKS-a, dakle, **suprotno** od onoga na čemu predlagatelj ZIDKZ-a/03 temelji (između ostalog) razlog unošenja kazne doživotnog zatvora u naše nacionalno kazneno zakonodavstvo.

Ad 4.

Ovaj razlog za unošenje u ZIDKZ/03 kazne doživotnog zatvora sadržava u sebi jednu **logičku** pogrešku, a osim toga nije **pravno** utemeljen.

Kada bi bilo i točno da se kazna “dugotrajnog zatvora” **ne razlikuje** od “obične” kazne zatvora, onda se “slaba strana” kazne “dugotrajnog zatvora” **ne otklanja** uvođenjem kazne doživotnog zatvora, jer se uvođenjem kazne doživotnog zatvora u ZIDKZ/03 **otklanja** kazna “dugotrajnog zatvora”, tj. ona se **zamjenjuje** kaznom doživotnog zatvora.

S druge pak strane, iz Obrazloženja Konačnog prijedloga ZIDKZ-a/03 izričito proizlazi: “Uvođenjem doživotnog zatvora ujedno se otklanjaju slabe strane dosadašnjeg rješenja. ‘Dugotrajni zatvor’ predstavljao je modifikaciju ranije kazne od dvadeset godina kao zamjene za smrtnu kaznu. Pri tom se izgubilo iz vida da je kazna zatvora” (od 20 godina, umetnuo M. S.) “bila fiksna, pa kod nje nikakvo odmjeraivanje nije bilo moguće. Uvođenjem raspona od dvadeset do četrdeset godina kazna ‘dugotrajnog zatvora’ izgubila je to

sjećanjem, izbornim knezovima i staležima obezvrijediti njihove stare i dobre, zakonite pravne običaje”. V. Rječnik kaznenog prava, MASMEDIA, 2002., str. 115 (*Davor Derenčinović*).

³⁰ V. Ivo Josipović, Davor Krapac, Petar Novoselec: Stalni međunarodni kazneni sud, Narodne novine i Hrvatski pravni centar, Zagreb, prosinac 2001., str. 310 (*Davor Krapac*).

svojstvo” (“fiksnosti”, umetnuo M. S.), “pa se u biti nije razlikovala od obične kazne zatvora”.³¹

Prije svega, uvođenjem kazne “dugotrajnog zatvora” zaista se otklonila “slabost” fiksne kazne od dvadeset godina, ali **istovremeno** uvođenjem kazne doživotnog zatvora u ZIDKZ/03 ta je “slabost” **vraćena** - jer je i kazna doživotnog zatvora **fiksna kazna**. Kod nje također nije moguće nikakvo **odmjeravanje** (osim ako predlagatelj Zakona ne misli da se “odmjeravanje” kazne doživotnog zatvora sastoji u pravu osuđenika na uvjetni otpust, pomilovanje i sl.).

Osim toga, a i zašto bi se kazna “dugotrajnog zatvora” (iz KZ-a/97) **razlikovala** od “obične” kazne zatvora? KZ/97 priklonio se ideji **unifikacije kazni** lišenja slobode tako da postoji samo **jedna** kazna lišenja slobode - kazna zatvora. Kazna “dugotrajnog zatvora” nije **druga vrsta kazne** lišenja slobode (u smislu tzv. **diferencirajućih kazni** lišenja slobode), već je to **jedna** kazna zatvora čije je trajanje propisano u rasponu od dvadeset do četrdeset godina.

Međutim, sve to zajedno ne može se dovesti u posljedičnu vezu s tvrdnjom predlagatelja Zakona da se unošenjem u Zakon kazne doživotnog zatvora otklanjaju slabe strane “dosadašnjeg rješenja”. To nije razlog kojim bi predlagatelj zakona mogao “opravdati” svoju odluku da u ZIDKZ/03 unese kaznu doživotnog zatvora.

Ad 5.

Ovaj razlog predstavlja “opće mjesto” u iznošenju razloga za promjene **cjelokupnog** hrvatskog zakonodavstva, a ne samo kaznenog. I dok on u **mnogim slučajevima** ima svog opravdanja, ovdje je takav razlog “bez pokrića”.

Naime, prema **međunarodnim standardima**³² države su dužne povesti brigu da vode kaznenu politiku na taj način da se dugotrajne kazne zatvora (doživotnog pogotovo) izriču i propisuju samo **ako su nužne za zaštitu društva**.

Svaka država **za sebe** mora procijeniti je li joj **takva kazna** (doživotnog zatvora) **nužna** da bi i kaznenom represijom **zaštitila svoje građane**. Ono što je bitno jest to da **procjena te nužnosti** nije slobodna od **realne ocjene** stanja kriminaliteta u svim njegovim segmentima (i kvalitativnim i kvantitativnim). Ne može se, u određenim sredinama, uspoređivati ugroženost građana u zemlji u kojoj se “prognozira” izricanje kazne doživotnog zatvora “dva ili tri puta godišnje ili nijednom” sa zemljama tzv. “penalnog populizma” (npr. SAD, Engleska...).

Zato **razlog** predlagatelja Zakona “da doživotni zatvor poznaje velik broj suvremenih europskih pravnih država”, **nije sam po sebi** dovoljan “dokaz”, jer se tu uspoređuju **različita stanja nužnosti** unošenja te **odiozne** kazne (doživotnog zatvora) u kazneni sustav pojedine države.

³¹ V. oznaku pod ***.

³² V. Preporuku Odbora ministara sa 24. konferencije europskih ministara pravosuđa pod 1. ovoga rada.

Kako je normativno uređenje sustava kaznenih sankcija, u pojedinim sredinama, vrlo često, i s razlogom, vezano na stajalište o **svrsi kažnjavanja**, razumijem da *Novoselec* kritizira “slabe strane” **resocijalizacije**, ali uopće ne razumijem odakle takva “tvrdoća” u stajalištu: “Stoga je u modernoj teoriji kaznenog prava na mjesto resocijalizacije stupila generalna prevencija”.³³

Nema dvojbe da je tendencija porasta totaliteta delinkvencije (s “bogatim” kriminološkom fenomenologijom: terorizam, organizirani kriminalitet, korupcija, nasilje...) i velik broj osuđenih osoba dovela do “lavine urušavanja resocijalizacijskih ideala”, ali **moderno** kazneno pravo traži izlaze u “novim oblicima posebnog tipa resocijalizacije” koji bi u temeljima sačuvali model pravednosti i pravde, a koji se “pokušavaju” uskladiti s međunarodnim standardima kreiranim u ozračju maksimalnog poštovanja ljudskih prava osoba koje se nađu u kaznenom sustavu. “Osnovna svrha kažnjavanja koja prosijava iz svih međunarodnih dokumenata s ovoga područja može se uobličiti u načelo da se odabiru najblaže sankcije kojima se može postići svrha kažnjavanja”.³⁴

Dakle, da zaključim: niti ovaj **razlog** predlagatelja ZIDKZ-a/03 ne predstavlja argumentirani razlog za unošenje kazne doživotnog zatvora - jer sam po sebi nije nikakav “dokaz” da zato što “doživotni zatvor poznaje velik broj suvremenih europskih država” da se tom broju mora pridružiti i Republika Hrvatska.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Nema nikakve dvojbe da **predlagatelj** ZIDKZ-a/03 svojim razlozima nije pokazao da je **nužno** radi zaštite građana Republike Hrvatske unositi kaznu **doživotnog zatvora** u sustav kaznenih sankcija, a argumenti kojima se pritom rukovodio, u biti, ili nisu pravno utemeljeni ili su nedostatni.

LITERATURA

1. Bačić, Franjo: Što trećom Novelom nije trebalo mijenjati u Kaznenom zakonu, Organizator, Zagreb, 2003.
2. Coccozza, H. Steadman: Karijere bolesnih od kriminala, Državni odjel mentalne higijene, New York, 1974.
3. Cvitanović, Leo: Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu, Hrvatsko udruženje za kazneno pravo i praksu i MUP-RH, Zagreb, 1999.
4. Članak u Novom listu od 18. travnja 2003. pod naslovom: Kazneno će odgovarati samo suci povezani s kriminalom.

³³ V. bilješku 6, str. 13.

³⁴ Dr. sc. Irma Kovčo: Kazna zatvora - zašto i kada?, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 8., broj 2/2001., str. 117-136.

5. Članak u Novom listu od 22. travnja 2003. pod naslovom: Hoće li se buniti ako i Milošević dobije doživotni zatvor?
6. Europski savjet: Tretman dugogodišnjih osuđenika, 17. veljače 1976.
7. Grozdanić, Velinka: Kazne - nova rješenja u Kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 7. br. 2/2000.
8. Horvatić, Ž. - Cvitanović, L.: Politika suzbijanja kriminaliteta, MUP-RH, Zagreb, 1999.
9. Horvatić, Željko: Ne oštrina kazne nego izvjesnost njene primjene može djelovati preventivno, ostalo je represija i politički blef, Vjesnik od 21. travnja 2003.
10. Horvatić, Željko: Zakonodavac misli da promjenama zakona može promijeniti društvo, Vjesnik, 17. travnja 2003.
11. Josipović, Ivo, Krapac, Davor, Novoselec, Petar: Stalni međunarodni kazneni sud, Narodne novine d.d. i Hrvatski pravni centar, Zagreb, prosinac 2001.
12. Konzelman, H. Marra - Giles, G.: Klinički pristup procjeni opasnosti od osuđenih, Međunarodna revizija za terapiju prijestupnika i komparativnu kriminologiju, sv. 31., br. 3/1987.
13. Kovčo Irma: Kazna zatvora - zašto i kada?, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 8., br. 2/2001.
14. Lord Windlesham: Life Sentences: law, practice and relase decisions, 1989.-1993., Brasenose College, Oxford
15. Mitrović, Davor - Tomičić, Zvonimir: II. interkatedarski sastanak nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, god. 9., br. 2.
16. Neudek, Kurt: Komparativna studija na temu doživotnog zatvora - izvorni tekst.
17. Novoselec, Petar: Izmjene i dopune Kaznenog zakona: Samo dobra normativna rješenja omogućuju dobru praksu, Vjesnik od 18. travnja 2003.
18. Prikaz rada 33. sjednice Hrvatskog sabora, IHS, br. 372, 30. lipnja 2003. - izvorni tekst
19. Rezolucija o tretmanu dugogodišnjih osuđenika

Summary

????????????????????????????????

??????

II.

A) NOVČANA KAZNA

1. Normativno uređenje novčane kazne PO KZ-u/97*

Čl. 51.

(1) Novčana kazna se propisuje i izriče u dnevnim dohocima osobe prema kojoj se primjenjuje.

Novčana kazna u našem kaznenom pravu, po ugledu na brojna strana, posebno europska suvremena kaznena zakonodavstva, temelji se na modelu koji je u projektu reforme švedskog kaznenog prava 1916. godine predložio *Thyren*, a naziva se “dnevne novčane kazne” ili “dani - novčane kazne” (*Tagesbussen* ili *Tagessatzen*, jednina *Tagessatz*). Prema tom modelu, koji je prvi put primijenjen u finskom KZ-u 1921. godine, umjesto dotada uobičajenog propisivanja i izricanja novčanih kazni u određenim novčanim iznosima, one se sada propisuju **u dnevnim dohocima osobe prema kojoj se primjenjuju**.¹

Prema *Grozdanić*: “Nastojanja da se novčanom kaznom uvažavaju financijske prilike počinitelja kaznenog djela datira još iz 19. st. Smatra se da je portugalski Kazneni zakon iz 1832. godine prvi vezao iznos novčane kazne za dnevni prihod počinitelja kaznenog djela. Poslije, pod utjecajem djela švedskog profesora *Thyrena* Principi reforme kaznenog prava iz 1910. godine, ideja o sustavu dnevnih globa uvodi se u kaznene zakone Finske (1921.), Švedske (1931.), Danske (1939.), sedamdesetih godina i Njemačke, Austrije, Mađarske, Francuske (1983.) itd.”²

Prema istoj autorici, vezivanje novčane kazne za imovinsko stanje počinitelja kaznenog djela “opće je prihvaćena formula”³, a *Horvatića* takav sustav propisivanja i izricanja novčane kazne “snažno uvjerava da sustav dnevnih novčanih kazni ima izvanredne prednosti u odnosu prema klasičnom sustavu fiksnih kazni”⁴.

* **Kazneni zakon** donesen je na sjednici Zastupničkog doma sabora Republike Hrvatske 19. rujna 1997., stupio je na snagu 1. siječnja 1998., a objavljen je u Narodnim novinama br. 110. od 21. listopada 1997.

¹ Ž. Horvatić - L. Cvitanović: *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Zagreb, MUP-RH, 1999., str. 123.

² Dr. sc. Velinka Grozdanić: *Kazne - nova rješenja u kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 7., broj 2/2000., str. 337.

³ V. bilješku 2, str. 337.

⁴ Dr. Željko Horvatić: *Izbor kazne u jugoslavenskom krivičnom pravu i sudskoj praksi*, Informator, Zagreb, 1980., str. 51.

Prema *Cvitanoviću* etička dimenzija kažnjavanja nalagala je glede novčane kazne pronaći učinkovit mehanizam njezina odmjeravanja, kojim bi se maksimalno ostvario zahtjev za "pravednošću". Rješenje je pronađeno u tzv. "sustavu dnevnih prihoda" koji zapravo predstavljaju odmjeravanje novčane kazne na dvije razine. Na prvoj razini, ističe taj autor, vezano uz stupanj krivnje, vezano uz osobu počinitelja, određuje se broj dnevnih prihoda. Na drugoj razini, vezano uz osobu počinitelja, utvrđuje se visina dnevnog prihoda. Spomenutom kombinacijom maksimalno se ostvaruje zahtjev "pravednosti" u pogledu te kazne, koja će svakoga "pogađati" razmjerno jednako.⁵

Horvatić ističe da takav model "daje mnogo veće mogućnosti za individualizaciju kazne od klasičnog modela fiksnog propisivanja i izricanja novčane kazne"⁶, ali zaključuje i sljedeće: "Stoga je utemeljena tvrdnja da je novim Zakonom" (KZ/97 - umetnuo M. S.) "ne samo uspostavljena 'ravnoteža' između kazne zatvora i novčane kazne, i ne da se nastojalo po postotku propisane novčane kazne približiti nekim suvremenim kaznenim zakonima u Europi, već se slijedila i dosadašnja praksa naših sudova".⁷

Dakle, da zaključim: normativna orijentacija propisivanja i izricanja novčane kazne po modelu "dnevnih dohodaka" zaista je postala "općeprihvaćena" orijentacija i model primjeren suvremenim kaznenim zakonodavstvima.

(2) Novčana kazna ne može biti manja od deset dnevnih dohodaka niti veća od tristotine dnevnih dohodaka, osim za kaznena djela počinjena iz koristoljublja kad se najveća novčana kazna može izreći i do petstotina dnevnih dohodaka.

Dok je model propisivanja i izricanja novčane kazne u "dnevnim dohocima" postao na neki način "općeprihvaćena orijentacija" u normiranju novčane kazne, određivanje *visine* dnevne globe motiviralo je pojedine autore da upozore i na neke objektivne probleme, rukovodeći se pritom iskustvenom spoznajom o neraskidivom jedinstvu normativnog i provedbenog (primjene norme u praksi), pa je tako *Bačić*, u vrijeme tek naslućivanog (?) budućeg prijelaza s tradicionalnog načina određivanja novčane kazne (globalne novčane kazne) u sustav tzv. "dnevnih globa" upozoravao: "No i ovaj sustav" (sustav "dnevnih dohodaka" - umetnuo M. S.), "iako je dobro zamišljen kao kombinacija dva samostalna činitelja pri određivanju novčane kazne, broja dnevnih globa i same visine dnevne globe prema imovinskom stanju počinitelja, pati od bitno umanjene funkcionalne sposobnosti zbog istih razloga i teškoća od kojih pati i tradicio-

⁵ Dr. sc. Leo Cvitanović: Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, MUP-RH, Zagreb, 1999., str. 337.

⁶ V. bilješku 4, str. 51.

⁷ V. Željko Horvatić - Petar Novoselec: Kazneno pravo - Opći dio, MUP-RH, Zagreb, 1999., str. 403.

nalni sustav izricanja novčane kazne - teškoća da se dođe **do točnih podataka o imovini optuženika**" (istaknuo M. S.).⁸

Cvitanović je posebno eksplicitan: "Problem s novčanom kaznom možda nije u tolikoj mjeri podrazumijevao teškoće glede njezine srazmjernosti počinjenom djelu odnosno krivnji, koliko u pogledu razmjernosti 'zla' koje je trebalo nanijeti počinitelju. **Dakako, to se 'zlo' imalo ogledati u njezinoj visini**" (istaknuo M. S.). "Stara kaznena zakonodavstva dobro su poznavala sva lutanja između koncepta novčane kazne koji je interferirao s građanskopravnom institucijom naknade štete, i ekstremnih slučajeva kada se njezino izvršenje svodilo na konfiskaciju imovine. Na svoj je način novčana kazna uvijek predstavljala valjani kriterij 'pravednosti' cjelokupnog kaznenog sustava".⁹

Grozdanić je nešto opreznija sa zaključivanjem o usuglašenosti normativnog i praktičnog: ona ističe da je općeprihvaćenu formulu o vezivanju novčane kazne za imovinsko stanje počinitelja kaznenog djela "... čini se, mnogo lakše teoretski postaviti nego praktično primijeniti".¹⁰

To je i moje mišljenje, no o tome poslije (i u vlastitom istraživanju i u zaključku ovoga dijela rada).

Navedena autorica jedna je od rijetkih koja je, u našoj literaturi, pojmu "dnevnog dohotka", kao preduvjetu za zakonito izricanje novčane kazne po članku 51. stavku (1) KZ-a/97, posvetila puno pažnje. Suptilnom analizom pojedinih odredbi Zakona o porezu na dohodak (Narodne novine br. 95/95, pročišćeni tekst - br. 52/95) autorica pravilno zaključuje o mogućnosti **različitog** interpretiranja sadržaja "dohotka" i "dnevnog dohotka", tog ključnog pojma za izricanje novčane kazne, jer prema Zakonu o porezu na dohodak osnovica poreza na "dohodak tuženog poreznog obveznika" može predstavljati: ukupni iznos ostvarenog dohotka (tzv. bruto plaća), dohodak umanjen za osobne odbitke (tzv. porezna osnovica), ali može predstavljati i poreznu osnovicu umanjenu za porez na dohodak i prirez (tzv. neto plaća).

Međutim, bez obzira na to što se Vrhovni sud Republike Hrvatske, prilikom ispunjenja svoje obveze utvrđivanja i objavljivanja **prosječnog dnevnog dohotka**, koristi podacima Državnog zavoda za statistiku, koji se odnose na prosječnu **neto plaću** za ukupno zaposlene u Republici Hrvatskoj, i svaka tri mjeseca (u smislu odredbe članka 51. stavka (6) KZ-a/97) i utvrđuje "prosječnu dnevnu plaću u Republici Hrvatskoj koja se **ima smatrati** prosječnim dnevnim dohotkom ukupno zaposlenih u Republici Hrvatskoj" (takva odluka donesena je posljednji put 26. lipnja 2003. pod brojem Su-341-IV/03), to ipak ne znači da je Vrhovni sud Republike Hrvatske problem "dohotka" (i njegova **stvarnog**

⁸ V. Franjo Bačić: Krivično pravo - Opći dio, Informator, Zagreb, 1995., str. 364.

⁹ V. bilješku 5, str. 336.

¹⁰ V. bilješku 5, str. 336.

sadržaja) **riješio**, jer se utvrđenje prosječnog dnevnog dohotka **isključivo** odnosi na **stavak (4) članka 51. KZ/97**, tj. samo onda kad počinitelj kaznenog djela ne ostvaruje **nikakav dohodak**, ili u konkretnoj situaciji kada bi utvrđivanje “dohotka” počinitelja kaznenog djela znatno produljilo trajanje kaznenog postupka.

Tek u takvoj situaciji (i naravno, u situaciji tzv. izricanja novčane kazne na temelju **kaznenog naloga**) sud može (a kod **kaznenog naloga** sud je to i dužan) dnevni dohodak počinitelja kaznenog djela smatrati prosječnim dnevnim dohotkom u Republici Hrvatskoj.

Konačno, Vrhovni sud Republike Hrvatske u svakoj svojoj odluci, donesenoj po članku 51. stavku (6) KZ/97, izričito navodi: na temelju utvrđenog iznosa novčane kazne izricat će se, **sukladno članku 51. stavku (4) KZ-a** do određenog datuma (V. odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Su-341-IV/03 od 26. lipnja 2003., npr.).

Upravo zbog toga što problem **sadržaja** “dnevnog dohotka” nije riješen ni na temelju zakona, a niti je riješen obaveznim uputama višeg suda nižem sudu, **u praksi** dolazi zabrinjavajuće često do “izjednačavanja” pojma “dnevni dohodak” s pojmom “prosječni dnevni dohodak” u situacijama izricanja novčane kazne po članku 51. stavku (2) KZ-a (no, o tome više u komentaru vlastitog istraživanja). Naravno, takvo postupanje, “pojednostavnjuje sudski postupak i omogućuje sudu donošenje odluke koja će biti koliko-toliko primjerena osobi počinitelja kaznenog djela”,¹¹ ali to, nažalost, istovremeno znači da je bitno ugrožena etička dimenzija kažnjavanja kojom se želi ostvariti zahtjev za “pravednošću” novčanog kažnjavanja, i ujedno da se relativizira socijalno-etički zahtjev o podudarnosti “raspona izrečenih novčanih kazni, čak i u različitim kaznenim zakonima”¹² - kao zahtjevu univerzalne jednakosti normativnog uređenja jedne kaznenopravne ustanove.

Kako se **rasponima** kazni bave drugi radovi na ovom savjetovanju, na tome se nećemo zadržavati.

(3) Rok za plaćanje novčane kazne određuje sud istovremeno s odmjeravanjem broja dnevnih dohodaka. Vodeći računa o tom broju, najkraći rok za plaćanje može se odrediti trideset dana, a najdulji šest mjeseci.

“Što se tiče roka plaćanja novčane kazne koji sud određuje na temelju stavka (3) ovoga članka, radi se o istoj odredbi iz dosadašnjeg Zakona (članak 36. stavak (2) KZRH), s time da su rokovi značajno promijenjeni. U dosadašnjem Zakonu najkraći rok bio je određen s pretnaest dana, a najduži s tri mjeseca, **uz iznimnu mogućnost obročne otplate i do dvije godine**” (istaknuo M. S.). “Novi Zakon produžuje najkraći i najduži rok (trideset dana - šest mjeseci), ali

¹¹ V. bilješku 2, str. 342.

¹² V. bilješku 4, str. 51.

ne omogućava nikakvo daljnje produživanje roka plaćanja novčane kazne. **Mogućnost obročne otplate**” (istaknuo M. S.) “može doći u obzir, i to ovisi samo o osuđenoj osobi, ali posljednji obrok mora biti isplaćen prije isteka roka koji je za plaćanje novčane kazne određen presudom”.¹³

Rok za plaćanje novčane kazne određuje sud **istovremeno** s odmjeravanjem broja “dnevni dohodak”. Najkraći rok može, ovisno o broju tih dana, biti trideset dana, a najdulji rok može biti šest mjeseci. U odmjerenom roku, unutar tog vremenskog raspona, osuđenik je dužan platiti izrečenu novčanu kaznu i taj se rok ni po kojoj osnovi ne može produljiti.¹⁴

Bačić smatra da Zakon “nažalost ne predviđa **izričito**” (istaknuo M. S.) “olakšice pri plaćanju novčane kazne (obročna otplate), ali nije ni to isključio. Naime, kad se u stavku (3) članka 51. KZ/97 propisuje da najkraći rok plaćanja novčane kazne može biti mjesec dana (trideset dana), a najdulji šest mjeseci (valjda od dostave pravomoćne presude), to otvara **mogućnost**” (istaknuo M. S.) “i otplate na rate, unutar tih rokova”.¹⁵

Navedeni autor izostanak **izričite** odredbe o olakšicama problematizira preko pojma izvršenja novčane kazne te ističe: “Kao i kod drugih kaznenih sankcija, tako i kod novčane kazne, cjelinu čine njeno izricanje ali i njezino izvršenje. Tek ta cjelina omogućuje da se realiziraju načela individualizacije kod ove kazne, i da bude uspješna. Pravilna primjena načela individualizacije (što ovdje posebno znači - uvažavanje materijalnih mogućnosti počinitelja kaznenog djela kao elementa za odmjeravanje ove kazne) olakšava izvršenje ove kazne, kao što i sam način izvršenja (isplata u ratama i duljina roka isplate) jedan je od načina za individualizaciju novčane kazne i za jačanje njene funkcije. Djelotvornost ove kazne ovisi i o izvjesnosti njezina izvršenja, kao i o duljini vremena tog izvršenja”.¹⁶

Vode li sudovi računa o tome i uspostavlja li **sudska praksa** u svojim odlukama tu nužnu, kreativnu korelaciju između potrebe za uspješnošću novčane kazne i određivanja dužine rokova plaćanja, o tome će više riječi biti kod komentara rezultata vlastitog istraživanja koji se odnose na tu pravažnu materiju.

(4) Kad počinitelj kaznenog djela ne ostvaruje nikakav dohodak ili bi utvrđivanje njegova dohotka znatno produljilo trajanje kaznenog postupka, sud će kao dnevni dohodak počinitelja smatrati prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj.

Ozbiljnu primjedbu na takvo normativno rješenje izrazila je *Grozđanić*: “Na kraju, ali samo iznimno, sud se može poslužiti prosječnim dnevnim dohotkom.

¹³ V. Željko Horvatić: Novo hrvatsko kazneno pravo, Organizator, Zagreb, 1997., str. 250.

¹⁴ Rječnik kaznenog prava (glavni urednik: dr. Željko Horvatić), Masmedia, Zagreb, 2002., str. 326.

¹⁵ Franjo Bačić: Kazneno pravo - Opći dio, Informator, Zagreb, 1998., str. 404.

¹⁶ V. bilješku 8, str. 363.

Iako ta mogućnost postoji i kad počinitelj kaznenog djela ne ostvaruje nikakav dohodak, kao i kada bi utvrđivanje njegova dohotka znatno produljilo trajanje kaznenog postupka, **trebalo bi se samo ograničiti na drugu varijantu**” (istaknuo M. S.). “Naime, ako se osobi koja ne ostvaruje nikakav dohodak izriče novčana kazna utemeljena na prosječnom dnevnom dohotku, ona će se naći u teškoj situaciji od osobe koja ostvaruje dohodak manji od prosječnog. Pored toga, izricanje novčane kazne osobi koja ne ostvaruje dohodak, u sustavu koji se temelji na dnevnom dohotku, u krajnjem je slučaju besmisleno, jer nas nepotrebno suočava s problemom **supletornog zatvora**” (istaknuo M. S.) “kao zamjene za neisplaćene novčane kazne”.¹⁷

Slazem se s tom primjedbom, ali treba reći i sljedeće: ovdje nije problem u tome da će se počinitelj kaznenog djela koji ne ostvaruje **nikakav** dohodak naći u težem ili lakšem položaju od počinitelja koji ostvaruje “dohodak manji od prosječnog”, već se jednostavno radi o tome da se počinitelj kaznenog djela koji ne ostvaruje **nikakav** dohodak (pa time ni dohodak “manji od prosječnog”) kažnjava novčanom kaznom, a takvo kažnjavanje protivno je svim temeljnim principima individualizacije kazne - bez obzira na to što je novčana kazna, po svojoj svrsi, prikladna za ostvarivanje svih zakonskih ciljeva kazne.¹⁸

Isto tako, dogmatski je nekonzistentno stavljati u **istu relaciju** počinitelja kaznenog djela koji ne ostvaruje nikakav dohodak (a istodobno nije vlasnik imovine ili imovinskih prava - u smislu odredbe stavka (4) članka 51. KZ/97) s počiniteljem kaznenog djela koji ostvaruje dohodak, ali bi utvrđenje tog njegovog ostvarenog dohotka znatno produljilo trajanje kaznenog postupka, jer se tu radi, u biti, o dva **različita** problema.

Nažalost, praksa izricanja novčane kazne pokazuje da sudovi “olako” utvrđuju postojanje “poteškoća u utvrđivanju dohotka počinitelja kaznenog djela zbog kojih bi se znatno produljio kazneni postupak”, pa se zakonsko rješenje predviđeno kao iznimka u praksi pojavljuje gotovo kao pravilo prilikom izricanja novčane kazne po članku 51. KZ. Tu o “pravednosti” u kažnjavanju - nema niti govora.

(5) Kad počinitelj kaznenog djela ne ostvaruje nikakav dohodak, ali je vlasnik imovine ili imovinskih prava, sud će utvrditi dnevni dohodak po slobodnoj procjeni, prema vrijednosti te imovine ili imovinskih prava.

Utvrđivanje **visine** “dnevnog dohotka” po **slobodnoj procjeni** suda izvanredno je važan segment “pravednosti” u kažnjavanju novčanom kaznom.

Bačić je u pravu kada ističe: “Da bi novčana kazna postala jedan važni stup politike kažnjavanja..., osnovna je pretpostavka za to da se izricanje te kazne zasniva na što boljem poznavanju osobne situacije delinkventa, posebice njego-

¹⁷ V. bilješku 2, str. 343.

¹⁸ V. bilješku 13, str. 402.

ve cjelokupne materijalne situacije. Njezin je smisao da za određeno vrijeme pogodi životni standard počinitelja kaznenog djela, da utječe na razinu tog standarda. U tome je i mogućnost za njezinu revalorizaciju danas: u zahvaćanju materijalnih vrijednosti, koje su u suvremenom načinu života, u uvjetima potrošačkog društva, vrlo značajne za svakoga. Tu su, međutim, i njezine teškoće - da se izrazi i materijalizira na način koji će biti odgovarajući cjelokupnom imovnom stanju počinitelja, da se postigne da se osobe istinski nejednake u imovinskom pogledu - u tom kažnjavanju istinski jednako tretiraju (da ne bude preteška za siromaha, a da je osjeti i bolje stojeći pojedinac). Novčana kazna stvarno postaje asocijalna ako se ne vodi računa o cjelokupnoj ekonomskoj snazi počinitelja kaznenog djela”.¹⁹

Iz navedenih razloga *Clinard* upozorava na jednu ogorčenu izjavu relativno siromašnog počinitelja kaznenog djela koji je za beznačajno kazneno djelo osuđen na visoku novčanu kaznu i koji se nakon takve osude obratio sucu riječima: “Drugi koji su optuženi da su državu oštetili za stotine tisuća dolara samo dobiju pismo od odbora u Washingtonu u kojem ih lijepo mole da dođu i o svemu porazgovaraju. Možda je to pravda, ali čovjeku poput mene to je prilično nejasno!”²⁰

Ono o čemu sudac uvijek treba voditi računa jest to da funkcija novčane kazne (i u takvoj “slobodnoj” procjeni imovine počinitelja kaznenog djela) nikada ne smije biti oduzimanje počinitelju **imovinske koristi** pribavljene kaznenim djelom. Novčana kazna je **kazna** i mora se odmjeravati prema propisima koji vrijede za odmjeravanje kazne (članak 56. KZ/97), a ne propisima koji se primjenjuju za oduzimanje imovinske koristi.²¹

Naravno, sasvim je drugo, kako to ispravno uočava *Grozđanić*, kako doći do **točnih podataka** o imovini, kako ju procjenjivati (da li po tržišnoj ili po nekoj drugoj vrijednosti), i stalno voditi brigu o tome da novčana kazna, s jedne strane, ne poprimi konfiskacijski karakter, a s druge pak strane voditi brigu o tome kako obuhvatiti **cjelokupnu** imovinu počinitelja kaznenog djela.²²

(6) Prosječni dnevni dohodak iz stavka 4. ovoga članka na temelju službenih podataka Državnog zavoda za statistiku utvrđuje i objavljuje Vrhovni sud Republike Hrvatske svaka tri mjeseca.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, ispunjavajući svoju zakonsku obvezu (članak 51. stavak (6) KZ/97), na Kaznenom odjelu, na sjednici održanoj 14. siječnja 1998., **prvi put** je utvrdio **prosječnu dnevnu plaću** u Republici

¹⁹ V. bilješku 13, str. 402.

²⁰ M. Haralambos, M. Holborn: Sociologija, Teme i perspektive - Zločin i devijantnost, Golden Marketing, Zagreb, 2002., str. 372.

²¹ V. bilješku 13, str. 402.

²² V. bilješku 2, str. 342.

Hrvatskoj od **81,00 kn**. Na temelju utvrđenog iznosa izricat će se, sukladno članku 51. stavku (4) KZ/97, novčane kazne od 1. travnja do 30. lipnja 1998.²³

Radi komparacije navodimo da je do 30. rujna 2003. **prosječna dnevna plaća** u Republici Hrvatskoj utvrđena u iznosu od **128,00 kn**.

Zbog formulacije kojom se koristi Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojim odlukama, tj. da se prosječna dnevna plaća u Republici Hrvatskoj **ima smatrati** prosječnim dnevnim dohotkom ukupno zaposlenih u Republici Hrvatskoj, *Grozdanaić* misli kako bi bilo prihvatljivije da se zakonodavac u odredbi o novčanoj kazni umjesto “dnevnim dohotkom” koristi pojmom “dnevne plaće” ili “dnevno isplaćene plaće”, jer bi to, prema autorici, bilo jednostavnije a i usklađeniije s terminologijom kojom se koristi Državni zavod za statistiku, na temelju čijih podataka Vrhovni sud Republike Hrvatske i utvrđuje visinu “prosječnog dnevnog dohotka”.²⁴

Čl. 52.

(1) Novčana kazna se ne naplaćuje prisilno.

Iz Obrazloženja prijedloga KZ-a/97 izričito proizlazi: “Isto tako, zamjenom novčane kazne kaznom zatvora bez prisilne naplate (koja je uostalom samo teret za državu i predstavlja odugovlačenje realizacije novčane kazne) uspostavlja se odnos osuđenika prema državnoj vlasti koji se temelji na njegovoj **slobodnoj procjeni**” (istaknuo M. S.) “i:da li će platiti novčanu kaznu ili će odnos prema kaznenom djelu uspostaviti izdržavanjem kazne zatvora. To njegovo ‘pravo’ uključeno je u odluku suda pri izricanju novčane kazne.”²⁵

Prema *Cvitanoviću*, tim obrazloženjem uglavnom je odgovoreno na pitanje zašto se u KZ-u/97 odustalo od prisilne naplate novčane kazne te se taj autor pita: “Nije li to zapravo afirmacija tzv. **supletornog zatvora**” (istaknuo M. S.) “jer mnogi neće moći ili neće htjeti platiti novčanu kaznu, pa će se ona ‘bez odlaganja’ odlukom suda ‘automatski’ pretvoriti u kaznu zatvora, a novčanoj kazni je ponajprije svrha da se njezinom primjenom smanji broj bezuvjetno primijenjenih kazni zatvora.”²⁶

(2) Kada novčana kazna nije u cijelosti ili djelomično plaćena u roku koji je određen presudom, sud donosi bez odgode odluku o zamjeni novčane kazne kaznom zatvora.

²³ Poblize i preciznije podatke o **kontinuitetu** utvrđenja iznosa prosječnih dnevnih plaća u Republici Hrvatskoj v. Ana Garačić: Kazneni zakon - u sudskoj praksi, Naklada Zadro, Zagreb, 2001., str. 80-81.

²⁴ V. bilješku 2, str. 341.

²⁵ V. bilješku 5, str. 343.

²⁶ V. bilješku 1, str. 131.

Supletorni zatvor, kao zamjena za u sudskom roku neisplaćenu ili djelomično isplaćenu kaznu, prisutan je u svim državama koje imaju novčanu kaznu, i to radi osiguranja izvršenja novčane kazne.

Prema *Grozđanić*, “radi se svakako o nepopularnom rješenju, krajnje diskutabilnom i s aspekta krivnje i s aspekta svrhe novčane kazne jer je osobi s obzirom na njezinu krivnju i ciljeve koji se novčanom kaznom žele postići sudskom odlukom izrečena po vrsti i sadržaju bitno blaža kazna - novčana, koja će se u postupku izvršenja transformirati u **sasvim drugačiju**” (istaknuo M. S.) “i znatno težu zatvorsku kaznu, i to upravo kratkotrajnu zatvorsku kaznu koja se novčanom kaznom nastojala izbjeći.”²⁷

Interesantno je da *Novoselec*, u jednom svom starijem radu,²⁸ ističe “da bi naglo i potpuno ukidanje supletornog zatvora slabilo generalnopreventivnu funkciju novčane kazne pa da bi inzistiranje na takvom rješenju govorilo o **nedostatku realizma**” (istaknuo M. S.). “Prihvatljivije se čini, *de lege lata*, osigurati takvo izvršenje novčane kazne koje će supletorni zatvor svesti na *ultima ratio*. Zbog toga treba pažljivo odabrati olakšice u plaćanju novčane kazne i posvetiti **veću pažnju prinudnoj naplati novčane kazne**” (istaknuo M. S.). “*De lege ferenda* valja razmotriti mogućnost uvođenja alternativa supletornom zatvoru”.

Prema istom autoru, u svijetu prevladava načelo da se sve pravomoćno izrečene novčane kazne imaju izvršiti odmah i u cijelosti. Ipak se dopuštaju i određene iznimke, i to u obliku odgode plaćanja i u obliku obročne otplate. Pri tome ipak treba paziti da se u olakšicama ne ide tako daleko da novčana kazna prestaje biti osjetan financijski gubitak za počinitelja kaznenog djela, jer u tom slučaju ona gubi svoju svrhu.

Posebno je zanimljivo da autor smatra da *de lege ferenda* treba razmotriti alternative supletornom zatvoru koje poznaju neka kaznena zakonodavstva, kao npr. odustanak od zamjene novčane kazne kaznom zatvora ako je do neplaćanja novčane kazne došlo bez krivnje osuđenika; odgoda izvršenja supletornog zatvora pod uvjetom da osuđenik u određenom roku ne počini kazneno djelo (transformacija u uvjetnu osudu); izricanje posebne mjere društveno korisnog rada (odrađivanje neplaćene novčane kazne u određenim, pretežno socijalnim ustanovama) i sl.

Na iste alternative koje poznaju suvremeni kazneni zakonici u svijetu upućuju i *Grozđanić*²⁹ i *Cvitanović*³⁰, a *Bačić* upozorava: “Šteta što ništa nije mijenjano u članku 52. KZ-a/97, a ima puno toga što bi trebalo mijenjati”.³¹

²⁷ V. bilješku 2, str. 343.

²⁸ Dr. Petar Novoselac: Izvršenje novčane kazne i primjena supletornog zatvora u kaznenom postupku, *Naša zakonitost*, broj 2-3/89., Zagreb, str. 278.

²⁹ V. bilješku 2, str. 343.

³⁰ V. bilješku 1, str. 345.

³¹ V. bilješku 12, str. 404.

Horvatić ističe da “novčana kazna koju počinitelj kaznenog djela ne može podmiriti dolazi do izražaja u ‘drugoj etapi’, tj. kao supletorni zatvor koji je **vrsta kazne**” (istaknuo M. S.) “i kao takav utemeljen na zakonu i štoviše u skladu s načelom zakonitosti”.³²

Što se pak tiče **pravne prirode supletornog zatvora**, i *Novoselec* ukazuje “da u kaznenopravnoj literaturi prevladavaju shvaćanja da je *supletorni zatvor prava kazna*, a ne samo mjera za iznuđivanje plaćanja kazne. Kada bi *supletorni zatvor* bio samo **prinudna mjera** (kao u francuskom kaznenom pravu: *contrainte par corps*), tada bi bilo logično da se osuđenik drži u zatvoru tako dugo dok ne plati novčanu kaznu.”³³

Ono što je za mene problem nije samo činjenica da je i inače pretvaranje novčane kazne u kaznu zatvora **pravno sporno**³⁴, već je veći problem u tome što je socijalnopolitička utemeljenost takvog normativnog rješenja **neselektivna** u odnosu na različite kategorije građana - počinitelja kaznenih djela, s obzirom na njihove materijalne mogućnosti da dobrovoljno plate izrečenu novčanu kaznu.

Isticanje ideje da demokratska država time omogućuje određenom broju počinitelja kaznenih djela da, uz sud, i **oni sami**, na neki način, odlučuju o svome odnosu prema represiji jest, možda, pravilno utemeljena s obzirom na one počinitelje kaznenih djela koji mogu platiti novčanu kaznu, a to ne žele iz bilo kojih razloga, ali je posve neutemeljena s obzirom na one građane - počinitelje kaznenih djela koji objektivno u roku ne mogu platiti novčanu kaznu, a to inače žele, tj. ne protive se plaćanju. Kao korekcija te neselektivnosti jest odredba članka 53. stavka (3) u vezi s člankom 54. stavkom (6) KZ/97, ali to je, ipak, samo **mogućnost** o kojoj odlučuje prije svega sud, i to isključivo ako se radi o zamjeni kazne zatvora koja nije dulja od šest mjeseci.

(3) Novčana kazna zamjenjuje se u kaznu zatvora tako da se jedan dnevni dohodak zamjenjuje s jednim danom kazne zatvora, s time da najveća mjera kojom se zamjenjuje novčana kazna ne može biti dulja od dvanaest mjeseci.

Nisam siguran da je ograničenje od dvanaest mjeseci kao najdulje trajanje kazne zatvora zbog neisplaćene novčane kazne (a to znači 365 dnevnih prihoda) dobro normativno rješenje. Razumijem da značaj i sadržaj novčane kazne općenito traži da zamjenska kazna zatvora ne bude “preduga”, ali, ne razumijem zašto počinitelji kaznenih djela koji su kaznena djela počinili iz **koristoljublja**

³² V. bilješku 12, str. 253.

³³ V. bilješku 27, str. 276-277.

³⁴ Tu se radi o poteškoćama i slabim stranama **kratkotrajne** kazne zatvora, supletorni zatvor teško je dovesti u sklad s principom krivnje, gubi se razlika između kazne zatvora i novčane kazne, postoji nesklad između stupnja krivnje utvrđenog u presudi sa stupnjem krivnje koja je prisutna kod zamjenske kazne, itd., itd.

(članak 51. stavak (2) KZ), tog esencijalnog motiva prisutnog kod takvih kaznenih djela (gdje su novac i druga materijalna sredstva glavni pokretač za činjenje takvih kaznenih djela), ne mogu biti "kažnjeni" zamjenskom kaznom zatvora zbog neplaćene novčane kazne, koja **premašuje** 365 dnevnih prihoda, ako je već zakonodavac omogućio da se takvim počiniteljima može izreći novčana kazna i do pet stotina dnevnih dohodaka. Tako se stvara **dojam** da zakonodavac unaprijed privilegira onu kategoriju počinitelja kaznenih djela kojima je izrečena novčana kazna uz primjenu najvećeg broja dnevnih dohodaka, na račun načela koje je i inače sporno.

Na sreću, ili ipak nesreću, taj problem u našim prilikama recentne sudske prakse sasvim je teoretske naravi, jer naši sudovi (što se vidi po nekim istraživanjima, a i istraživanju koje sam osobno proveo) još su uvijek daleko od toga da počiniteljima kaznenih djela izriču novčane kazne s **maksimalnim** brojem dnevnih dohodaka.

2. Normativno uređenje novčane kazne po ZIDKZ-u/03*

- s osvrtom na promjene prema KZ-u/97

Čl. 19.

Članak 51. mijenja se i glasi:

“(1) Novčana kazna se izriče u dnevnim dohocima. Ona iznosi najmanje deset, a najviše tristo dnevnih dohodaka, osim za kaznena djela počinjena iz koristoljublja kad iznosi petsto dnevnih dohodaka.”

Ova odredba ZIDKZ-a/03 **u biti** nije dovela ni do **kakve promjene** jer je zadržan model izricanja novčane kazne u dnevnim dohocima, a isto tako ostao je isti broj dnevnih dohodaka kada se novčana kazna izriče u minimalnom broju dnevnih dohodaka (najmanje deset dnevnih dohodaka), maksimalnom broju dnevnih dohodaka (najviše tristo dnevnih dohodaka) te kada je riječ o kaznenim djelima počinjenim iz koristoljublja (najviše petsto dnevnih dohodaka).

U biti, **spojene su** odredbe čl. 51. st. (1) i čl. 51. st. (2) KZ/97 u **jednu** odredbu: čl. 19. st. (1) ZIDKZ/03.

Međutim, ipak postoje neke razlike: sada se normira “samo” **izricanje** novčane kazne, a ne i njezino “**propisivanje**”. Isto tako, ispuštena je odrednica iz čl. 51. st. (1) KZ/97 da se novčana kazne propisuje i izriče u dnevnim dohocima “**osobe prema kojoj se novčana kazna primjenjuje**”.

* **Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona** (u daljnjem tekstu: **ZIDKZ/03**) donesen je na sjednici Hrvatskog sabora **9. srpnja 2003.**, a objavljen je u Narodnim novinama br. 111 od **15. srpnja 2003.**, kada je i stupio na snagu, s time da se počinje primjenjivati od **1. prosinca 2003.** (čl. 156. ZIDKZ/03).

Prva promjena je korektna i poboljšanje je zakonskog teksta jer je usklađena sa stručnim pravilima **nomotehničkog** kreiranja pravne norme prilikom **zakonskog** propisivanja kazne. Druga promjena nepotrebno je “sažimanje” zakonskog teksta jer je odrednica da se novčana kazna izriče u dnevnim dohocima “osobe prema kojoj se primjenjuje” samo naizgled suvišna i samorazumljiva. Tu odredbu trebalo je zadržati jer ona, u biti, sadržava ono bitno: izričitu odrednicu da se novčana kazna izriče u dnevnim dohocima osobe prema kojoj se novčana kazna primjenjuje, a ne u dnevnim dohocima neke **druge** osobe.

“(2) Sud utvrđuje broj dnevnih dohodaka na temelju otegotnih i olakotnih okolnosti navedenih u čl. 56. ovoga Zakona, osim onih koje se odnose na imovinske prilike počinitelja.”

Ovo je **sasvim nova odredba** kojom se **zakonski** propisuje ono što je u **teoretskim** radovima pojedinih autora već duže vrijeme prisutno: tako, *Bačić* ističe: “U prvoj operaciji, sud će broj dnevnih dohodaka odrediti primjenom općeg pravila o sudskom odmjeravanju kazne (čl. 56. KZ/97), uzimajući za temelj težinu djela, stupanj krivnje i druge okolnosti navedene u čl. 56.; sud će zapravo postupiti onako kako određuje npr. visinu zatvorske kazne: tu se ne mogu uzimati u račun gospodarsko stanje i odnosi počinitelja.”³⁵; *Grozđanić* ukazuje: “Taj način izricanja novčane kazne” (primjenom “dnevnih dohodaka” - umetnuo M. S.) “podrazumijeva dvije faze. U prvoj sud utvrđuje broj dnevnih dohodaka unutar zakonom propisanog minimuma i maksimuma, na temelju općih pravila o odmjeravanju kazne, i broj dnevnih dohodaka kao mjere za konkretnog počinitelja kaznenog djela.”³⁶; *Horvatić* naglašava: “Sada je za odmjeravanje novčane kazne, kao i kazne zatvora, dovoljno uzeti u obzir sve okolnosti koje su važne za izbor, vrstu i mjeru kazne (opće pravilo iz čl. 56. KZ/97) i na tom temelju odrediti **broj dnevnih prihoda** počinitelja koji predstavlja osnovicu za izračunavanje konačnog iznosa novčane kazne ...”³⁷; *Cvitanović* također ističe: “Na prvoj razini, vezano uz stupanj krivnje, odnosno djelo počinitelja, određuje se broj dnevnih prihoda;”³⁸ itd.

Dakle, ono što su **stručni** komentatori zakonskih odredbi KZ-a/97 teoretski izrazili prihvato je i zakonodavac i time tu odredbu Zakona ispunio sadržajem koji u potpunosti upućuje “primjenjivače” zakona da broj dnevnih dohodaka utvrđuju na način koji je primjeren sustavu “dnevnih dohodaka”. To je jedan od pozitivnih primjera kako **teorija** kaznenog prava može utjecati na sadržajno oblikovanje zakonske norme.

Istine radi, treba reći da je **dio sudske prakse** tako i utvrđivao broj dnevnih dohodaka, bez obzira na odsutnost **izričite** zakonske norme, i na taj način

³⁵ V. bilješku 15, str. 403.

³⁶ V. bilješku 2, str. 337.

³⁷ V. bilješku 13, str. 249.

³⁸ V. bilješku 5, str. 337.

pokazao da je u tom smislu bio "ispred zakona". Naravno, sasvim je drugo na koji način sudovi **obrazlažu** okolnosti iz općeg pravila o sudskom odmjerenju kazne (čl. 56. KZ/97), no to je drugo pitanje, koje nadilazi okvire teme ovoga rada.

Da bi zakonodavac pokazao da se okolnosti koje se odnose na **imovinske prilike** počinitelja odnose na drugu fazu (razinu) izricanja novčane kazne, tj. njenu **visinu**, eksplicitno se propisuje da se prilikom utvrđenja broja dnevnih dohodaka neće koristiti otegotne i olakotne okolnosti (iz čl. 56. KZ/97) koje se odnose na **imovinske prilike** počinitelja. Iako je, sadržajno, takva odrednica pravilno istaknuta, ona je ugrađena na progresivnom mjestu jer je trebala biti inkorporirana u st. (3) čl. 19. ZIDKZ/03, gdje po svom sadržaju i pripada.

“(3) Prilikom utvrđivanja visine dnevnog dohotka sud će uzeti u obzir počiniteljeve prihode, njegovu imovinu i njegove obiteljske obveze. Kad počinitelj kaznenog djela ne ostvaruje nikakva primanja, ali je vlasnik imovine ili imovinskih prava, sud će utvrditi dnevni dohodak po slobodnoj procjeni, prema vrijednosti te imovine i imovinskih prava.”

To je **nova odredba** zbog čijeg se sadržaja ističe da je u ovom zakonu **na posve nov način uređena novčana kazna**. Zadržan je sustav "dnevnih dohodaka", ali se predlaže drugačiji način utvrđivanja **visine** dnevnog dohotka: na temelju **imovinskih prilika počinitelja** (prihoda, imovine i obiteljskih obveza).

Odredba o počinitelju kaznenog djela koji ne ostvaruje nikakva primanja, ali je vlasnik imovine ili imovinskih prava, ostala je **identična** odredbi iz čl. 51. st. (5) KZ/97 - te se u takvom slučaju dnevni dohodak utvrđuje po **slobodnoj procjeni** suda.

Ono što je **bitno** novo jest to da sud više nema mogućnosti **visinu** dnevnog dohotka počinitelja kaznenog djela utvrđivati u visini **prosječnog dnevnog dohotka** u Republici Hrvatskoj (čl. 19. st. (3) ZIDKZ/03).

Takvu mogućnost sud više nema niti: "ako bi utvrđivanje njegova dohotka znatno produljilo trajanje kaznenog postupka". Jednostavnije rečeno: u slučajevima u kojima je sud dužan uzimati u obzir **počiniteljeve prihode** - sud se, prilikom utvrđivanja visine dnevnog dohotka, **ne može više služiti kategorijom prosječnog dnevnog dohotka** u Republici Hrvatskoj.

Zakonodavac je koncipiranjem takve odredbe Zakona očigledno uvažio mnoge ozbiljne primjedbe na staro rješenje iz čl. 51. st. (4) KZ/97 (v. *Grozđanić*, u citiranom radu), a te su primjedbe suglasne i sa zaključcima autora ovoga rada: "Nažalost, **praksa** izricanja novčane kazne nam pokazuje da sudovi 'olako' utvrđuju postojanje 'poteškoća u utvrđivanju dohotka počinitelja kaznenog djela zbog kojih bi se znatno produljio kazneni postupak', pa se jedno zakonsko rješenje, predviđeno kao iznimka, u praksi gotovo pojavljuje kao pravilo prilikom izricanja novčane kazne po čl. 51. KZ/97. Tu o 'pravednosti'

kažnjavanja - nema niti govora” (v. rezultate vlastitog istraživanja te komentar na čl. 51. st. (4) KZ/97 ovoga rada).

Naravno, ono što i dalje ostaje **velik problem** jest problem pravilnog tumačenja pojmova “počiniteljevi prihodi”, “počiniteljeva imovina” i “počiniteljeve obiteljske obveze”.

No to je stari problem, koji će, ovaj put, morati **na vrijeme** riješiti i sudska praksa (posebno praksa viših sudova) ali i kaznenopravna teorija, kako bi se u praksi ostvarilo ono što je jedino važno: da konkretni počinitelj kaznenog djela izrečenu novčanu kaznu (njezinu visinu) osjeti kao “zlo” zbog kojeg će određeno vrijeme biti pogođen njegov životni standard - kao što je već istaknuto u ovom radu.

Bačić je to, još 1998. godine, posebno jasno izrekao: “Držim da bi visinu tog dnevnog dohotka sud trebao utvrđivati uzimajući u račun počiniteljevu imovinu, prihode od glavnog posla kao i sporednu zaradu, prihode od kapitala, dividende, kamate i dr. Mora se uvažiti obiteljsko stanje, obiteljske obveze i druge zakonske obveze staranja. Mora se uzeti u obzir i radna sposobnost, starost i zdravlje počinitelja”.³⁹

Bez obzira na **odsutnost** slične odredbe u čl. 51. KZ/97, u **praksi** sudovi su redovito u sudskim odlukama navodili i broj i visinu utvrđenih dnevnih dohoda (naravno, samo u situacijama kada je **visina** dnevnog dohotka “izjednačena” s **visinom** prosječnog dnevnog dohotka - u smislu odredbe čl. 51. st. (4) i (6) KZ/97).

Isto tako, **visina** novčane kazne redovito je izricana i u **novčanom iznosu** izraženom u **kunskoj** vrijednosti.

Sada kada je utvrđenje visine dnevnog dohotka (čl. 19. st. (3) ZIDKZ/03) **onemogućeno** u **prosječnim dnevnim dohocima**, sud će imati **dodatne obveze**, zbog kojih će, po prirodi stvari, izricati “pravičnije” novčane kazne, ali, nažalost, u **duljem trajanju kaznenog postupka**. Očigledno je da je ovom izmjenom Zakona kod zakonodavca prevagnula potreba za jačanjem “socijalne funkcije” novčane kazne na račun dugotrajnosti kaznenog postupka. Sudska praksa, u budućnosti, pokazat će ostvaruju li se obje ove prognoze, ili će sudska praksa, uvijek iznova, iznaći neki “svoj put” u izricanju novčane kazne počinitelju kaznenog djela.

“(6) Sud određuje rok za plaćanje novčane kazne koji može iznositi najmanje trideset dana, a najviše šest mjeseci.”

Ova odredba, o roku plaćanja novčane kazne, **identična je** odredbi čl. 51. st. (3) KZ/97. Osim u jednom detalju: odredba čl. 51. st. (3) KZ/97 “upućivala je” sud da prilikom utvrđenja roka za plaćanje novčane kazne “vodi računa” o

³⁹ V. bilješku 15, str. 403.

utvrđenom (zakon koristi pogrešan termin “odmjeravanje” broja dnevnih dohodaka) broju dnevnih dohodaka, dok je ta odrednica u čl. 19. st. (6) ZIDKZ/03 **ispuštena**.

Ništa ne bi smetalo da je zakonodavac **izričito propisao** da će sud, prilikom izricanja **visine** novčane kazne, voditi računa i o duljini roka za plaćanje izrečene novčane kazne (to je posebno važno kada sud po slobodnoj procjeni utvrđuje visinu dnevnog dohotka - u smislu odredbe čl. 19. st. (3) ZIDKZ/03).

3. Neke opće tendencije primjene novčane kazne s težištem na statističkim pokazateljima te primjene

Horvatić ističe: “Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske (Izvješće br. 1043 za 1996. g.), od ukupnog broja punoljetnih osuđenih osoba za sva kaznena djela (13.328) bezuvjetnom kaznom zatvora ili novčanom kaznom osuđeno je 3.830 osoba (28,7%). Od tog broja, novčanom je kaznom osuđeno 2.138 osoba ili 55,8% svih bezuvjetno osuđenih osoba, odnosno od ukupnog broja osuđenih punoljetnih osoba za sva kaznena djela u 1996. godini u Republici Hrvatskoj novčanom kaznom osuđeno je 16,4% počinitelja kaznenih djela. Prema tome i do sada” (prije primjene KZ-a/97 - umetnuo M. S.) “kaznena se politika sudova orijentirala na primjenu novčane kazne unatoč vrlo niskom postotku kaznenih djela za koja je bila propisana. Ti statistički pokazatelji omogućuju zaključak da je u velikom broju slučajeva **umjesto propisane kazne zatvora** kao jedine kazne za određeno kazneno djelo **ublažavanjem** izabrana blaža vrsta kazne, tj. novčana kazna. Stoga je utemeljena tvrdnja da je novim Zakonom” (KZ-om/97 - umetnuo M. S.) “ne samo uspostavljena određena ‘ravnoteža’ između kazne zatvora i novčane kazne, i ne samo da se nastojalo po postotku propisane novčane kazne približiti nekim suvremenim kaznenim zakonima u Europi, već se slijedila i dosadašnja praksa naših sudova.⁴⁰

Promatraju li se istaknute tendencije u duljem razdoblju (1989. - 2002. g.), statistički podaci su sljedeći:

⁴⁰ V. bilješku 13, str. 254.

Tablica 1.

Osuđene punoljetne osobe prema izrečenim sankcijama od 1989. do 1998.

Vrsta sankcija	1989. aps. %	1990. aps. %	1991. aps. %	1992. aps. %	1993. aps. %	1994. aps. %	1995. aps. %	1996. aps. %	1997. aps. %	1998. aps. %
Ukupno	25.239 100	24.248 100	18.259 100	14.266 100	16.827 100	17.334 100	14.386 100	13.328 100	12.390 100	12.243 100
Zatvor	4.099 16,2	3.457 14,3	2.809 15,4	2.768 19,4	2.903 17,3	2.775 16,0	1.983 13,8	1.692 12,7	1.503 12,1	1.648 13,4
Novčana kazna	8.287 32,8	7.283 30,0	4.573 25,1	2.938 20,6	3.328 19,8	2.975 17,2	2.524 17,5	2.138 16,0	1.937 15,7	1.282 10,5
Uvjetna osuda	12.225 48,5	12.860 53,0	10.378 56,8	8.278 58,0	10.276 61,0	11.280 65,1	9.616 66,8	9.298 69,8	8.690 70,1	9.080 74,2
Sudska opomena	528 2,1	559 2,3	416 2,3	210 1,5	218 1,3	223 1,3	166 1,2	144 1,1	205 1,7	169 1,4
Odgojne mjere	18 0,1	20 0,1	25 0,1	24 0,2	34 0,2	22 0,1	46 0,3	18 0,1	25 0,2	40 0,3
Oslobođeni od kazne	82 0,3	69 0,3	58 0,3	48 0,3	68 0,4	59 0,3	51 0,4	38 0,3	30 0,2	24 0,2

* Podaci Državnog zavoda za statistiku

aps. 100% = ukupni broj osuđenih osoba na pojedine kaznene sankcije za pojedinu godinu

Od ukupno osuđenih punoljetnih osoba na novčane kazne od 1989. do 1999. **pratimo lagani ali kontinuirani pad izricanja novčanih kazni** (od **32,8%** - 1989. godine do **13,0%** - 1999. godine), da bi se **nakon toga** stanje u pogledu **broja** izrečenih novčanih kazni počelo lagano mijenjati:

Tablica 2.

Osuđene punoljetne osobe po izrečenim novčanim kaznama
od 1999. do 2002.

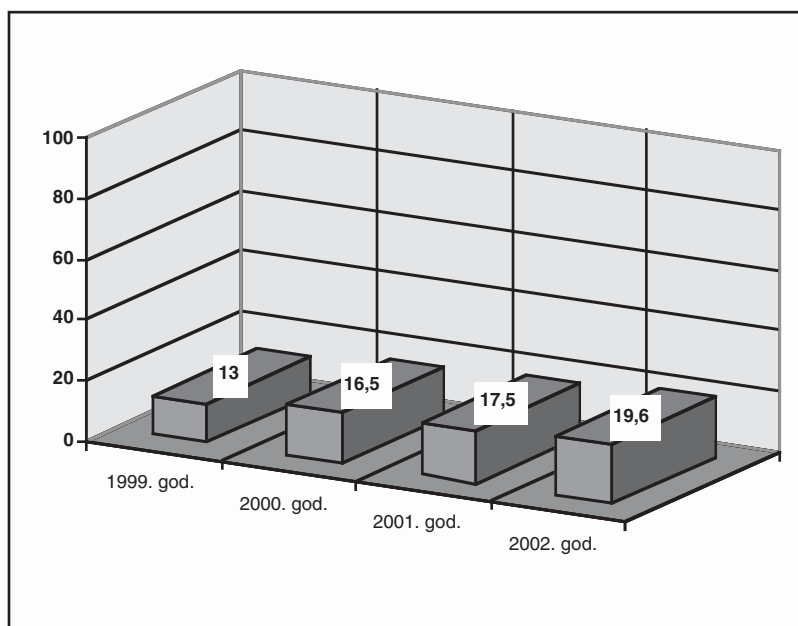
1999. aps %	2000. aps %	2001. aps %	2002. aps %
2.100 13,0	2.718 16,5	2.885 17,5	3.720 19,6

* Podaci Državnog zavoda za statistiku

aps. 100% = ukupni broj osuđenih osoba kojima je izrečena novčana kazna za pojedinu godinu

Grafikon 1.

Osuđene punoljetne osobe po izrečenim novčanim kaznama
od 1999. do 2002.

* Podaci Državnog zavoda za statistiku
aps. 100% = ukupni broj osuđenih osoba na novčane kazne (11.641)

Postotak osuđenih osoba kojima je izrečena novčana kazna od 2000. godine, ipak, **kontinuirano raste** (16,5% - 2000. g. do 19,6% - 2002. g.).

U cijelosti se slažem s *Grozđanić* da "... ti skromni podaci izrečenih novčanih kazni nedvojbeno pokazuju prilično zaostajanje naših sudova za naglašenim trendom posljednjih desetljeća o novčanoj kazni kao **najjčešće primjenjivanoj kazni**" (istaknuo M. S.). "Unatoč relativnosti statističkih pokazatelja (zbog različite metodologije i korištenja različitih izvora)*, već i površna usporedba s podacima o izricanju novčanih kazni u **drugim državama** (koja se kreće od 30% u državama SAD-a, 35% u Francuskoj, 67% u Finskoj, 68% u Švedskoj, 70% u Austriji, do preko 80% u Njemačkoj), potvrđuje to **zaostajanje**" (istaknuo M. S.) "stvarajući dojam o nesuvremenosti našeg kaznenopravnog sustava."⁴¹

* Takve **manje razlike** pojavljuju se i u podacima **u ovom radu**, iako sam se kao izvorom podataka koristio službenim izvješćima Državnog zavoda za statistiku (različita godišta).

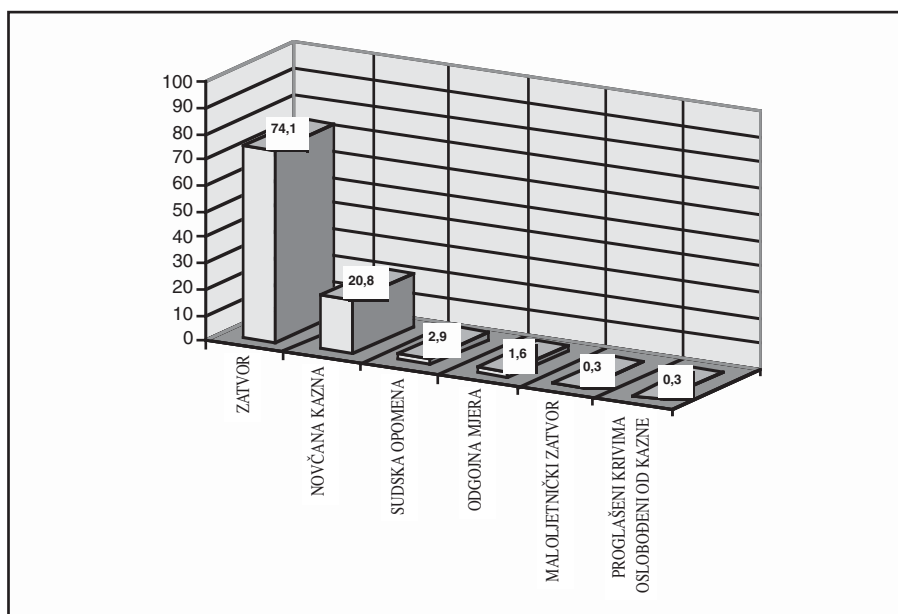
⁴¹ V. bilješku 2, str. 337.

Naravno, ima i **drugačijih** primjera: u Engleskoj i Walesu, 1991. godine, provedena je izmjena zakona da se novčana kazna postavi u relaciju s prihodima počinitelja kaznenog djela, ali je ubrzo takav sustav **napušten** zbog nekih poznatijih slučajeva u kojima su izrečene **visoke** novčane kazne za “očigledno trivijalna kaznena djela.”⁴²

Još je interesantnije kakav je **odnos** između izrečenih novčanih kazni i drugih kaznenih sankcija u praksi izricanja tih kazni pred našim sudovima. Ako kao primjer uzmemo **2002. godinu**, situacija je sljedeća:

Grafikon 2.

Osuđene punoljetne osobe prema izrečenim sankcijama u 2002.

* Podaci Državnog zavoda za statistiku
aps. 100% = ukupni broj osuđenih osoba za sve vrste kaznenih sankcija u 2002.

Od ukupnog broja osuđenih osoba za **sve vrste** kaznenih sankcija, u 2002. godini, **74,1%** izriču se kazne **zatvora** (naravno, u taj postotak ulazi i **visok** postotak **uvjetnih osuda**), a “samo” **20,8%** **novčane kazne**.

Takav trend uočava i *Grozdanić svojem* istraživanjem⁴³ i zato nerado moram zaključiti da je postotak izricanja novčanih kazni **u praksi naših sudova** još

⁴² V. P.A. Farington: Crime and Justice in the United States in England and Wales, 1981-1996, Bureau of Justice Statistics, Washington, 1998., str. 216.

⁴³ V. bilješku 2, str. 337.

uvijek **daleko** od tvrdnje: “Relativno visok udio novčane kazne u ukupnoj strukturi, trend je, koji je uočljiv gotovo od početka stoljeća, a posebno u njegovoj drugoj polovici. S gledišta svrhe kažnjavanja, novčana kazna je ‘zahvalna sankcija’. Njome se, izvjesno, mogu polučiti i stanoviti specijalnopreventivni i generalnopreventivni, a također etički i socijalni elementi kazne.”⁴⁴

Kako suvremeno kazneno zakonodavstvo, pa tako i naše, novčanu kaznu poznaje kao glavnu ili sporednu (primjenom načela alternacije ili kumulacije) kaznu, taj **odnos** između **glavne** i **sporedne** novčane kazne je sljedeći:

Tablica 3.

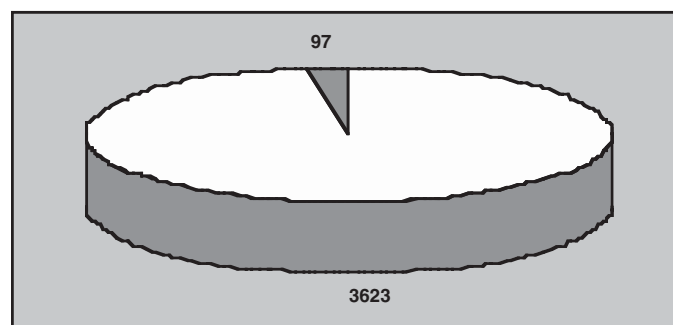
Osuđene punoljetne osobe po kaznenim djelima
i izrečenim sporednim novčanim kaznama u 2002.

Ukupno	Glavna	Sporedna
3.720	3.623	97

* Podaci Državnog zavoda za statistiku

Grafikon 3.

Osuđene punoljetne osobe po kaznenim djelima
i izrečenim sporednim novčanim kaznama u 2002.

* Podaci Državnog zavoda za statistiku

To zapravo znači da naši sudovi izriču novčane kazne kao **glavne** kazne u **97,3%** slučajeva, a kao **sporedne** kazne u **2,7%** slučajeva.

⁴⁴ V. bilješku 5, str. 336.

4. Vlastito istraživanje*

Izvori podataka mogu se analizirati na različite načine. Međutim, **statistička** analiza nam omogućuje da u složenim pojavama (a izricanje novčane kazne jest zasigurno jedna od takvih pojava) izdvojimo barem osnovne uzročne čimbenike i na taj način povisimo opću razinu saznanja o pojavama i procesima, a analiza tih pojava (normativna, praktična i sl.) nema smisla bez određene **kvantifikacije** tih istih pojava. Pri tome, vrlo je važan **uzorak** istraživanja, a on u ovom istraživanju predstavlja **36 kaznenih predmeta** (u kojima je izricana novčana kazna po čl. 51. KZ-a/97) i **56 kaznenih predmeta** (u kojima je novčana kazna izricana na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga po čl. 446.-450. ZKP-a/97 i čl. 446.-450. ZIDZKP-a/02) izabranih metodom **slučajnog** izabira.

Ukupni broj pregledanih kaznenih predmeta (**92**) relativno je mali, ali **usporedba** kvantitativnih pokazatelja **uspoređenih** sa sadržajem **obrazloženja** pojedinih odluka o kazni u **svakom** od pregledanih kaznenih predmeta (v. **4.5.** i **3.5.** ovoga istraživanja) daje mi za pravo da se nadam da su tendencije kretanja i zakonitost postupanja naših sudova **realna procjena** stanja u toj problematici i da su takva kretanja i izazvala **promjene** u zakonskoj regulaciji izricanja novčane kazne prema ZIDKZ-u/03.

4.1. Izricanje novčane kazne

Pregled predmeta 1.

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Primjedbe
1.	Ko-3636/02	Čl. 173. st. 1. KZ	20 PDD (2.560,00 kn)	6 mjeseci	PDD	Bez obrazloženja	Članak 442. st. 5. ZKP**
2.	Ko-1542/02	Čl. 303. st. 1. i 2. KZ	15 PDD (1.920,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
3.	Ko-218/02	Čl. 173. st. 1. KZ	15 DD (1.200,00 kn)	3 mjeseca	DD	/	/

* Želim izraziti posebnu zahvalnost sucu *Zdravku Majeroviću*, predsjedniku Kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu, koji mi je omogućio uvid u kaznene predmete koji čine uzorak ovoga istraživanja (kako u pogledu novčane kazne, tako i u pogledu kaznenog naloga). Nadam se da ovo nije naša posljednja profesionalna suradnja.

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Primjedbe
4.	Ko-411/02	Čl. 104. Zakona o izdavanju i prometu vrijednosnih papira	40 DD (4.000,00 kn)	30 dana	DD	/	/
5.	Ko-1444/01	Čl. 297. st. 1. KZ	20 PDD (2.300,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
6.	Ko-4122/02	Čl. 297. st. 1. KZ	60 PDD (7.440,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
7.	Ko-2690/01	Čl. 173. st. 1. KZ	60 DD (4.640,00 kn)	3 mjeseca	DD	/	/
8.	Ko-2560/01	Čl. 173. st. 1. KZ	25 PDD (3.200,00 kn)	90 dana	PDD	/	/
9.	Ko-309/01	Čl. 173. st. 1. KZ	10 DD (1.330,00 kn)	4 mjeseca	DD	/	/
10.	Ko-553/01	Čl. 173. st. 1. KZ	30 DD (1.500,00 kn)	30 dana	DD	/	/
11.	Ko-1803/01	Čl. 173. st. 1. KZ	60 DD (3.400,00 kn)	4 mjeseca	DD	/	/
12.	Ko-2695/02	Čl. 297. st. 1. KZ	30 PDD (3.720,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
13.	Ko-1839/01	Čl. 222. st. 1. KZ	10 PDD (1.170,00 kn)	60 dana	PDD	/	/
14.	Ko-2525/01	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.770,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
15.	Ko-1917/02	Čl. 337. st. 1. KZ	25 PDD (3.100,00 kn)	90 dana	PDD	/	/
16.	Ko-1764/02	Čl. 217. st. 3. KZ	20 PDD (1.667,00 kn)	60 dana	PDD	/	/
17.	Ko-1826/02	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.785,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
18.	Ko-2434/01	Čl. 626. st. 1. ZTD	20 DD (2.666,66 kn)	3 mjeseca	DD	/	/

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Primjedbe
19.	Ko-495/02	Čl. 230. st. 4. KZ	10 DD (1.240,00 kn)	60 dana	DD	/	/
20.	Ko-68/02	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.700,00 kn)	30 dana	PDD	/	/
21.	Ko-2451/02	Čl. 302. st. 1. KZ	35 DD (4.480,00 kn)	6 mjeseci	DD	/	/
22.	Ko-2580/01	Čl. 230. st. 1. KZ	60 PDD (6.660,00 kn)	2 mjeseca	PDD	/	/
23.	Ko-3459/02	Čl. 217. st. 3. KZ	10 PDD (1.240,00 kn)	3 mjeseca	PDD	/	/
24.	Ko-1284/01	Čl. 302. st. 2. KZ	20 DD (2.660,00 kn)	1 mjesec	DD	/	/
25.	Ko-2109/01	Čl. 226. st. 1. KZ	40 PDD (4.640,00 kn)	30 dana	PDD	/	/
26.	Ko-900/01	Čl. 216. st. 1. KZ	20 PDD (2.320,00 kn)	6 mjeseci	PDD	/	/
27.	Ko-823/01	Čl. 226. st. 1. KZ	70 PDD (8.680,00 kn)	30 dana	PDD	/	/
28.	Ko-1188/02	Čl. 297. st. 1. KZ	12 DD (2.400,00 kn)	2 mjeseca	DD	/	/
29.	Ko-56/02	Čl. 221. st. 1. KZ	10 DD (466,00 kn)	5 mjeseci	DD	/	/
30.	K-280/98	Čl. 200. st. 1. KZ	10 DD (1.000,00 kn)	30 dana	DD	Vidi pod 1.	/
31.	K-306/97	Čl. 200. st. 1. i 2. KZ	20 DD (3.320,00 kn)	2 mjeseca	DD	Vidi pod 2.	/
32.	K-114/99	Čl. 200. st. 1. KZ	20 DD (1.460,00 kn)	60 dana	DD	Vidi pod 3.	/

** U predmetima Ko - prema odredbi članka 442. st. 5. ZKP/97 u svim predmetima stranke i oštećenici, nakon objave presude, **odrekli su se prava na žalbu** i nitko od njih nije zahtijevao dostavu presude - tako da pisane presude **nisu sadržavale obrazloženje**. Isto tako, u istim predmetima, prema odredbi članka 442. st. 7. ZKP/2002, u svim predmetima stranke nisu zahtijevale pisani otpisak presude s obrazloženjem, pa zato prijepisi presuda i ne sadrže obrazloženja.

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Primjedbe
33.	K-287/02	Čl. 200. st. 1. i 2. KZ	20 DD (3.320,00 kn)	30 dana	DD	Vidi pod 4.	/
34.	K-365/99	Čl. 200. st. 1. KZ	25 PDD (3.100,00 kn)	30 dana	PDD	Vidi pod 5.	/
35.	Ko-177/02	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.120,00 kn)	30 dana	PDD	Bez obrazloženja	Članak 442. st. 5. ZKP
36.	Ko-2417/01	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.100,00 kn)	30 dana	PDD	/	/

4.2. Vrste i broj kaznenih djela

Tablica 1.

Vrste i broj kaznenih djela

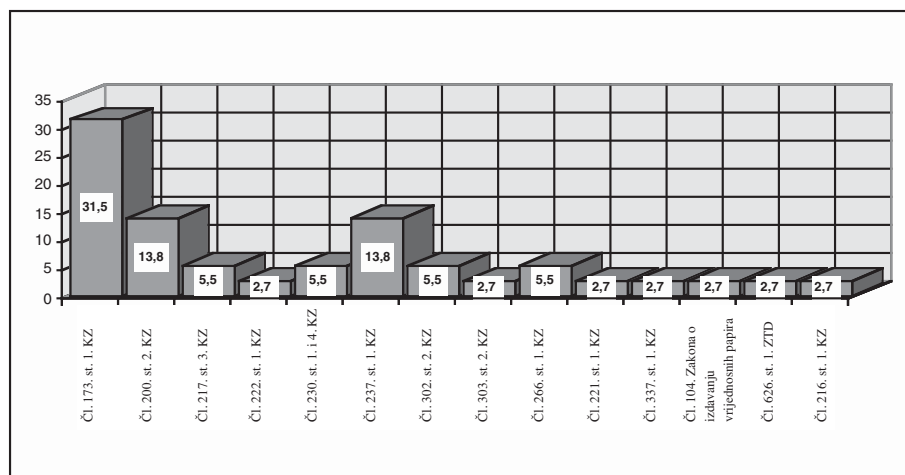
Vrsta kaznenog djela	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 173. st. 1. KZ zlouporaba opojnih droga	11	31,5
Čl. 200. st. 2. KZ kleveta	5	13,8
Čl. 217. st. 3. KZ teška krađa - primjena čl. 57. KZ	2	5,5
Čl. 222. st. 1. KZ uništenje i oštećenje tuđe stvari	1	2,7
Čl. 230. st. 1. i 4. KZ nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	2	5,5
Čl. 297. st. 1. KZ nedozvoljena trgovina	5	13,8
Čl. 302. st. 2. KZ lažno prijavljivanje kaznenog djela	2	5,5
Čl. 303. st. 2. KZ davanje lažnog iskaza	1	2,7

Vrsta kaznenog djela	Broj kaznenih djela	aps 100 %
Čl. 226. st. 1. KZ zloupotreba čeka i kreditne kartice	2	5,5
Čl. 221. st. 1. KZ oduzimanje tuđe pokretne stvari	1	2,7
Čl. 337. st. 1. KZ zloupotreba položaja i ovlasti	1	2,7
Čl. 104. Zakona o izdavanju vrijednosnih papira	1	2,7
Čl. 626. st. 1. ZTD povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	1	2,7
Čl. 216. st. 1. KZ krađa	1	2,7
UKUPNO:	36	100,0

aps. 100% = 36

Grafikon 4.

Vrste i broj kaznenih djela

aps. 100% = 36

Iz tih pokazatelja proizlazi da je od **ukupnog** broja kaznenih predmeta (**36**) sud izrekao novčanu kaznu za kazneno djelo iz čl. 173. st. (1) KZ/97 (zlouporaba opojnih droga) u **11** kaznenih predmeta, ili u **31,5%** kaznenih predmeta. Slijede kaznena djela iz čl. 200. st. (2) KZ/97 (kleveta) i čl. 297. st. (1) KZ/97 (nedozvoljena trgovina) u po **5** kaznenih predmeta, za svako od tih kaznenih djela, ili **13,8%** kaznenih predmeta za svako od tih kaznenih djela itd.

Zanimljivo je da se za kazneno djelo iz čl. 173. st. (1) KZ/97 izriče novčana kazna u najvećem broju slučajeva (**31,5%**), a ne radi se od tzv. kaznenom djelu iz **lukrativnih** pobuda. Očigledno je da sud smatra da je novčana kazna za takve počinitelje kaznenih djela "primjerenija" od alternativno propisane kazne **zatvora**.

4.3. Visina prosječne novčane kazne po pojedinim kaznenim djelima

Tablica 5.

Visina prosječne novčane kazne po pojedinim kaznenim djelima

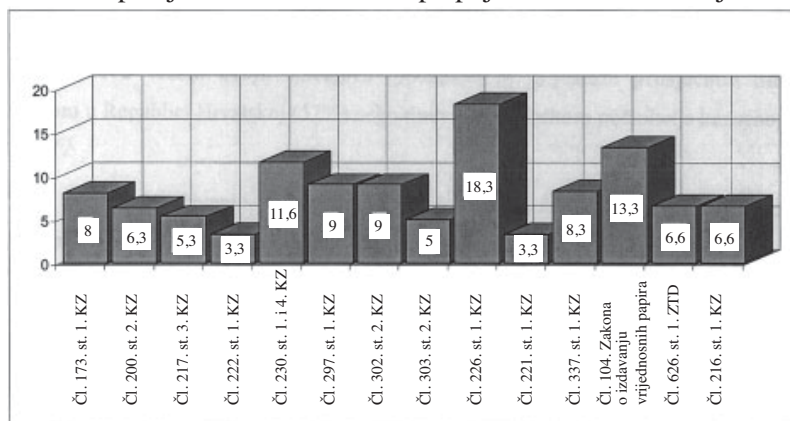
Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih DD/PDD	Visina prosječno izrečenih DD/PDD izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u DD	aps. 100 %
Čl. 173. st. 1. KZ zlouporaba opojnih droga	24	2.200,00	10-300	8,0
Čl. 200. st. 2. KZ kleveta	19	2.440,00	10-300	6,3
Čl. 217. st. 3. KZ teška krađa - primjena čl. 57. KZ	15	1.453,00	10-300	5,3
Čl. 222. st. 1. KZ uništenje i oštećenje tuđe stvari	10	466,00	10-300	3,3
Čl. 230. st. 1. i 4. KZ nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	35	3.950,00	10-300	11,6
Čl. 297. st. 1. KZ nedozvoljena trgovina	27	3.852,00	10-300	9,0
Čl. 302. st. 2. KZ lažno prijavljivanje kaznenog djela	27	3.570,00	10-300	9,0

Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih DD/PDD	Visina prosječno izrečenih DD/PDD izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u DD	aps. 100 %
Čl. 303. st. 2. KZ davanje lažnog iskaza	15	1.920,00	10-300	5,0
Čl. 226. st. 1. KZ zlouporaba čeka i kreditne kartice	55	6.660,00	10-300	18,3
Čl. 221. st. 1. KZ oduzimanje tuđe pokretne stvari	10	446,00	10-300	3,3
Čl. 337. st. 1. KZ zlouporaba položaja i ovlasti	25	3.100,00	10-300	8,3
Čl. 104. Zakona o izdavanju vrijednosnih papira	40	4.000,00	10-300	13,3
Čl. 626. st. 1. ZTD povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	20	2.666,00	10-300	6,6
Čl. 216. st. 1. KZ krađa	20	2.320,00	10-300	6,6

* aps. 100% = 300 DD

Grafikon 5.

Visina prosječne novčane kazne po pojedinim kaznenim djelima

aps. 100% = 300 DD

Sud je za kazneno djelo iz čl. 226. st. (1) KZ/97 (zlouporaba čeka i kreditne kartice) **u prosjeku** izricao **55 dnevnih dohodaka** (6.660,00 kuna) ili **18,3%** od mogućih **300 dnevnih dohodaka**, za kazneno djelo iz čl. 104. Zakona o izdavanju vrijednosnih papira **u prosjeku** je izricao **40 dnevnih dohodaka** (4.000,00 kuna) ili **13,3%** od mogućih **300 dnevnih dohodaka**, za kazneno djelo iz čl. 230. st. (1) i (4) KZ/97 (nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača) **u prosjeku** je izricao **35 dnevnih dohodaka** (3.950,00 kuna) ili **11,6%** od mogućih **300 dnevnih dohodaka** itd.

Takvi rezultati, barem što se tiče izricanja **visine** novčane kazne, potvrđuju *Horvatićevo* mišljenje da “suci najčešće izriču kazne u donjoj polovici predviđenih zakonskih okvira. I to ne zato što su oni preblagi, nego stoga što im zakon daje poruku da pri odmjeravanju kazne moraju uzeti u obzir sve okolnosti i da je represija strana našem zakonodavstvu i civilizaciji s kraja prošlog stoljeća.”⁴⁵

Ipak treba reći da se radi o izricanju novčanih kazni u “**znatno**” donjem dijelu polovice predviđenih zakonskih okvira (10-300 dnevnih dohodaka) te je očigledno da pored toga što opće odredbe Kaznenog zakona (čl. 56. KZ/97 - npr.) “šalju poruke” sucima da prilikom odmjeravanja kazne vode računa o svim okolnostima, **razlog** takvog “niskog” odmjeravanja broja dnevnih dohodaka, s aspekta **visine** izrečene novčane kazne, treba, prije svega, tražiti u činjenici da naši sudovi **vrlo često** posežu za primjenom **prosječnog dnevnog dohotka**, što je zaključila i *Grozđanić* u svojem istraživanju: “... proizlazi da se pri odmjeravanju novčane kazne sudovi **u većem broju slučajeva**” (istaknuo M. S.) “služe **prosječnim dnevnim dohotkom** u Republici Hrvatskoj (52%) nego **dnevnim dohotkom** počinitelja kaznenog djela (48%).”⁴⁶

U **mojem** istraživanju taj je postotak još veći: u **55%** slučajeva sud se koristio **prosječnim dnevnim dohotkom** počinitelja kaznenog djela, prilikom izricanja novčane kazne, iako je to u Zakonu propisano kao **iznimka**, a “samo” u **45%** slučajeva koristio se **dnevnim dohotkom** počinitelja kaznenog djela.

⁴⁵ Preneseno iz Vjesnika, dr. Željko Horvatić: Zakonodavac misli da promjenama zakona može promijeniti društvo, 17. travnja 2003., str. 9.

⁴⁶ V. bilješku 2, str. 339.

4.4. Rok plaćanja novčane kazne

Tablica 6.

Rok plaćanja novčane kazne

Trajanje roka	Broj predmeta	aps. 100 %
30 (trideset) dana*	7	21,8
2 (dva) mjeseca	8	25,0
3 (tri) mjeseca	12	37,5
4 (četiri) mjeseca	1	3,1
5 (pet) mjeseci	1	3,1
6 (šest) mjeseci	3	9,5
UKUPNO:	32**	100,0

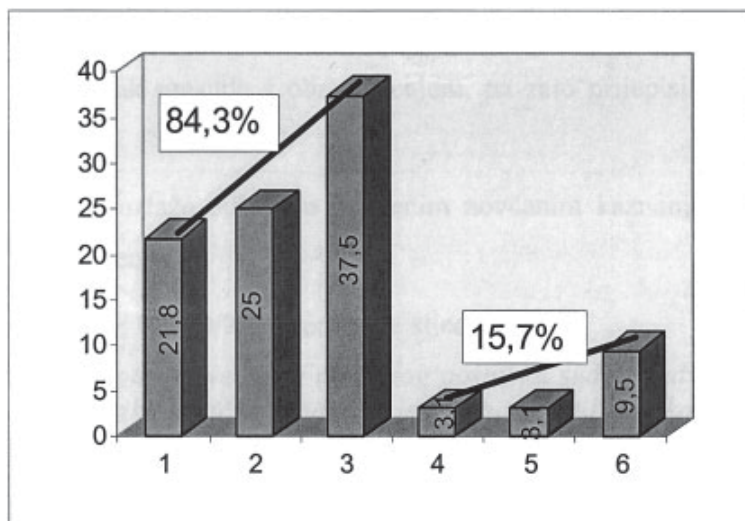
aps. 100%=32

* Prema odredbi čl. 51. st. (3) KZ najkraći rok za plaćanje novčane kazne može se odrediti 30 (trideset) dana, a najdulje 6 (šest) mjeseci. Kako su u pojedinim predmetima rokovi plaćanja određivani po danima, ovdje se 30 (trideset) dana izjednačuje s rokom od 1 (jednog) mjeseca, 60 (šezdeset) dana sa 2 (dva) mjeseca itd.

** Ukupni broj pregledanih predmeta je 36 (uzorak), no zbog činjenice da u četiri predmeta nije određen nikakav rok za plaćanje novčane kazne - ukupni broj predmeta naveden je kao 32 predmeta, iako je ukupno pregledano 36 predmeta.

Grafikon 6.

Rok plaćanja novčane kazne

Sud je, primjenom čl. 51. st. (3) KZ/97, rok za plaćanje novčane kazne određivao **najčešće** sa 3 (tri) mjeseca (**37,5%**), sa 2 (dva) mjeseca (**25,0%**) i sa 30 (trideset) dana (**21,8%**).

Ukupno uzevši sud je u **84,3%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne određivao između 30 (trideset) dana i 3 (tri) mjeseca, dok je u "samo" **15,7%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne određivao između 4 (četiri) i 6 (šest) mjeseci.

Takvo određivanje roka za plaćanje novčane kazne na neki je način i razumljivo, i to zbog postojanja zakonske obveze da sud prilikom određivanja roka za plaćanje novčane kazne vodi računa o odmjerenom **broju** dnevnih dohodaka (čl. 51. st. (3) KZ/97).

Ono što je manje razumljivo jest to da sud pri izricanju relativno **visokih** novčanih kazni istodobno određuje relativno **kraće rokove** plaćanja tih istih kazni (a da se **razloži** za takvo određivanje rokova plaćanja novčane kazne uopće ne navode u obrazloženjima odluka o kaznama u pojedinim kaznenim predmetima).

4.5. Obrazloženja odluka o izrečenim novčanim kaznama

Od svih pregledanih predmeta (**36**) samo u **5** predmeta (pod brojevima 30.-34. Pregleda predmeta 1.) sudska odluka **sadržava obrazloženje**.

U **svim drugim** predmetima (**31**) sud je primijenio odredbu čl. 422. st. (5) ZKP/97 jer su se stranke i oštećenici **odrekli prava na žalbu** i nitko od njih nije zahtijevao dostavu presude - tako da pisane presude **nisu sadržavale obrazloženje**. Isto tako, u istim predmetima, prema odredbi čl. 442. st. (7) ZKP/02, u **svim** predmetima (**31**) stranke nisu zahtijevale pisani otpravak presude s obrazloženjem, pa zato prijepisi presuda i **ne sadržavaju obrazloženja**.

Evo kako sud obrazlaže odluke o izrečenim novčanim kaznama u predmetima čije presude **sadržavaju** obrazloženje:

1. U predmetu broj: **K-280/98** navedeno je sljedeće:

“Na temelju rezultata provedenog dokaznog postupka sud je nedvojbeno utvrdio da su se u ponašanju okrivljenika kritične zgode stekla sva bitna obilježja kaznenog djela koje mu se privatnom tužbom stavlja na teret te je stoga istoga odlučio oglasiti krivim i kazniti novčanom kaznom u iznosu od deset prosječnih dnevnih dohodaka smatrajući da je na taj način, s obzirom na vrstu djela, količinu kriminalne agresije, ličnost okrivljenika i njegove materijalne prilike, moguće postići svrhu kažnjavanja. Stoga je odlučeno kao u izreci.

Za to djelo Zakon propisuje kao sankciju novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine.

Prilikom odlučivanja koju će kaznu primijeniti prema okrivljeniku, sud je uzeo u obzir opću svrhu propisivanja i izricanja kaznenopravnih sankcija, a to je da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo te da se počinitelji ubuduće tako ponašaju. S obzirom na osobu okrivljenika i njegovu profesiju, sud je utvrdio da će se opća svrha kažnjavanja ostvariti u odnosu na nj i s novčanom kaznom.

Osim toga, prilikom izbora vrste i mjere kazne sud je uzeo u obzir sve okolnosti koje u smislu članka 56. stavka 2. Kaznenog zakona utječu na to da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža.

Kao olakotno sud je ocijenio to što je okrivljenik do sada nekažnjavan, pa je ovo djelo očito izuzetak u njegovu dosadašnjem životu.

Kao otegotno sud je okrivljeniku ocijenio to što je okrivljenik djelo počinio kao odvjjetnik, i to prema sucu.

Zbog toga je okrivljeniku izrečena novčana kazna od 20 dnevnih dohodaka što iznosi 3.320,00 kuna.”

2. U predmetu broj: K-306/97 navedeno je sljedeće:

“Jedan dnevni dohodak izračunan je na osnovi podataka o mjesečnim primanjima od 5.000,00 kn, kako ih je dajući svoje osobne podatke naveo okrivljenik.

Upravo ovakvom novčanom kaznom ostvarit će se svrha kažnjavanja propisana člankom 50. Kaznenog zakona jer upravo ovakva kazna izražava adekvatnu društvenu osudu počinjenog kaznenog djela i utjecat će na okrivljenika da ubuduće ne čini kaznena djela i ostvarit će svoju svrhu u okviru generalne prevencije.

Međutim, ako okrivljenik ne bude tu novčanu kaznu platio, sud je odlučio temeljem članka 52. stavaka 2. i 3. Kaznenog zakona da će ta novčana kazna biti zamijenjena kaznom zatvora, i to na način da će se jedan dnevni dohodak (160,00 kn) neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

3. U predmetu broj: K-114/99 navedeno je sljedeće:

“Prilikom odmjeravanja vrste i mjere kazne koja će se primijeniti prema okrivljeniku sud je uzeo u obzir cijeli niz olakotnih okolnosti na strani okrivljenika. Tako je kao olakotno ocijenjeno što je okrivljenik oženjen, otac dvoje djece, umirovljen, sudionik Domovinskog rata, odlikovan, a što upućuje na izuzetno uredan život okrivljenika. Nadalje, olakotnim je ocijenjeno i njegovo korektno držanje pred sudom, namjera za mirenjem, kao i okolnosti u kojima je. Otegotnih okolnosti na strani okrivljenika sud nije našao.

Slijedom navedenoga sud je okrivljenika osudio na novčanu kaznu smatrajući kako je upravo ovakva kazna primjerena kako stupnju društvene opasnosti tako i vrijednosti zakonom zaštićenog dobra te stupnju krivnje kod okrivljenika.

Ona će ispuniti svoju specijalnu preventivnu funkciju pozitivno utječući na okrivljenika, a i generalnu preventivnu funkciju utječući povoljno na ostale u okrivljenikovoj sredini.

Sud je okrivljeniku izrekao novčanu kaznu u ukupnoj visini od 1.460,00 kn, što predstavlja 20 dnevnih plaća u Republici Hrvatskoj.”

4. U predmetu broj: K-287/02 navedeno je sljedeće:

“Za kazneno djelo iz članka 200. stavka 1. i 2. Kaznenog zakona predviđena je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Prilikom utvrđivanja vrste i mjere kazne koja će se primijeniti prema okrivljeniku, sud je uzeo u obzir sve okolnosti da bi kazna za njega bila blaža ili teža. Tako je kao olakotno sud okrivljeniku ocijenio korektno držanje pred sudom, njegov očigledni ugled u društvu kao novinara i javnog djelatnika te činjenicu da je obiteljski čovjek, inače urednoga života. Otegotnih okolnosti na strani okrivljenika sud nije našao.

Slijedom svega iznesenoga, a posebno imajući u vidu težinu kaznenoga djela, kao i posljedice koje je privatna tužiteljica trpjela, vodeći računa o visini primanja okrivljenika i njegovim materijalnim mogućnostima, sud je mislio kako je novčana kazna u ovome postupku adekvatna društvena osuda okrivljenika zbog počinjanog kaznenog djela.

Imajući u vidu da je okrivljenik u svojim osobnim podacima naveo kako su mu mjesečna primanja oko 5.000,00 kn, utvrđena mu je za kazneno djelo pod točkom 1 novčana kazna u iznosu njegovih 10 dnevnih dohodaka, što iznosi 1.660,00 kn, dok mu je za djelo pod točkom 2 utvrđena novčana kazna u iznosu njegovih 15 dnevnih dohodaka, što u naravi iznosi 2.490,00 kn. Primjenom odredaba o stjecaju, izrečena mu je jedinstvena novčana kazna u iznosu njegovih 20 dnevnih dohodaka, što iznosi 3.320,00 kn.”

5. U predmetu broj: K-365/99 navedeno je sljedeće:

“Slijedom svega iznesenog, sud je okrivljenika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 25 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što u naravi iznosi 3.100,00 kn, imajući u vidu da je jedan dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj utvrđen mišljenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 23. rujna 2002. u iznosu od 124,00 kn.

Sud je smatrao opravdanim da okrivljeniku kaznu izrekne u prosječnim dnevnim dohocima, jer je očigledno, kako proizlazi iz dokumentacije iz spisa, da je poslovno angažiran i u Sjedinjenim Američkim Državama i u Izraelu, od čega zacijelo ostvaruje dodatne prihode osim plaće koju je naveo prilikom utvrđivanja osobnih podataka. Kako bi, dakle, utvrđivanje stvarnih primanja okrivljenika bilo skopčano s dodatnim poteškoćama, to mu je izrečena novčana kazna u prosječnim dnevnim dohocima. Visina kazne kako je okrivljeniku izrečena odgovara kako stupnju krivnje, tako i djelu koje je okrivljenik počinio.

Ona će izvršiti svoju ulogu u okviru specijalne prevencije povoljno utječući na okrivljenika da ubuduće povede veću pažnju prilikom svojih javnih istupa u odnosu na čast i ugled drugih osoba, a jednako tako će izvršiti i svoju generalnopreventivnu funkciju pozitivno utječući na ostale u okrivljenikovoj sredini.”

S obzirom na vrlo malen broj kaznenih predmeta (**5**) u kojima sudska odluka sadrži **obrazloženje**, sasvim **sumarno** mogu reći sljedeće: sud (sudac pojedinac) u odlukama u kojima se koristio **dnevnim dohotkom** počinitelja kaznenog djela primjenjuje i utvrđuje većinu elemenata iz **općeg pravila o izboru vrste i mjere kazne** - novčane kazne, iz čl. 56. KZ/97, radi utvrđenja **broja** dnevnih dohodaka (odluke **1.-4.**), a u odluci pod br. **5.** iznosi razloge zašto je u konkretnom slučaju počinitelju kaznenog djela izrekao novčanu kaznu u **prosječnim dnevnim dohocima** (iz razloga “što bi utvrđenje **stvarnih** primanja okrivljenika bilo skopčano s dodatnim poteškoćama ...”).

B) KAZNENI NALOG

1. Normativno uređenje novčane kazne izrečene na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga po KZ-u/97

Do donošenja ZIDKZ-a/03 KZ/97 uopće **ne regulira** pitanje izricanja novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga.

Postupak za izdavanje kaznenog naloga propisan je u **procesnom** Zakonu - ZKP-u/97 u glavi XXVI. - čl. 446.-450. te ZIDZKP-u/02 u glavi XXVI. - čl. 446.-450.

Kako su ove odredbe smještene u **procesni** Zakon, u ovom se radu neću baviti normativnim uređenjem **postupka za izdavanje kaznenog naloga**, ali želim istaknuti sljedeće: dogmatski nije ispravno što se odredba o **izricanju** novčane kazne na temelju kaznenog naloga, u svojim **temeljnim odrednicama**, nije našla u KZ-u/97.

Izricanje kazne (pa i novčane kazne) počinitelju kaznenog djela uvijek je, prije svega, materijalnopravno pitanje jer je za **kaznu** (pa tako i novčanu kaznu) kao kaznenopravnu sankciju zajednički temelj **kazneno djelo** - a ono je iz svijeta materijalnog kaznenog prava, a ne procesnog kaznenog prava. Ovdje ne govorim o **procesnim uvjetima postupka za izdavanje kaznenog naloga** (koji mogu biti - i trebaju biti smješteni - u **procesnom** Zakonu), već govorim o **uvjetima za izricanje novčane kazne** na temelju kaznenog naloga.

Iako sam već rekao da neću komentirati normativno uređenje **postupka za izdavanje kaznenog naloga**, želim upozoriti, ipak, na jedan problem: naime, iako je bit **pravne ustanove** izdavanja kaznenog naloga u pravu **državnog odvjetnika** da u optužnom prijedlogu traži od suda (suca pojedinca) izdavanje kaznenog naloga u kojem će sud (sudac pojedinac) počinitelju kaznenog djela

izreći **određenu kaznu ili mjeru** (čl. 446. st. (1) ZKP/97) te iako je propisano da se takvo izricanje novčane kazne može zatražiti u visini od deset do sto prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj (čl. 446. st. (2) ZKP/97), postavlja se pitanje: **mora** li sud (sudac pojedinac) prihvatiti **broj** prosječnih dnevnih dohodaka koji predlaže državni odvjetnik u optužnom prijedlogu ili sud (sudac pojedinac) **može** izreći novčanu kaznu u **većem** ili **manjem** broju prosječnih dnevnih dohodaka od predloženog, **ali uvijek u okviru primjene čl. 446. st. (2) ZKP/97, tj. od deset do sto prosječnih dnevnih dohodaka?**

Za **sudsku praksu** to nije problem. I to nije pitanje.

Ne znam niti za jedan slučaj da je sud (sudac pojedinac) izrekao počinitelju kaznenog djela novčanu kaznu na temelju većeg ili manjeg broja prosječnih dnevnih dohodaka od onog broja koji je u optužnom prijedlogu predložio državni odvjetnik.

Međutim, iz dikcije čl. 446. st. (1) ZKP/97 (da će sud optuženiku **izreći određenu kaznu ili mjeru** ...), čl. 447. st. (1) ZKP/97 (da će sudac pojedinac odbaciti zahtjev za izdavanjem kaznenog naloga ako je državni odvjetnik zatražio izricanje kazne ili mjere **koje po zakonu nije dopušteno** ...) i, konačno, čl. 447. st. (2) ZKP/97 (da će sudac pojedinac ako smatra da se prema podacima u optužnom prijedlogu može očekivati izricanje **neke druge kazne ili mjere**, a ne one koju je zatražio državni odvjetnik, zakazati glavnu raspravu ...) **ne proizlazi da je sud (sudac pojedinac) vezan predloženim brojem prosječnih dnevnih dohodaka koji je predložio državni odvjetnik**, već je sud (sudac pojedinac) **isključivo vezan vrstom kazne i mjere** iz čl. 446. st. (2) ZKP/97 te **zaprijećenim** minimumom i maksimumom broja prosječnih dnevnih dohodaka iz čl. 446. st. (2) ZKP/97.

Izričaj iz čl. 447. st. (1) ZKP/97 o “izricanju kazne ili mjere koje po zakonu nisu dopuštene” te izričaj iz čl. 447. st. (2) ZKP/97 o “očekivanju neke druge kazne ili mjere” - ne odnosi se na **visinu** novčane kazne, već se odnosi na **drugu vrstu kazne** (npr. zatvor) ili **neku drugu mjeru** (a ne mjeru iz čl. 446. st. (2) ZKP/97), kao što se izričaj “sud će optuženiku izreći **određenu** kaznu ili mjeru” **ne odnosi** na određenu **mjeru** kazne, već se odnosi na određenu **vrstu** kazne.

Drugačije tumačenje dovodi nas u situaciju da državni odvjetnik **sam** određuje **kaznenu politiku kažnjavanja**, što je nedopustivo - jer izdavanje kaznenog naloga nije **nagodba** između **stranaka**, već je postupak izdavanja kaznenog naloga **poseban postupak izricanja novčane kazne** - a pri izricanju novčane kazne (putem izdavanja kaznenog naloga) sud ne može imati tako “inferioran” položaj i položaj “unaprijed zadan” do svoje apsurdnosti.

Takvim **općeprihvaćenim** tumačenjem u **sudskoj praksi** (teorija, vjerojatno, ima identično tumačenje) u postupku izdavanja kaznenog naloga stvoren je **surogat** izricanja novčane kazne, u kojem, u biti, “obvezni” prijedlog državnog odvjetnika o broju prosječnih dnevnih dohodaka predstavlja za sud (suca

pojedince) izricanje novčane kazne u “**fiksnom iznosu**” određenom od državnog odvjetnika, a ne određenom Zakonom. Zakon je propisao **raspon** u kojem se može **zatražiti** izricanje novčane kazne, ali nije propisao **izricanje** novčane kazne, u “**fiksnom iznosu**”.

2. Normativno uređenje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga po ZIDKZ-u/03*

Čl. 19.

U ZIDKZ-u/03 samo **jedna** odredba odnosi se na postupak izdavanja kaznenog naloga (čl. 446. ZKP/97) a to je sljedeća:

“(4) U postupku izdavanja kaznenog naloga (čl. 446. Zakona o kaznenom postupku) dnevni dohodak utvrđuje se u visini prosječnog dnevnog dohotka u Republici Hrvatskoj koji na temelju službenih podataka Državnog zavoda za statistiku utvrđuje i objavljuje Vrhovni sud Republike Hrvatske svakih šest mjeseci.”

Ova odredba **identična** je odredbi čl. 51. st. (6) KZ/97 - **osim** što je **produljen rok** u kojem Vrhovni sud Republike Hrvatske mora utvrditi i objaviti visinu prosječnog dnevnog dohotka (prije je to bilo “svaka tri mjeseca”, a sada je to “svakih šest mjeseci”).

Nije mi jasno što je to motiviralo zakonodavca da **produlji rok** u kojem Vrhovni sud Republike Hrvatske utvrđuje i objavljuje visinu prosječnog dnevnog dohotka (kao osnovice za izricanje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga). Okolnost da se “prosječna dnevna plaća” (kao ekvivalent “prosječnog dnevnog dohotka”) u duljem razdoblju malo mijenjala (npr. 1998. godine iznosila je 81,00 kuna, a 2003. godine iznosila je 128,00 kuna) nije neki posebni razlog, jer je važniji razlog da sud **u trenutku izricanja** novčane kazne raspolaze sa što “točnijim” podatkom o visini “prosječne dnevne plaće”, a produljenje roka to mu ne omogućuje.

Ovdje je daleko važnije primijetiti da zakonodavac ne smatra nužnim u odredbe **Kaznenog zakona** (pa i putem ZIDKZ-a/03) unijeti **načelnu odredbu** o **izricanju novčane kazne** na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga. O razlozima potrebe da se jedna takva odredba unese u **Kazneni zakon** (kao emanentno materijalnopравни pojam) već je bilo govora u ovome radu (v. naprijed), i to ovdje neću ponavljati.

* Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona

3. Neke opće tendencije primjene novčane kazne izrečene na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga

Grozđanić s pravom konstatira: “Uočljiv je velik broj izricanja novčanih kazni u postupcima izdavanja kaznenih naloga” (208 ili **61%** - u autoričinu istraživanju - umetnuo M. S.) “koji za ovo istraživanje nisu relevantni jer se ovdje novčane kazne ne izriču na temelju dnevnih dohodaka osuđene osobe, već prema izričitoj zakonskoj odredbi, u rasponu od 10 do 100 prosječnih dnevnih prihoda u Republici Hrvatskoj (čl. 446. st. (3) ZKP/97). Ako se zanemari taj podatak o kaznenim naložima (kao o mogućnostima suca pojedinca da okrivljenika za određeno kazneno djelo, uz uvjete propisane zakonom, osudi i izrekne mu kaznu bez provođenja glavne rasprave) ...”⁴⁷

Međutim, u svome radu nisam mogao “zanemariti” taj podatak o kaznenim naložima (i prema **mojem istraživanju** sud je od **ukupnog broja** pregledanih predmeta (**92**) u **60,8%** slučajeva izrekao počiniteljima kaznenih djela novačne kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga, a “samo” u **39,2%** slučajeva novčanu kaznu izrekao je po čl. 51. KZ/97.

Osim toga, isticanje da podaci o izricanju novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga “nisu relevantni” jer se ovdje “novčane kazne ne izriču na temelju dnevnih dohodaka, već se izriču prema zakonskom rasponu **prosječnih dnevnih prihoda** u Republici Hrvatskoj, možda jest u skladu s **pravilnim tumačenjem** zakonske norme iz čl. 446. - 447. ZKP/97 (v. **moje** mišljenje izneseno pod **II. B)-1.** ovoga rada), ali **način** na koji sud **obrazlaže odluke o kaznama** u pregledanim predmetima (v. **4.5.** ovoga rada od br. **1.-56.**), daje mi zapravo da zaključim sljedeće: opća tendencija primjene novčane kazne izrečene na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga u **sudskoj praksi** da sud izriče **visinu** novčane kazne na temelju **predloženog** prosječnog dnevnog dohotka od strane državnog odvjetnika, pomnoženog s utvrđenom **visinom** prosječnog dnevnog dohotka u Republici Hrvatskoj (koju utvrđuje Vrhovni sud Republike Hrvatske svojom “prethodnom” odlukom - u smislu odredbe čl. 51. st. (6) KZ/97, a sada čl. 19. st. (4) ZIDKZ/03), ali u **obrazloženjima** kaznenih naloga sud (sudac pojedinac) redovito **navodi** okolnosti iz **čl. 56. KZ/97**, tj. koristi se **općim pravilom o izboru i vrste i mjere kazne** (tako npr. “predložena kazna primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i **imovinskim prilikama**,” (istaknuo M. S.) “razmjerna je stupnju krivnje, pogibeljnosti kaznenog djela, ...”).

To zapravo znači: kod primjene čl. 51. KZ-a/97 sud **vrlo rijetko** (od **36** slučajeva samo u **5** slučajeva) obrazlaže okolnosti iz čl. 56. KZ/97 (istina, zbog

⁴⁷ V. bilješku 2, str. 338.

primjene čl. 442. st. (5) ZKP/97 ili čl. 442. st. (7) ZKP/02), sud u obrazloženjima kaznenih naloga, u svih **56** predmeta, navodi daleko više okolnosti nego ga to obvezuje izričita odredba čl. 448. st. (2) ZKP-a/97: "... da će sud **samo**" (istaknuo M. S.) "navesti dokaze koji opravdavaju izdavanje kaznenog naloga".

Ne mogu se oteti dojmu da sud (sudac pojedinac) "instinktivno" ne može izaći iz svoga položaja kreatora kaznene politike prilikom **sudskog** odmjeravanja kazne i ne želi se (sud) dovesti u položaj da "automatski" izriče "fiksne" novčane kazne, pa makar se radilo i o ispunjenju **svih** zakonskih uvjeta za izricanje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga.

Kada bi sud (sudac pojedinac) imao mogućnost **sam** utvrditi **broj** prosječnih dnevnih dohodaka, **unutar raspona** od 10 - 100 prosječnih dnevnih dohodaka, tada bi se radilo o "adekvatnim" obrazloženjima kaznenih naloga, s obzirom na način koje i kakve razloge u tim obrazloženjima navodi sud (sudac pojedinac).

Na prigovor da bi se time **izgubila razlika** između izricanja novčane kazne po čl. 51. KZ/97 i izricanja novčane kazne u postupku izdavanja kaznenog naloga po čl. 446. ZKP/97 (ili čl. 446. ZIDZKP/02), želim samo istaknuti sljedeće: ono što **bitno** razlikuje ta dva načina izricanja novčane kazne nije razlika u dnevnim dohocima i prosječnim dnevnim dohocima, već je ta razlika **sadržaj** odredbe čl. 446. ZKP/97 (čl. 446. ZIDZKP/02) prema kojoj za kazneno djelo iz nadležnosti suca pojedinca državni odvjetnik može tražiti izdavanje kaznenog naloga bez provođenja glavne rasprave, ali smo u slučaju ako je državni odvjetnik za to kazneno djelo saznao na temelju **vjerodostojnog sadržaja** kaznene prijave i ako je predložio **određenu** kaznu ili mjeru iz čl. 446. ZKP-a/97 (ili čl. 446. st. (2) ZIDZKP-a/02).

Smisao **pravne** ustanove kaznenog naloga ne bi trebao biti u tome da se zbog **skraćivanja** kaznenog postupka ("bez provođenja glavne rasprave") dovodi u pitanje ono **bitnije**: da **sud** (a ne državni odvjetnik - kao stranka u kaznenom postupku) **izriče** novčanu kaznu, a ne da "samo potvrđuje" prijedlog državnog odvjetnika o tome **koju mjeru novčane kazne** treba izreći počinitelju kaznenog djela na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga.

4. Vlastito istraživanje

Uzorak istraživanja jest **56 kaznenih predmeta** (u kojima je novčana kazna izricana na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga po čl. 446.-450. ZKP/97 ili čl. 446.-450. ZIDZKP/02) izabranih metodom **slučajnog** izbora.

Sve ono što je rečeno pod **II. A) - 4.** ovoga rada odnosi se i na **ovaj dio** mojeg istraživanja, i to ovdje neću ponavljati.

4.1. Izricanje novčane kazne na temelju kaznenog naloga

Pregled predmeta 2.

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Obrazloženje odluke o kazni (u 4.5.)	Primjedbe
1.	Ko-1895/02	Čl. 236. KZ	70 PDD (8.330,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 1.	/
2.	Ko-6/02	Čl. 216. st. 1. KZ	40 PDD (4.960,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 2.	/
3.	Ko-348/01	Čl. 226. st. 1. KZ	30 PDD (3.300,00 kn)	-	Vidi pod 3.	Nije određen rok plaćanja
4.	Ko-4275/02	Čl. 626. ZTD	50 PDD (6.200,00 kn)	6 mjeseci	Vidi pod 4.	/
5.	Ko-33/03	Čl. 226. st. 1. KZ	50 PDD (6.200,00 kn)	60 dana	Vidi pod 5.	/
6.	Ko-2305/02	Čl. 173. st. 1. KZ	20 PDD (2.560,00 kn)	30 dana	Vidi pod 6.	/
7.	Ko-3215/03	Čl. 226. st. 1. KZ	50 PDD (6.400,00 kn)	30 dana	Vidi pod 7.	/
8.	Ko-2921/03	Čl. 226. st. 1. KZ	30 PDD (3.840,00 kn)	4 mjeseca	Vidi pod 8.	/
9.	Ko-3310/03	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.920,00 kn)	30 dana	Vidi pod 9.	/
10.	Ko-3260/03	Čl. 226. st. 1. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 10.	/
11.	Ko-3370/03	Čl. 626. st. 2. ZTD	50 PDD (6.400,00 kn)	30 dana	Vidi pod 11.	/
12.	Ko-326/02	Čl. 226. st. 1. KZ	60 PDD (7.440,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 12.	/
13.	Ko-2003/03	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.920,00 kn)	30 dana	Vidi pod 13.	/
14.	Ko-3451/03	Čl. 226. st. 1. KZ	40 PDD (5.120,00 kn)	30 dana	Vidi pod 14.	/
15.	Ko-794/02	Čl. 226. st. 1. KZ	50 PDD (5.850,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 15.	/

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Obrazloženje odluke o kazni (u 4.5.)	Primjedbe
16.	Ko-3199/03	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	60 dana	Vidi pod 16.	/
17.	Ko-2671/02	Čl. 335. st. 1. KZ	50 PDD (6.400,00 kn)	30 dana	Vidi pod 17.	/
18.	Ko-4375/02	Čl. 230. st. 1. KZ	30 PDD (3.840,00 kn)	90 dana	Vidi pod 18.	/
19.	Ko-2803/03	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	2 mjeseca	Vidi pod 19.	/
20.	Ko-4867/02	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.240,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 20.	/
21.	Ko-1463/02	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.785,00 kn)	1 mjesec	Vidi pod 21.	/
22.	Ko-1159/02	Čl. 297. st. 1. KZ	40 PDD (5.120,00 kn)	2 mjeseca	Vidi pod 22.	/
23.	Ko-2099/01	Čl. 173. st. 1. KZ	30 PDD (3.480,00 kn)	2 mjeseca	Vidi pod 23.	/
24.	Ko-3017/03	Čl. 230. st. 1. KZ	80 PDD (10.240,00 kn)	30 dana	Vidi pod 24.	/
25.	Ko-3069/02	Čl. 226. st. 1. KZ	20 PDD (2.480,00 kn)	-	Vidi pod 25.	Nije određen rok plaćanja
26.	Ko-1704/02	Čl. 216. st. 1. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	1 mjesec	Vidi pod 26.	/
27.	Ko-1650/01	Čl. 226. st. 1. KZ	30 PDD (3.510,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 27.	/
28.	Ko-1400/02	Čl. 626. st. 1. ZTD	80 PDD (10.240,00 kn)	5 mjeseci	Vidi pod 28.	/
29.	Ko-1395/01	Čl. 224. st. 1. KZ	80 PDD (9.600,00 kn)	2 mjeseca	Vidi pod 29.	/
30.	Ko-3318/02	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.240,00 kn)	30 dana	Vidi pod 30.	/
31.	Ko-1815/02	Čl. 226. st. 1. KZ	10 PDD (1.190,00 kn)	30 dana	Vidi pod 31.	/
32.	Ko-3006/02	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.240,00 kn)	30 dana	Vidi pod 32	/

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Obrazloženje odluke o kazni (u 4.5.)	Primjedbe
33.	Ko-2079/01	Čl. 626. st. 1. ZTD	50 PDD (5.800,00 kn)	-	Vidi pod 33.	Nije određen rok plaćanja
34.	Ko-1367/01	Čl. 236. KZ	80 PDD (9.200,00 kn)	6 mjeseci	Vidi pod 34.	/
35.	Ko-1088/02	Čl. 224. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	1 mjesec	Vidi pod 35.	/
36.	Ko-1988/02	Čl. 303. st. 1. KZ	35 PDD (4.480,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 36.	/
37.	Ko-1799/01	Čl. 297. st. 1. KZ	100 PDD (11.600,00 kn)	30 dana	Vidi pod 37.	/
38.	Ko-2814/02	Čl. 626. ZTD	60 PDD (7.440,00 kn)	6 mjeseci	Vidi pod 38.	/
39.	Ko-80/01	Čl. 297. st. 1. KZ	50 PDD (5.500,00 kn)	2 mjeseca	Vidi pod 39.	/
40.	Ko-2571/01	Čl. 173. st. 1. KZ	20 PDD (2.360,00 kn)	30 dana	Vidi pod 40.	/
41.	Ko-2324/01	Čl. 224. st. 1. i 4. KZ	40 PDD (4.640,00 kn)	30 dana	Vidi pod 41.	/
42.	Ko-1785/02	Čl. 236. KZ	80 PDD (9.520,00 kn)	30 dana	Vidi pod 42.	/
43.	Ko-2104/01	Čl. 626. st. 1. i 2. ZTD	50 PDD (5.800,00 kn)	30 dana	Vidi pod 43.	/
44.	Ko-2090/99	Čl. 224. st. 1. KZ	10 PDD (1.100,00 kn)	30 dana	Vidi pod 44.	/
45.	Ko-2600/03	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.920,00 kn)	2 mjeseca	Vidi pod 45.	/
46.	Ko-4773/02	Čl. 226. st. 1. KZ	60 PDD (7.440,00 kn)	30 dana	Vidi pod 46.	/
47.	Ko-1965/03	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.218,00 kn)	30 dana	Vidi pod 47.	/
48.	Ko-1099/03	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	1 mjesec	Vidi pod 48.	/
49.	Ko-2537/03	Čl. 173. st. 1. KZ	15 PDD (1.920,00 kn)	1 mjesec	Vidi pod 49.	/

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Obrazloženje odluke o kazni (u 4.5.)	Primjedbe
50.	Ko-2034/02	Čl. 303. st. 1. KZ	10 PDD (1.280,00 kn)	30 dana	Vidi pod 50.	/
51.	Ko-1153/02	Čl. 173. st. 1. KZ	10 PDD (1.240,00 kn)	30 dana	Vidi pod 51.	/
52.	Ko-2085/02	Čl. 224. st. 1. KZ	15 PDD (1.860,00 kn)	30 dana	Vidi pod 52.	/
53.	Ko-2378/02	Čl. 297. st. 1. KZ	100 PDD (12.800,00 kn)	5 mjeseci	Vidi pod 53.	/
54.	Ko-1729/02	Čl. 226. st. 1. KZ	60. PDD (7.140,00 kn)	6 mjeseci	Vidi pod 54.	/
55.	Ko-1773/02	Čl. 226. st. 1. KZ	30 PDD (3.570,00 kn)	3 mjeseca	Vidi pod 55.	/
56.	Ko-4723/02	Čl. 224. st. 1. KZ	20 PDD (2.480,00 kn)	30 dana	Vidi pod 56.	/

4.2. Vrste i broj kaznenih djela

Tablica 7.

Vrste i broj kaznenih djela

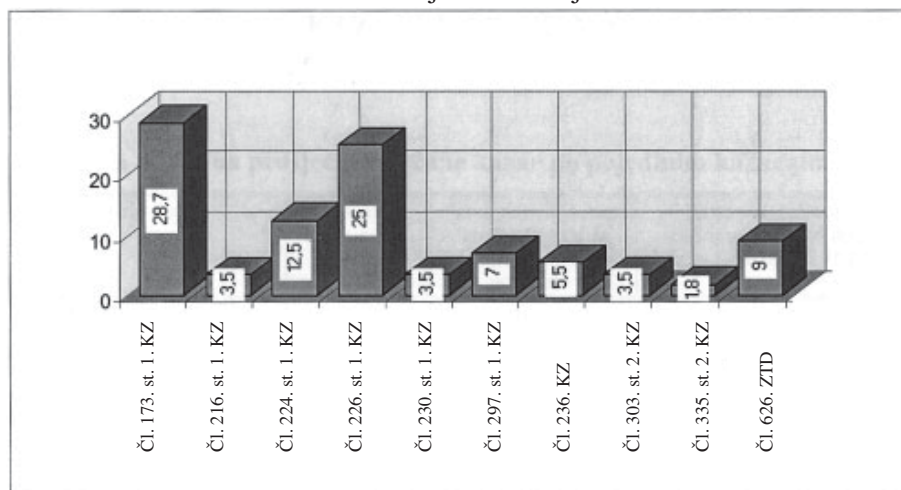
Vrsta kaznenog djela	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 173. st. 1. KZ zloupotreba opojnih droga	16	28,7
Čl. 216. st. 1. KZ krađa	2	3,5
Čl. 224. st. 1. KZ prijevarama	7	12,5
Čl. 226. st. 1. KZ zloupotreba čeka i kreditne kartice	14	25,0
Čl. 230. st. 1. KZ nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	2	3,5

Vrsta kaznenog djela	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 297. st. 1. KZ nedozvoljena trgovina	4	7,0
Čl. 236. KZ pokrivanje	3	5,5
Čl. 303. st. 2. KZ davanje lažnog iskaza	2	3,5
Čl. 335. st. 1. KZ nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih tvari	1	1,8
Čl. 626. ZTD povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	5	9,0
UKUPNO:	56	100,0

aps. 100% = Ukupni broj kaznenih djela

Grafikon 7.

Vrste i broj kaznenih djela

aps. 100% = Ukupni broj kaznenih djela

Iz gornjih pokazatelja proizlazi da je od **ukupnog broja** kaznenih predmeta (**56**) sud (sudac pojedinac) izrekao novčanu kaznu na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga za kazneno djelo iz **čl. 173. st. (1) KZ-a/97** (zlouporaba

opojnih droga) u **16** kaznenih predmeta ili u **28,7%** svih kaznenih predmeta. Slijede kaznena djela iz **čl. 226. st. (1) KZ-a/97** (zlouporaba čeka i kreditne kartice) u **14** kaznenih predmeta ili u **25%** svih kaznenih predmeta; **čl. 224. st. (1) KZ-a/97** (prijevara) u **7** kaznenih predmeta ili **12,5%** svih kaznenih predmeta; **čl. 626. ZTD-a** (povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje) u **5** kaznenih predmeta ili **9%** svih kaznenih predmeta itd.

I ovdje, kao i kod izricanja novčane kazne po čl. 51. KZ-a/97 (v. **II. A) - 4.2.** ovoga rada) sud za kazneno djelo iz **čl. 173. st. (1) KZ-a/97** izriče novčanu kaznu u **najvećem** broju slučajeva (**28,7%**).

4.3. Visina prosječne novčane kazne po pojedinim kaznenim djelima

Tablica 8.

Visina prosječne novčane kazne po pojedinim kaznenim djelima

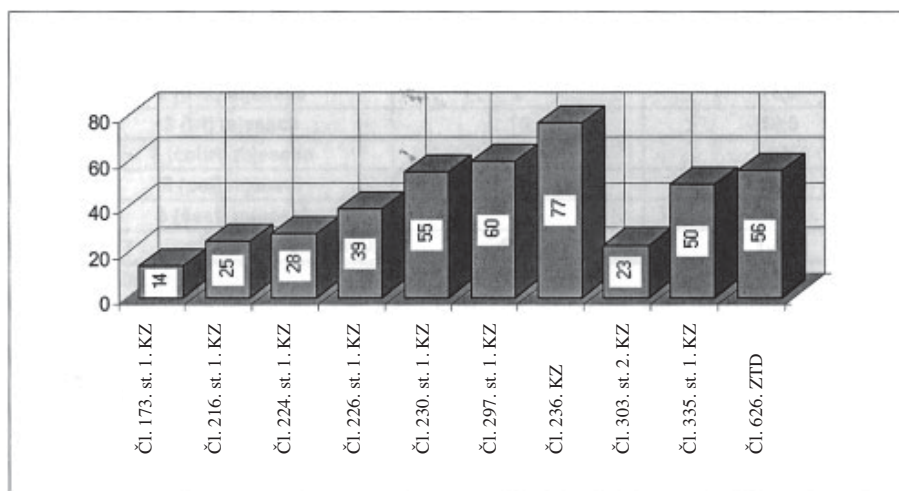
Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih PDD	Visina prosječno izrečenih PDD izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u PDD	aps. 100 %
Čl. 173. st. 1. KZ zlouporaba opojnih droga	14	2.876,50	10-100	14,0
Čl. 216. st. 1. KZ krađa	25	3.120,00	10-100	25,0
Čl. 224. st. 1. KZ prijevara	28	3.350,00	10-100	28,0
Čl. 226. st. 1. KZ zlouporaba čeka i kreditne kartice	39	4.293,00	10-100	39,0
Čl. 230. st. 1. KZ nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	55	7.040,00	10-100	55,0
Čl. 297. st. 1. KZ nedozvoljena trgovina	60	8.755,00	10-100	60,0
Čl. 236. KZ pokrivanje	77	9.016,00	10-100	77,0
Čl. 303. st. 2. KZ davanje lažnog iskaza	23	2.880,00	10-100	23,0

Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih PDD	Visina prosječno izrečenih PDD izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u PDD	aps 100 %
Čl. 335. st. 1. KZ nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih tvari	50	6.400,00	10-100	50,0
Čl. 626. ZTD povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	56	6.888,00	10-100	56,0

* *aps. 100% = 100 PDD-a*

Grafikon 2.

Visina prosječne novčane kazne po
pojedinih kaznenim djelima

* *aps. 100% = 100 PDD-a*

Sud (sudac pojedinac) za kazneno djelo iz **čl. 236. KZ/97** (prikriivanje) u **prosjeku** izricao je **77 prosječnih dnevnih dohodaka (9.016,00 kuna)** ili **77%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka, za kazneno djelo iz **čl. 297. st. (1) KZ/97** (nedozvoljena trgovina) u **prosjeku** je izricao **60 prosječnih dnevnih dohodaka (8.755,00 kuna)** ili **60%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka, za kazneno djelo iz **čl. 626. ZTD** (povreda dužnosti u slučaju gubitka,

prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje) u **prosjeku** izricao je **56 prosječnih dnevnih dohodaka (6.888,00 kuna)** ili **56%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka, za kazneno djelo iz **čl. 230. st. (1) KZ/97** (nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača) u **prosjeku** je izricao **55 prosječnimi dnevnih dohodaka (7.040,00 kuna)** ili **55%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka itd.

Takvi rezultati u **značajnoj se mjeri razlikuju** od rezultata istraživanja izricanja novčane kazne po čl. 51. KZ/97 (v. **I. A**) - **4.3.** ovoga rada), jer suci (suci pojedinci) prilikom izricanja novčane kazne **na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga** izriču novčane kazne u **gornjoj** polovici predviđenog zakonskog okvira (10-100 prosječnih dnevnih dohodaka), ali **samo** u **14** kaznenih predmeta ili **25%** ukupnog broja kaznenih predmeta (**56**), dok u preostala **42** kaznena predmeta ili **75%** ukupnog broja kaznenih predmeta (**56**), najčešće izriču novčanu kaznu u **donjoj** polovici predviđenog zakonskog okvira (10-100 prosječnih dnevnih dohodaka), i to u **rasponu** od **14%** do **39%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka.

4.4. Rok plaćanja novčane kazne

Tablica 9.

Rok plaćanja novčane kazne

Trajanje roka	Broj predmeta	aps. 100 %
30 (trideset) dana*	26	49,2
2 (dva) mjeseca	9	16,9
3 (tri) mjeseca	10	18,8
4 (četiri) mjeseca	1	1,8
5 (pet) mjeseci	2	3,9
6 (šest) mjeseci	5	9,4
UKUPNO:	53**	100,0

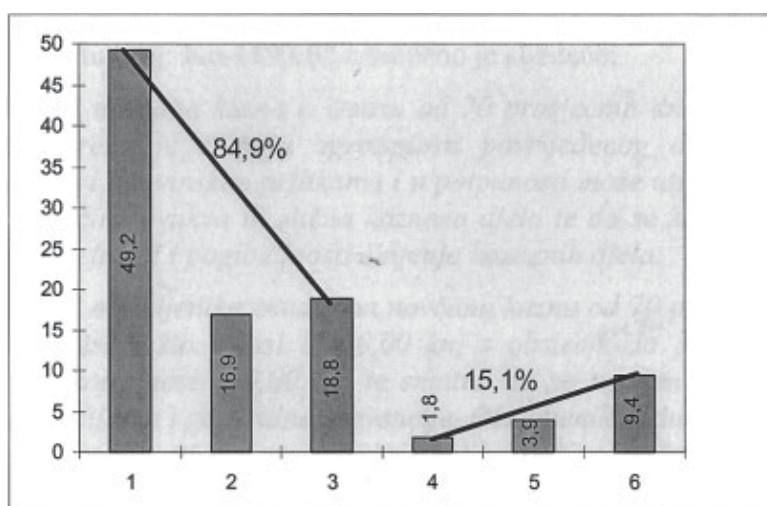
aps. 100%=53

* Prema odredbi čl. 51. st. (3) KZ najkraći rok za plaćanje novčane kazne može se odrediti 30 (trideset) dana, a najdulje 6 (šest) mjeseci. Kako su u pojedinim predmetima rokovi plaćanja određivani po danima, ovdje se 30 (trideset) dana izjednačuje s rokom od 1 (jednog) mjeseca, 60 (šezdeset) dana sa 2 (dva) mjeseca itd.

** Ukupni broj pregledanih predmeta je 56 (uzorak), no zbog činjenice da u tri predmeta nije određen nikakav rok za plaćanje novčane kazne - ukupni broj predmeta naveden je kao 53 predmeta, iako je ukupno pregledano 56 predmeta.

Grafikon 9.

Rok plaćanja novčane kazne

aps. 100%=53

Sud (sudac pojedinac) određivao je primjenom čl. 51. st. (3) KZ/97 rok za plaćanje novčane kazne **najčešće** od **30 (trideset) dana** ili **49,2%** i od **3 (tri) mjeseca** ili **18,8%**.

Ukupno uzevši sud (sudac pojedinac) određivao je u **84,9%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne na temelju izdavanja kaznenog naloga između **30 (trideset) dana** i **3 (tri) mjeseca**, dok je “samo” u **15,1%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga određivao između **4 (četiri)** i **6 (šest) mjeseci**.

Takvo određivanje roka za plaćanje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga na neki je način i razumljivo, zbog postojanja zakonske obveze da sud (sudac pojedinac) prilikom utvrđivanja roka za plaćanje novčane kazne vodi računa i o određenom broju dnevnih dohodaka (čl. 51. st. (3) KZ/97) - koju je odredbu sud **analogno** primjenjivao i za “prihvatanje” točnog broja **predloženog** (i od suda prihvaćenog) broja prosječnih dnevnih dohodaka, prilikom izricanja novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga.

Zanimljivo je da je **dužina** rokova plaćanja novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga gotovo **identična** s dužinom rokova plaćanja novčane kazne po čl. 51. KZ/97 (usporedi **II. A) 4.4.** - **grafikon 3.** sa **II. B) 4.4.** - **grafikon 3.** - ovoga rada).

4.5. Obrazloženja odluka o izrečenim novčanim kaznama

1. U predmetu broj: **Ko-1895/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 70 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 70 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 8.330,00 kn, s obzirom na to da prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 119,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od 3 mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

2. U predmetu broj: **Ko-6/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenice, njenim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenicu ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenice i kod drugih razvija svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenicu osudio na novčanu kaznu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 4.960,00 kn s obzirom na to da prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 124,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenica je dužna kaznu platiti u roku od 3 mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

3. U predmetu broj: **Ko- 348/01** navedeno je sljedeće:

“Imajući u vidu imovinske prilike okrivljenice te težinu djela, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, sud smatra da je predložena kazna razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te svrsi kažnjavanja te da će i izricanjem novčane kazne i oduzimanjem imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom dovoljno utjecati da okrivljenica ubuduće ne čini kaznena djela te će tako biti postignuta svrha kažnjavanja, to jest preventivna generalna prevencija.”

4. U predmetu broj: **Ko-4275/02** navedeno je sljedeće:

“Cijeneći opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za ovo djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci, ovaj sud je prihvatio predloženu kaznu, smatrajući da je ta i vrsta i visina kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli, zbog navedenih okolnosti, da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo, mora predstavljati društvenu osudu za izvršeno kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje da ne vrše ova ili slična djela, a te se okolnosti, prema mišljenju ovoga suda, postižu i ovakvom novčanom kaznom.

Visina prosječnog dnevnog dohotka, u skladu s kojim je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 23. prosinca 2002., na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 124,00 kune.

Izričući novčanu kaznu okrivljeniku sud je odredio da kazna ima biti plaćena u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne ovaj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je i određeno da ako ta kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, da će biti zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

5. U predmetu broj: **Ko-33/03** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji adekvatnoj kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi izricanje njezine vrste i mjere te je smatrao da je predložena kazna u iznosu od 50 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj opravdana po vrsti i visini, imajući u vidu ličnost okrivljenika ugroženost povrijeđenog dobra te primjerena da se njome ostvare sve zakonske svrhe kažnjavanja. Kako prosječan dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 124,00 kn, okrivljenik je dužan na ime novčane kazne platiti iznos od 6.200,00 kn u roku od 60 dana od pravomoćnosti presude.

Ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora na način da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

6. U predmetu broj: **Ko-2305/02** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi vrsta i visina kaznene sankcije, pa tako ovaj sud smatra da se predložena novčana kazna u iznosu od dvadeset prosječnih dnevnih dohodaka pokazuje kako po svojoj vrsti tako i po svojoj visini opravdanom, imajući u vidu ličnost okrivljenika i stupanj ugroženosti povrijeđenog dobra pa će i ovakva novčana kazna po mišljenju ovoga suda primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na druge osobe da ne čine takova ili slična kaznena djela. S obzirom na to da prosječni dnevni dohodak prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 128,00 kn, okrivljenik je dužan platiti novčanu kaznu u iznosu od 2.560,00 kn.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

7. U predmetu broj: **Ko-3215/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od pedeset (50) prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela. Isto tako da kod okrivljenika, ali i svih drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od pedeset (50) prosječnih dnevnih dohodaka koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.”

8. U predmetu broj: **Ko-2921/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od trideset (30) prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika, njegovim imovinskim prilikama, i prema ocjeni suda može utjecati na okrivljenika i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da kod okrivljenika i drugih razvije i učvrsti svijest o štetnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga ga je sud osudio na novčanu kaznu u iznosu od 30 (trideset) prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što ukupno iznosi 3.840,00 kn, a visina prosječnog dnevnog dohotka utvrđena je sukladno odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 26. lipnja 2003. koji je utvrdio da iznosi 128,00 kn.

Novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 4 (četiri) mjeseca po pravomoćnosti presude, a ako ona ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan prosječni dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

9. U predmetu broj: **Ko-3310/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 15 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenice te njenim imovinskim prilikama, i u potpunosti može utjecati na okrivljenicu, ali i na druge, da ne čine ovakva ili slična kaznena djela te je sud okrivljenicu osudio na novčanu kaznu u predloženom iznosu od 15 prosječnih dnevnih dohodaka, koja može u potpunosti ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom. Sud je kao prosječni dnevni dohodak uzeo 128,00 kn što je odredio Vrhovni sud Republike Hrvatske te utvrdio novčanu kaznu od 1.920,00 kn.”

10. U predmetu broj: **Ko-3260/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 (deset) prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika i njegovim imovinskim prilikama te prema ocjeni suda može utjecati na okrivljenika i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te kod okrivljenika i drugih razviti i učvrstiti svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga ga je sud osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 (deset) prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što ukupno iznosi 1.280,00 kn. Visina prosječnog dnevnog dohotka utvrđena je sukladno odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 26. lipnja 2003. koji je utvrdio da on iznosi 128,00 kn.

Novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 3 (tri) mjeseca po pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan prosječni dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

11. U predmetu broj: **Ko-3370/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 50 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge, da više ne čine takva ili slična kaznena djela, a isto tako da okrivljenik, ali i svi drugi, razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 50 prosječnih dnevnih dohodaka, koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom. Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

12. U predmetu broj: **Ko-326/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 60 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama, i potpuno može utjecati na okrivljenika, ali i na druge, da više ne čine takva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 60 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 7.440,00 kn, jer prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj

iznosi 124,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od 3 mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

13. U predmetu broj: **Ko-2003/03** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi vrsta i visina kaznene sankcije, pa tako ovaj sud smatra da se predložena novčana kazna u iznosu od pedeset prosječnih dnevnih dohodaka pokazuje kako po svojoj vrsti kazne tako i po svojoj visini opravdana, imajući u vidu ličnost okrivljenika, stupanj ugroženosti povrijeđenog dobra, i takva će novčana kazna po mišljenju ovoga suda primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na druge osobe da ne čine takva ili slična kaznena djela. S obzirom na to da prosječni dnevni dohodak prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 128,00 kn, okrivljenik je dužan platiti novčanu kaznu u iznosu od 1.920,00 kn.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti presude, a ako ona ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

14. U predmetu broj: **Ko-3451/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika te njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge, da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, a isto tako da okrivljenik, ali i svi drugi, razviju svijest o štetnosti i pogiblnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka, koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

15. U predmetu broj: **Ko-794/02** navedeno je sljedeće:

“Ocjenjujući opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za ovo djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci, ovaj je sud prihvatio predloženu kaznu, smatrajući da je i vrsta i visina kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibelnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli, zbog navedenih okolnosti, da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo, mora biti usmjerena na okolnosti da okrivljenik ubuduće ne čini kaznena djela, mora predstavljati društvenu osudu za izvršeno kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje, da ne vrše ova ili slična djela, a te se okolnosti prema mišljenju ovoga suda postižu i ovakvom novčanom kaznom.

Visina pojedinog dnevnog dohotka, u skladu s kojim je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 19. prosinca 2001., na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 117,00 kn.

Izričući novačnu kaznu okrivljeniku, sud je odredio da ona ima biti plaćena u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne ovaj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je i određeno da ako ta

kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, ona će biti zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

16. U predmetu broj: **Ko-3199/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je, po uvjerenju ovoga suda, stupnju povređivanja zaštićenog dobra kao i ličnosti optuženika te njegovim imovinskim prilikama, pa u potpunosti može utjecati na optuženika da više ne čini takva i slična kaznena djela te tako utjecati na ostale građane te kod svih razvijati svijest o štetnosti vršenja kaznenih djela. Stoga je sud optuženika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka smatrajući da će se tom kaznom postići sve zakonom propisane svrhe kažnjavanja.

Tu novčanu kaznu optuženik je dužan platiti u roku od 60 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

17. U predmetu broj: **Ko-2671/02** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi vrsta i visina kaznene sankcije, pa tako ovaj sud smatra da se predložena novčana kazna u iznosu od pedeset prosječnih dnevnih dohodaka pokazuje i po svojoj vrsti i po svojoj visini opravdana, imajući u vidu ličnost okrivljenika i stupanj ugroženosti povrijeđenog dobra te će takva novčana kazna po mišljenju ovoga suda primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na druge osobe da ne čine takva ili slična kaznena djela. S obzirom na to da prosječni dnevni dohodak prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 128,00 kn, okrivljenik je dužan platiti novčanu kaznu u iznosu od 6.400,00 kn.”

18. U predmetu broj: **Ko-4375/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 30 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je po uvjerenju ovoga suda stupnju povređivanja zaštićenog dobra i ličnosti optuženika kao i njegovim imovinskim prilikama, pa u potpunosti može utjecati na optuženika da više ne čini takva i slična kaznena djela te tako utjecati na ostale građane te kod svih razvijati svijest o štetnosti vršenja kaznenih djela. Stoga je sud optuženika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 30 prosječnih dnevnih dohodaka smatrajući da će se njome postići sve zakonom propisane svrhe kažnjavanja.

Ovu novčanu kaznu optuženik je dužan platiti u roku od 90 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

19. U predmetu broj: **Ko-2803/03** navedeno je sljedeće:

“Pri odmjeravanju kazne sud je okrivljeniku uzeo u obzir da je neosuđivan, da se radi o mlađoj osobi, dok posebno otegotnih okolnosti nije našao, te ga je osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj.

Okrivljenik je novčanu kaznu dužan platiti u roku od dva mjeseca po pravomoćnosti presude, a ako ona ne bude plaćena u cijelosti ili djelomično u navedenom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora, i to tako da će jedan prosječni dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

20. U predmetu broj: **Ko-4867/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 (deset) prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika i njegovim

imovinskim prilikama te u cijelosti podobna da utječe na okrivljenika da ubuduće ne čini ovakva ili slična kaznena djela te da utječe na druge da učvrste i razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Sud je okrivljenika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 (deset) prosječnih dnevnih dohodaka, što ukupno iznosi 1.240,00 kn, a visina prosječnog dnevnog dohotka utvrđena je sukladno odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 20. prosinca 2002. kojom je utvrđeno da on iznosi 124,00 kn.

Novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 3 (tri) mjeseca po pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan prosječni dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

21. U predmetu broj: **Ko-1463/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 15 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 15 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 1.785,00 kn s obzirom na to da prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 119,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od jednog mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

22. U predmetu broj: **Ko-1159/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 5.120,00 kn s obzirom na to da prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 128,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od dva mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora”

23. U predmetu broj: **Ko-2099/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna od 30 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim prilikama i u potpunosti se takvom kaznom može utjecati na okrivljenika i druge u okrivljenikovoju sredini da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, ali i svi ostali da se klone činjenja takvih ili sličnih kaznenih djela, pa je stoga okrivljenik osuđen na novčanu kaznu u iznosu od 30 prosječnih dnevnih dohodaka, koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.”

24. U predmetu broj: **Ko-3017/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je načinu djelovanja okrivljenika, njegovoj krivnji i prouzročenoj posljedici, kao i ličnosti okrivljenika, te u potpunosti može utjecati na okrivljenika i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, a isto tako da okrivljenik i svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka (jedan prosječni dnevni dohodak iznosi 128,00 kn), koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.”

25. U predmetu broj: **Ko-3069/01** navedeno je sljedeće:

“Imajući u vidu imovinske prilike okrivljenika, težinu djela i okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, sud smatra da je novčana kazna i oduzimanje imovinske koristi ostvarena kaznenim djelom razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela i svrsi kažnjavanja te da će se i tim mjerama utjecati dovoljno na okrivljenika da ubuduće ne čini nova kaznena djela.”

26. U predmetu broj: **Ko-1704/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenice, njenim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenicu ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenice i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenicu osudio na novčanu kaznu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 1.280,00 kn s obzirom na to da prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 128,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenica je dužna kaznu platiti u roku od jednog mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora. Kako nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, ona je oduzeta od okrivljenice u iznosu od 10.398,85 kn.”

27. U predmetu broj: **Ko-1650/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 30 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 30 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 3.510,00 kn, jer prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 117,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od tri mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

28. U predmetu broj: **Ko-1400/02** navedeno je sljedeće

“Predložena novčana kazna u iznosu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenice, njenim

osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenicu ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenice i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenicu osudio na novčanu kaznu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 10.240,00 kn jer prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 120,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenica je dužna kaznu platiti u roku od 5 mjeseci od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

29. U predmetu broj: **Ko-1395/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu 80 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenice, njezinim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenicu ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenice i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenicu osudio na novčanu kaznu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 9.600,00 kn s obzirom na to da prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 120,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenica je dužna kaznu platiti u roku od dva mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora. Kako nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, sud je od okrivljenice oduzeo imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom u iznosu od 28.915,56 kn.”

30. U predmetu broj: **Ko-331/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, a isto tako da okrivljenik, ali i svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka, koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

31. U predmetu broj: **Ko-1815/02** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi vrsta i visina kaznene sankcije, pa tako ovaj sud smatra da se predložena novčana kazna u iznosu od deset prosječnih dnevnih dohodaka pokazuje kako po vrsti tako i po visini opravdanom, imajući u vidu ličnost okrivljenika i stupanj ugroženosti povrijeđenog dobra. Takva će novčana kazna po mišljenju ovoga suda primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na druge osobe da ne čine takva ili slična kaznena djela, a kako prosječni dnevni dohodak prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 119,00 kn, okrivljenik je dužan platiti novčanu kaznu u iznosu od 1.190,00 kn.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od trideset dana od pravomoćnosti presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

32. U predmetu broj: **Ko-3006/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, a isto tako da okrivljenik, ali i svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka, koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ta ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

33. U predmetu broj: **Ko-2079/01** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, ovaj sud misli da je novačana kazna od 50 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj adekvatna okolnostima i težini počinjenog djela te kaznenoj odgovornosti okrivljenika i da će kao takva postići sve zakonom predviđene svrhe i djelovati na toga okrivljenika, ali i na sve druge da ubuduće ne čine kaznena djela.”

34. U predmetu broj: **Ko-1367/01** navedeno je sljedeće:

“Sud nalazi također kako je pedložena novčana kazna u iznosu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena načinu djelovanja okrivljenika, stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, okolnostima pod kojima je djelo počinjeno te okrivljenikovim osobnim prilikama, a isto tako da u potpunosti može utjecati na okrivljenika da ubuduće ne čini takva ili slična kaznena djela. Isto tako takva je kazna primjerena upozorenju i utjecaju na ostale građane da ne čine kaznena djela te će se na taj način i kod okrivljenika i kod ostalih građana razviti svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja.

Stoga je sud prihvatio predlog općinskog državnog odvjetnika i okrivljeniku izrekao novčanu kaznu u iznosu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, smatrajući, dakle, tu kaznu primjerenom ostvarivanju svrhe kažnjavanja.

Izrečenu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 6 mjeseci od pravomoćnosti ove presude, a ako ju ne plati u navedenom roku, novčana kazna će biti zamijenjena kaznom zatvora na način da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

35. U predmetu broj: **Ko-1088/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 1.280,00 kn jer prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 128,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i

generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od jednog mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora. Kako nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, sud je od okrivljenika oduzeo imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom u iznosu od 9.763,06 kn.”

36. U predmetu broj: **Ko-1988/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 35 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 35 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 4.480,00 kn jer prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 128,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od tri mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

37. U predmetu broj: **Ko-1799/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 100 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, ali i da svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od 100 prosječnih dnevnih dohodaka, koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

38. U predmetu broj: **Ko-2814/02** navedeno je sljedeće:

“Ocjenjujući opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za to djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci, ovaj sud prihvatio je predloženu kaznu, smatrajući da je i vrsta i visina te kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli zbog navedenih okolnosti da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje da ne vrše ova ili slična djela, a te se okolnosti prema mišljenju ovoga suda postižu i ovakvom novčanom kaznom.

Visina pojedinog dnevnog dohotka, u skladu s kojim je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 20. prosinca 2002. na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 124,00 kn.

Izričući novčanu kaznu okrivljeniku sud je odredio da ona ima biti plaćena u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne taj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je određeno da ako

kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, bit će zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

39. U predmetu broj: **Ko-80/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 50 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika i njegovim imovinskim prilikama, pogibeljnosti počinjenog kaznenog djela, stupnju okrivljenikove krivnje te po ocjeni suda u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge, da više ne čine ovakva ili slična kaznana djela, i to tako da okrivljenik ali i svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela. Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 50 prosječnih dnevnih dohodaka, s time da je prema podacima Državnog zavoda za statistiku od 7. prosinca 2000. visina jednog prosječnog dnevnog dohotka određena u iznosu od 110,00 kn.

Izrečena novčana kazna po ocjeni suda u potpunosti može ostvariti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od dva mjeseca po pravomoćnosti presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan prosječni dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

40. U predmetu broj: **Ko-2571/01** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi vrsta i visina kaznene sankcije, pa tako ovaj sud smatra da se predložena novčana kazna u iznosu od dvadeset prosječnih dnevnih dohodaka pokazuje kako po svojoj vrsti tako i po svojoj visini opravdanom, imajući u vidu ličnost okrivljenika i stupanj ugroženosti povrijeđenog dobra te će ovakva novčana kazna prema mišljenju ovoga suda primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na druge osobe da ne čine takva ili slična kaznana djela. S obzirom na to da prosječni dnevni dohodak prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 118,00 kn, okrivljenik je dužan platiti novčanu kaznu u iznosu od 2.360,00 kn.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

41. U predmetu broj: **K-2324/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama, i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznana djela, a isto tako da okrivljenik, ali i svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od 40 prosječnih dnevnih dohodaka, koja u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

42. U predmetu broj: **Ko-1785/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 80 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njihovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenike ali i na druge da više ne čine ovakva ili

slična kaznena djela, a isto tako da okrivljenici ali i svi drugi razviju svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenike i osudio na novčanu kaznu u iznosu od po 80 prosječnih dnevnih dohodaka, koja u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.

Tu novčanu kaznu okrivljenici su dužani platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

43. U predmetu broj: **Ko-2104/01** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od pedeset (50) prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika, ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela. Isto tako da kod okrivljenika, ali i svih drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od pedeset (50) prosječnih dnevnih dohodaka koja u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.”

44. U predmetu broj: **Ko-2090/99** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od deset (10) prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, osobi okrivljenice, njezinim osobnim i imovinskim prilikama, i u potpunosti može utjecati na okrivljenicu ali i na druge da ne čine ovakva ili slična kaznena djela. Isto tako može kod okrivljenice, ali i svih drugih, razviti svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela, pa je stoga ovaj sud okrivljenicu i osudio na novčanu kaznu u iznosu od deset (10) prosječnih dnevnih dohodaka koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.”

45. U predmetu broj: **Ko-2600/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 15 (petnaest) prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, kao i njegovim osobnim i imovinskim prilikama te u potpunosti može utjecati na okrivljenika da se ostvari svrha kažnjavanja da ubuduće ne vrši kaznena djela.

Tu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od dva (2) mjeseca od pravomoćnosti ove presude, a ako kana ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

46. U predmetu broj: **Ko-4773/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 60 dnevnih dohodaka primjerena je težini djela okolnostima pod kojima je djelo počinjeno te sud misli da će se njome utjecati na okrivljenika da ubuduće ne čini nova kaznena djela.

Slijedom izloženog, sud je prihvatio prijedlog općinskog državnog odvjetnika i osudio optuženika na novčanu kaznu u iznosu od 60 dnevnih dohodaka, koju je imenovani dužan platiti u roku od 30 dana po pravomoćnosti ove presude. Ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

47. U predmetu broj: **Ko-1965/03** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama te u potpunosti može utjecati na okrivljenika kao i na druge u njegovoj okolini da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela, te će se upravo takvom novčanom kaznom razviti savijest kako kod okrivljenika tako i kod drugih o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu u iznosu od 10 prosječnih dnevnih dohodaka koja kazna u potpunosti može ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu zakonom.”

48. U predmetu broj: **Ko-1099/03** navedeno je sljedeće:

“Ocjenujući opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za to djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, ovaj sud prihvatio je predloženu kaznu smatrajući da je i vrsta i visina te kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli, zbog navedenih okolnosti, da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo, mora biti usmjerena na okolnost da okrivljenik ubuduće ne čini kaznena djela, mora predstavljati društvenu osudu za izvršeno kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje da ne vrše ta ili slična djela, a te se okolnosti prema mišljenju ovoga suda postižu i ovakvom kaznom.

Visina pojedinog dnevnog dohotka, u skladu s kojim je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 28. ožujka 2003., na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 128,00 kn.

Izričući novčanu kaznu okrivljeniku, sud je odredio da ona ima biti plaćena u roku od dva mjeseca od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne ovaj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je i određeno da ako kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, bit će zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

49. U predmetu broj: **Ko-2537/03** navedeno je sljedeće:

“Ocjenujući opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za to djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, ovaj sud prihvatio je predloženu kaznu smatrajući da je i vrsta i visina kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli, zbog navedenih okolnosti, da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo, mora biti usmjerena na okolnost da okrivljenik ubuduće ne čini kaznena djela, mora predstavljati društvenu osudu za izvršeno kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje da ne vrše ova ili slična djela, a te se okolnosti prema mišljenju ovoga suda postižu i ovakvom kaznom.

Visina pojedinog dnevnog dohotka, u skladu s kojom je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 26. lipnja 2003., na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 128,00 kn.

Izričući novčanu kaznu okrivljeniku, sud je odredio da ona ima biti plaćena u roku od jednog mjeseca od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne ovaj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je i određeno da ako kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, bit će zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

50. U predmetu broj: **Ko-2034/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od deset prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je, po mišljenju ovoga suda, kako ličnosti okrivljenice tako i stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra,

te će se tom kaznom u cijelosti postići svrha kažnjavanja odnosno ona će primjereno utjecati kako na okrivljenicu tako i na sve druge da ne čine takva ili slična kaznena djela, pa je stoga sud okrivljenicu i osudio na novčanu kaznu u iznosu od deset prosječnih dnevnih dohodaka, što iznosi 1.280,00 kn s obzirom na to da prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske odnosno prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj jedan prosječan dnevni dohodak iznosi 128,00 kn.

Ovu novčanu kaznu okrivljenica je dužna platiti u roku od trideset dana od pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

51. U predmetu broj: **Ko-1153/02** navedeno je sljedeće:

“Odlučujući o sankciji koja bi bila adekvatna kaznenoj odgovornosti okrivljenika, sud je vodio računa o svim okolnostima o kojima ovisi vrsta i visina kaznene sankcije, pa tako ovaj sud smatra da se predložena novčana kazna u iznosu od deset prosječnih dnevnih dohodaka pokazuje kako po svojoj vrsti kazne tako i po svojoj visini opravdanom, imajući u vidu ličnost okrivljenika i stupanj ugroženosti povrijeđenog dobra, te će ovakva novčana kazna, po mišljenju ovoga suda, primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na druge osobe da ne čine takva ili slična kaznena djela. Kako prosječni dnevni dohodak prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske iznosi 124,00 kn, okrivljenik je dužan platiti novčanu kaznu u iznosu od 1.200,00 kn.

Ovu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od 30 dana od pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

52. U predmetu broj: **Ko-2085/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od pedeset prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je, po mišljenju ovoga suda, kako ličnosti I. i II. okrivljenika, tako i stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, te će se njome u cijelosti postići svrha kažnjavanja odnosno ona će primjereno utjecati kako na I. i II. okrivljenika tako i na sve druge da ne čine takva ili slična kaznena djela, pa je stoga sud I. i II. okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od pedeset prosječnih dnevnih dohodaka, što iznosi 1.860,00 kn s obzirom na to da prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske odnosno prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj prosječni dnevni dohodak iznosi 124,00 kn.

Ovu novčanu kaznu I. i II. okrivljenik dužni su platiti u roku od trideset dana od pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.”

53. U predmetu broj: **Ko-2378/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od 100 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj primjerena je stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra, ličnosti okrivljenika, njegovim osobnim i imovinskim prilikama i u potpunosti može utjecati na okrivljenika ali i na druge da više ne čine ovakva ili slična kaznena djela te da se kod okrivljenika i kod drugih razvije svijest o štetnosti i pogibeljnosti činjenja kaznenih djela.

Stoga je sud okrivljenika osudio na novčanu kaznu od 100 prosječnih dnevnih dohodaka u Republici Hrvatskoj, što iznosi 12.800,00 kn jer prosječni dnevni dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 128,00 kn, te smatra da se takvom kaznom u potpunosti može ispuniti svrha specijalne i generalne prevencije. Okrivljenik je dužan kaznu platiti u roku od pet mjeseci od pravomoćnosti ove presude, a ako ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena bez prethodne opomene

kaznom zatvora tako da će se jedan dnevni dohodak neplaćene novčane kazne zamijeniti jednim danom zatvora.”

54. U predmetu broj: **Ko-1729/02** navedeno je sljedeće:

“Ocjenjujući opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za ovo djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci, ovaj sud prihvatio je predloženu kaznu, smatrajući da je i vrsta i visina te kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli, zbog navedenih okolnosti, da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo mora biti usmjerena na okolnosti da okrivljenik ubuduće ne čini kaznena djela, mora predstavljati društvenu osudu za izvršeno kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje da ne vrše ova ili slična djela, a te se okolnosti prema mišljenju ovoga suda postižu i ovakvom novčanom kaznom.

Visina pojedinog dnevnog dohotka, u skladu s kojim je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 19. lipnja 2002., na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 119,00 kuna.

Izričući novčanu kaznu okrivljeniku sud je odredio da ona ima biti plaćena u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne ovaj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je i određeno da ako kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, bit će zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

55. U predmetu broj **Ko-1773/02** navedeno je sljedeće:

“Ocjenjujući opasnost i posljedice kaznenog djela te činjenicu da je za ovo djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci, ovaj sud prihvatio je predloženu kaznu, smatrajući da je i vrsta i visina te kazne upravno razmjerna stupnju krivnje, pogibeljnosti djela te općoj i posebnoj svrsi kažnjavanja predviđenoj zakonom. Ovaj sud misli, zbog navedenih okolnosti, da nema svrhe izricanje teže kazne, jer kazna mora biti sankcija za kazneno djelo, mora predstavljati društvenu osudu za izvršeno kazneno djelo te mora utjecati na okrivljenika, ali i na ostale potencijalne počinitelje da ne vrše ova ili slična djela, a te se okolnosti prema mišljenju ovoga suda postižu i ovakvom novčanom kaznom.

Visina pojedinog dnevnog dohotka, u skladu s kojim je određena i visina kazne okrivljeniku, utvrđena je na sjednici Vrhovnog suda Republike Hrvatske 19. lipnja 2002., na kojoj je utvrđeno da prosječni dnevni dohodak iznosi 119,00 kuna.

Izričući novčanu kaznu okrivljeniku, sud je odredio da ona ima biti plaćena u roku od tri mjeseci od dana pravomoćnosti presude, koji rok zbog same visine kazne ovaj sud smatra primjerenim i potrebnim za izvršenje izrečene novčane kazne. Istodobno je i određeno da ako ta kazna ne bude plaćena u roku, u cijelosti ili djelomično, bit će zamijenjena kaznom zatvora na način naveden u izreci same presude.”

56. U predmetu broj: **Ko-4723/02** navedeno je sljedeće:

“Predložena novčana kazna u iznosu od dvadeset prosječnih dnevnih dohodaka primjerena je, po mišljenju ovoga suda, kako ličnosti okrivljenika tako i stupnju ugroženosti povrijeđenog dobra te će se njome u cijelosti postići svrha kažnjavanja odnosno ona će primjereno utjecati kako na okrivljenika tako i na sve druge da ne čine takva ili slična kaznena djela, pa je stoga sud okrivljenika i osudio na novčanu kaznu u iznosu od dvadeset prosječnih dnevnih dohodaka, što iznosi 2.480,00 kn s obzirom na to da prema Vrhovnom sudu Republike Hrvatske odnosno prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj jedan prosječan dnevni dohodak iznosi 124,00 kn.

Ovu novčanu kaznu okrivljenik je dužan platiti u roku od trideset dana od pravomoćnosti presude, a ako kazna ne bude plaćena u tom roku, bit će zamijenjena, bez prethodne opomene, kaznom zatvora, i to tako da će jedan dnevni dohodak biti zamijenjen jednim danom kazne zatvora.

U **svim** kaznenim predmetima (**56**) sud (sudac pojedinac) izrekao je novčane kazne počiniteljima kaznenih djela na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga. Iako ga Zakon (čl. 448. ZKP/97) izričito obvezuje da će u **obrazloženje** presude navesti **samo** dokaze koji opravdavaju izdavanje kaznenog naloga (a to su “dokazi” koji se navode u čl. 446. st. (1) i (2) ZKP/97 ili čl. 446. st. (1) i (2) ZKP/02), sud (sudac pojedinac) **redovito** navodi i veći broj okolnosti iz čl. 56. KZ/97 - tako da se, **u biti**, ta obrazloženja **ne razlikuju** od onih obrazloženja iz presuda u kojima je sud (sudac pojedinac) izricao novčane kazne po čl. 51. KZ/97.

Da bi “pojačao” **automatizam** zamjene novčane kazne kaznom zatvora (*supletorni zatvor*) propisan u odredbi čl. 52. st. (2) KZ/97 (koju odredbu sud - sudac pojedinac **analogno** primjenjuje i pri izricanju novčane kazne u postupku izdavanja kaznenog naloga), pored navođenja da će sud **bez odgode** donijeti odluku o zamjeni novčane kazne kaznom zatvora, sud (sudac pojedinac) **vrlo često** u presudama utvrđuje da će novčana kazna biti zamijenjena kaznom zatvora **“bez prethodne opomene”**, i time ostvaruje **prevladavajuće** načelo u svijetu da se “sve pravomoćno izrečene novčane kazne imaju izvršiti **odmah** i u **cijelosti** (V. argumente *Novoselca* pod **II. A**) - **čl. 52. st. (2) KZ/97** - ovoga rada).

ZAKLJUČNE PRIPOMENE (II. A) i II. B) ovoga rada)

U Obrazloženju **ZIDKZ-a/03**, uz **čl. 19.**, navodi se sljedeće:

“U postojećoj odredbi o novčanoj kazni zadržan je sustav dnevnih dohodaka, ali je jasnije negoli do sada istaknuto da je riječ o dvije faze utvrđivanja novčane kazne kojima se želi osigurati da novčana kazna odgovara imovinskim prilikama počinitelja kaznenog djela; u prvoj se određuje broj dnevnih dohodaka prema stupnju neprava i krivnji, a u drugoj visina dnevnog dohotka. Isto je tako naglašeno da je novčana kazna umnožak broja dnevnih dohodaka i visine dnevnih dohodaka, što ujedno znači da se novčana kazna izriče u novčanom iznosu, ali pritom već u izreci sudske odluke mora biti vidljivo na koliko je dnevnih dohodaka osuđen počinitelj i kolika je visina njegovog dnevnog dohotka (to je važno osobito u slučaju kasnije zamjene novčane kazne kaznom zatvora).

Dok glede broja dnevnih dohodaka nema promjene, potpuno je različito propisano utvrđivanje visine dnevnog dohotka. U načelu, novčana se kazna ne smije temeljiti na ‘prosječnom osobnom dohotku u Republici Hrvatskoj’ jer

tada prestaje individualizacija kazne te se izigrava smisao novčane kazne koja mora biti vezana uz dnevni dohodak određenog počinitelja. Pored toga, postojeća odredba dovodi i do nekih očito nepravednih rezultata (počinitelj kaznenog djela koji ne ostvaruje nikakav dohodak, a na nj se primjenjuje prosječni dohodak, dolazi u teži položaj od počinitelja koji ostvaruje ispodprosječni dohodak). Stoga nova odredba prisiljava sud da visinu dnevnog dohotka uvijek utvrđuje na temelju imovinskih prilika konkretnog počinitelja, pri čemu će taj sud uzeti u obzir počiniteljeve prihode, njegovu imovinu i njegove obiteljske obveze. Iznimno, utvrđivanje dnevnog dohotka u visini prosječnog dnevnog dohotka bit će dopušteno u postupku izdavanja kaznenog naloga (čl. 466. ZKP/97) jer u tom postupku nije moguće utvrđivati imovinske prilike počinitelja. Dođe li, međutim, povodom prigovora do glavne rasprave, sud će biti dužan ponovno utvrditi visinu dnevnog dohotka, na način propisan u st. (3).⁴⁸

Takvom obrazloženju **čl. 19. ZIDKZ/03** nema se što **bitno** prigovoriti. No, ono čemu treba prigovoriti, to je ono **što nije propisano ZIDKZ-om/03, a trebalo je biti propisano.**

Slažem se s *Grozđanić* "... da nedostatak detaljnije zakonske regulative treba poticati **kreativnost sudova**" (istaknuo M. S.) "koji su tada ograničeni samo smislom zakonske odredbe..."⁴⁹. *Bačić* je još precizniji: "Jedna važna značajka suvremenih kaznenih sustava, pa i našeg, jest da sudac ima izvanredno široke ovlasti u odmjeravanju kazne. Sudac ima izvanredno velike ovlasti u izboru vrste i mjere sankcije. Pritom najvažnije norme i većina normi kojima se reguliraju te njegove ovlasti su zapravo **direktivne norme,**" (istaknuo M. S.) "pravne linije, orijentacijska pravila i putokazi. Nemaju te norme onu **strogu određenost**" (istaknuo M. S.) "inače karakterističnu za zakonske norme: da nameću i osiguravaju obavezno **jedinstvenu primjenu normi**" (istaknuo M. S.). "Najvažnije norme ovdje, i kad ih ima, zapravo su norme - smjernice, tako da više ukazuju na činjenice i činitelje koje sudac mora uzeti u obzir pri odluci o kazni nego što same diktiraju određeni rezultat, određenu ocjenu. Pa ipak, i takve norme traže **jedinstvenu primjenu,**" (istaknuo M. S.) "dopuštaju samo **jedno** tumačenje kao ispravno. Odmjeravajući kaznu (izabirući vrstu i mjeru sankcije), sudac je uvijek vezan uz određene propise, svaka sudska odluka o kazni mora se zasnivati na odgovarajućim zakonskim propisima, ali s obzirom na prirodu tih propisa ostavljeno je mnogo prostora za sudske ocjene i procjene, pa se njihova realizacija ostvaruje tek jednim sučevim vrijednosnim ocjenjivanjem. U sudskoj odluci o kazni **ipak se ne radi o slobodnoj diskreciji,**" (istaknuo M. S.) "o nekoj arbitrarnoj odluci, već se radi o korištenju velikih ovlasti, vezanih uvijek u krajnjoj liniji uz određeni materijalni propis; u pitanju su uvijek pravno

⁴⁸ V. Obrazloženje ZIDKZ-a/03, str. 38.

⁴⁹ V. bilješku 2, str. 345.

vezane diskrecijske ovlasti. U tom smislu sudska odluka o kazni istodobno je i **čin primjene prava,**” (istaknuo M. S.) “ali i čin odmjerenja, vrijednosnog ocjenjivanja. Određivanje kazne je pitanje primjene prava s osobitošću da sudac tu ima znatnog prostora za prosudbe. Zato se može reći da je sudska odluka o kazni **čin primjene prava posebne vrste.**” (istaknuo M. S.) “Ona nije nikad jedna gola, formalna provedba i primjena zakona, već jedan stvaralački akt na crti utvrđivanja najsvrhovitije sankcije, naravno, u granicama postavljenim zakonom”.⁵⁰

Uvažavajući sve gore navedeno, **moja** ocjena **promjena** u izricanju novčane kazne (pa i novčane kazne na temelju kaznenog naloga) u **ZIDKZ-u/03** jest sljedeća:

1. Dobro je da se sustav izricanja novčane kazne, po čl. 51. KZ/97, temelji na modelu “dnevnih dohodaka”, uz načelno **isključenje** primjene “prosječnih dnevnih dohodaka” - jer se usprkos svemu (pa i odustajanju od tog modela kod nekih zemalja, npr. Engleske...) radi o **“pravednijem”** načinu odmjerenja novčane kazne nego što je to sustav tzv. “fiksne kazne”.

2. Nije dobro što Zakon (ZIDKZ/03 ili koji drugi zakon) ne sadržava **preciznije odredbe** o načinu utvrđivanja dnevnog dohotka jer **odrednice** u ZIDKZ-u/03 (prihodi, imovina, obiteljske obveze - počinitelja kaznenog djela) samo su **smjernice** za **stvarno** utvrđenje **počiniteljevih prihoda** i one (te smjernice) nadilaze “kreativnost” suda (suca pojedinca) da u svakom konkretnom slučaju izrekne počinitelju kaznenog djela “pravednu” novčanu kaznu.

Do sada smo imali, u **dijelu** sudske prakse, tendenciju “izbjegavanja” utvrđivanja visine dnevnog dohotka (iz pravnih ili izvanpravnih razloga), a ubuduće ćemo imati situaciju da će sud (sudac pojedinac) **morati** utvrđivati **visinu** dnevnog dohotka, koristeći se pritom vlastitim “stvaralačkim nadahnućem” da utvrdi zakonske elemente za utvrđenje (ocjenu) **stvarnih** počiniteljevih prihoda - a u takvoj smo situaciji daleko od obveze suca da i takvu “orijentacijsku” normu primjenjuje na tragu **jedinstvene primjene** zakona, a tako smo blizu situacije da sudska odluka ima sve karakteristike arbitrarne odluke i odluke utemeljene na sučevoj gojoj “slobodnoj diskreciji” - što nije dobro, jer je sudska odluka o kazni, kao što je već više puta rečeno, čin primjene prava posebne vrste - a ne neka arbitrarne odluka.

O tom **problemu** govorili su mnogi (v. *Bačić, Grozdanić, Cvitanović...* - na pojedinim mjestima istaknutim u ovom radu) i uvijek se isticalo: “U krajnjoj liniji o svemu će morati odlučivati sud, a **bez jasnih zakonskih odredbi...**” (istaknuo M. S.)⁵¹

Ako već zakonska norma ne trpi (iz nomotehničkih ili nekih drugih razloga) **normativnu raščlambu** pojedinih elemenata važnih za utvrđenje **počiniteljevih**

⁵⁰ V. bilješku 15, str. 407-408.

⁵¹ V. bilješku 15, str. 403.

prihoda (kao temelja određivanja **visine** novčane kazne), tada je bilo nužno u **ZIDKZ/03** ugraditi odredbu kojom se obvezuju državni odvjetnik ili sud *ex officio* da **sami** pribave, kao dokaze o **odlučnoj** činjenici (a činjenice važne za odluku o kazni - jesu **odlučne** činjenice), **sve podatke** o prihodima počinitelja kaznenog djela od **službenih tijela** koja su **dužna** o tim prihodima **građana** - počinitelja kaznenih djela voditi **službene evidencije**. Nažalost, u tome i jest problem: traženje takvih podataka izazivat će “očaj” naših sudaca kada se sukobe s bezbroj administrativnih i zakonskih barijera (od raznih “bankarskih tajni”, neažurnosti u vođenju službenih evidencija za pojedine podatke i sl.), i zato *Grozđanić* s razlogom upozorava da “... dobra ideja iz zakona može dovesti do toga da nikada ne nađe put do sudske prakse”.⁵²

3. Nisam pristalica **ukidanja supletornog zatvora**, ali je zakonodavac, pored svoga naglašenog osjećaja za **realizam**, konačno trebao ispoljiti i osjećaj za **selektivni pristup** toj inače **spornoj** pravnoj ustanovi. Nije mi jasno zašto se već više od dva desetljeća, na ovim prostorima, stalno *de lege ferenda* “najavljuje” potreba za zakonskim propisivanjem **alternativa supletornom zatvoru**, a to se nikad ne događa.

Norimiranje pogodnosti za zamjensku kaznu (kao npr. odustanak od zamjene novčane kazne kaznom zatvora ako je do neplaćanja novčane kazne došlo bez krivnje osuđenika; odgoda izvršenja *supletornog zatvora* pod uvjetom da osuđenik u određenom roku ne počini kazneno djelo (transformacija u uvjetnu osudu); izricanje posebne mjere društveno korisnog rada (odrađivanje neplaćene novčane kazne u određenim, pretežno socijalnim ustanovama - mjere koja je **sve prisutnija** u stranim zakonodavstvima i sl.). Zato me ne čudi upozorenje *Bačića*: “Šteta što ništa nije mijenjano u čl. 52. KZ/97, a ima puno toga što bi trebalo mijenjati”.⁵³

4. Ako se već “ništa nije mijenjalo” kod pravne ustanove *supletornog zatvora*, moglo se barem propisati da sud (sudac pojedinac) **iznimno** može počinitelju kaznenog djela, na njegovo traženje, odobriti **odgodu** plaćanja novčane kazne (ili **obročno** plaćanje novčane kazne) i **izvan roka** koji je utvrđen u presudi.

Represivni naboj promjena u domeni kaznenih sankcija (u cjelini) ne “mjeri” se samo na temelju onoga što jest propisano, već se “mjeri” i na temelju onoga što je **propušteno propisati** a na crti je ostvarenja višeg stupnja etičko-socijalne dimenzije kazne kao takve (naravno, time i **novčane kazne**).

5. Pri izricanju novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga bilo je nužno **temeljnu** odrednicu koja propisuje **uvjete** za **izricanje** novčane kazne (a to je odredba čl. 446. ZKP/97; čl. 446. ZKP/02) ugraditi u **čl. 19. ZIDKZ/03** - jer ona, po svojoj **pravnoj** prirodi, tu i pripada (V. obrazloženje pod **II. B) - 1.** ovoga rada).

⁵² V. bilješku 2, str. 345.

⁵³ V. bilješku 12, str. 404.

6. Ako je pravna priroda i pravni smisao izricanja novčane kazne u tome da sud (sudac pojedinac), uz ispunjenje **svih** zakonskih uvjeta iz čl. 446. ZKP/97 (čl. 446. ZIDZKP/02), **mora** počinitelju kaznenog djela izreći pored visine i **mjeru** novčane kazne koju je u optužnom prijedlogu zatražio **državni odvjetnik**, tj. “**određenu**” kaznu, tada treba **mijenjati** odredbu čl. 448. st. (2) ZKP/97 (čl. 448. st. (2) ZKP/02), jer formulacija te odredbe **ostavlja dvojbu** da se ona odnosi isključivo na **vrstu** kazne, a ne i na njezinu **mjeru** (kod koje je broj prosječnih dnevnih dohodaka samo jedan od elemenata visine izrečene novčane kazne, s obzirom na to da je iznos prosječnog dnevnog dohotka **unaprijed zadan** odlukom Vrhovnog suda Republike Hrvatske). Poblize o tome: v. **II. B) - 1.** ovoga rada.

7. Ako zanemarim neke **druge** primjedbe (npr. brisanje iz čl. 51. st. (1) KZ/97 odrednice o tome da se novčana kazna propisuje i izriče u dnevnim dohocima “osobe prema kojoj se novčana kazna primjenjuje”), neke **izmjene** u čl. 24. ZIDKZ/03 (protegnuće sustava *asperacije* i na novčane kazne tako da jedinstvena novčana kazna mora biti manja od opće najveće mjere te kazne, bez obzira na to je li riječ o više glavnih ili sporednih novčanih kazni) te posebno ako se vodi računa o odredbi **čl. 57. KZ/97**, tj. o **ublaživanju kazne** koja se sastoji u tome da se počinitelju kaznenog djela može odmjeriti kazna **ispod granice** propisane u zakonu ili da se primijeni **blaža vrsta kazne**, blaža vrsta kazne, **novčana kazna**, umjesto zatvorske kazne, može se izreći za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora od tri godine ili manje (bez obzira na eventualni posebni minimum kazne). **Zaključno** mogu reći: riječ je o **korisnim** promjenama u **ZIDKZ/03** koje će, uz **kreativnu ulogu naših sudova**, ostvariti ono bitno: smanjiti kaznenopravnu represiju u odnosu prema bezuvjetnom izricanju strože kazne - kazne zatvora, a time će se **novčana kazna**, nadam se, potvrditi kao kazna “budućnosti”.

LITERATURA

1. Bačić, Franjo: Kazneno pravo - Opći dio, Informator, Zagreb, 1998.
2. Bačić, Franjo: Krivično pravo - Opći dio, Informator, Zagreb, 1995.
3. Cvitanović, Leo: Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, MUP-RH, Zagreb, 1999.
4. Farington, P. A.: Crime and Justice in the United States in England and Wales, 1981.-1996., Bureau of Justice Statistics, Washington, 1998.
5. Garačić, Ana: Kazneni zakon - u sudskoj praksi, Naklada Zadro, Zagreb, 2001.
6. Godišnje izvješće Hrvatskog zavoda za statistiku (2002. g.)
7. Grozdanić, Velinka: Kazne - nova rješenja u Kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 7; broj 2/2000.
8. Haralambos, M. - Holborn, M.: Sociologija, teme i perspektive - zločin i devijantnost, GOLDEN MARKETING, Zagreb, 2002.

9. Horvatić, Ž - Cvitanović, L.: - Politika suzbijanja kriminaliteta, Zagreb, MUP-RH, 1999.
10. Horvatić, Željko - Novoselec, Petar: Kazneno pravo - Opći dio, MUP-RH, Zagreb, 1999.
11. Horvatić, Željko: Izbor kazne u jugoslavenskom krivičnom pravu i sudskoj praksi, Informator, Zagreb, 1980.
12. Horvatić, Željko: Novo hrvatsko kazneno pravo, Organizator, Zagreb, 1997.
13. Horvatić, Željko: Zakonodavac misli da promjenama zakona može promijeniti društvo, Vjesnik, 17. travnja 2003.
14. Novoselec, Petar: Izvršenje novčane kazne i primjena supletornog zatvora u kaznenom postupku, Naša zakonitost, Zagreb, 2-3/89.
15. Rječnik kaznenog prava (glavni urednik: Željko Horvatić) Masmedia, Zagreb, 2002.

Summary

THE CRIMINAL AND POLITICAL JUSTIFICATION OF THE MODIFICATION OF CRIMINAL SANCTIONS WITH REFERENCE TO THE INTRODUCTION OF LIFE IMPRISONMENT, AND TO THE SYSTEM OF IMPOSING FINES

The author critically questions the criminal and political justifiability of the modification of criminal sanctions with reference to the introduction of life imprisonment (I), as well as of the system of fines (II-A and B), in the Act on the Amendments to the Criminal Code (AACC/03). With regard to the sentence of life imprisonment, the author stresses that he has no pretensions to opt “for” or “against” the introduction of the sentence of life imprisonment in AACC/03, but seeks to answer a general question: was it necessary to introduce this sentence in AACC/03, and if so, whether the arguments used by the proposer to proceed in this way are legally founded or not? After assessing the key reasons of the proposer of this law, the author concludes that there is no doubt that the proposer of AACC/03 has not provided justified reasons to explain why the introduction of the sentence of life imprisonment is crucial for the protection of citizens of the Republic of Croatia, and that the reasons he gave are either not legally founded or are insufficient. With regard to the justifiability of the modifications to the system of imposing a fine (II-A) the conclusion of the author differs: the modifications were necessary and useful, and with them the legislator has “fully” harmonised the normative regulation of fines according to the model of “daily income”, and regardless of some open questions for court practice, the opinion of the author is that the changes will contribute to the better functioning of fines within the total system of criminal sanctions. The same conclusion is also made in relation to the imposition of a fine based on the procedure of issuing a criminal order (II-B).